

BD2-6647

Quid inter Lodoicum

STREBAEVUM ET IOACHIMVM

*Perionium non conueniat in Politicōn Aristotelis inter-
pretatione.*

P A R I S I I S

*Ex officina Michaëlis Vascosani, in uia quæ est
ad diuum Iacobum, sub Fontis insigni.*

M. D. XLIII.

Cum priuilegio.

Quid inter Lodoicum

STREBAYM ET IOACHIMVM

Prætorum non convenit in P. obitum An. 1518 inter-

prætorum.

PARIS

Ex officina Michaelis Vascosan, in via que est

ad domum Jacobum, sub Fontis insigni.

M. D. XLIII.

Cum privilegio.

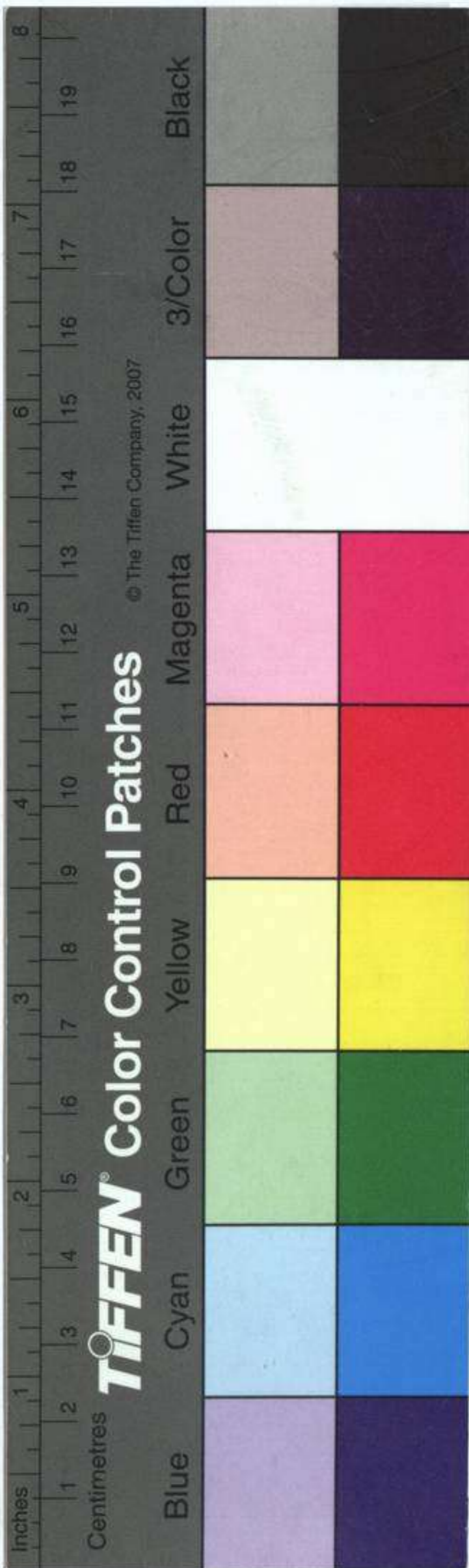
QVID INTER LODOICVM STRE-
bæum & Ioachimum Perionium non conueniat in Po-
liticōn Aristotelis interpretatione.

Strebæus lectori.

Libros Aristotelis de civili scientia latine reddebam, & ex illis à græco quinq; fe-
rè conuerteram, quum Ioachimus Perio-
nius, homo nunquam antè mihi uisus, ad
me uenit. Viro quod erat in manibus non
ostendi modò, sed etiam meum de re cœpta consilium omne
patefeci. Non suspicabar id fore, quod accidit, ut in tanta
scriptorum multitudine, sibi potissimùm deligeret id quod
prior occupassem. Non enim uidebam cur opus à me factũ,
sibi denuo faciundum putaret, nisi aut cognitione rerum, aut
græci sermonis usu, aut facultate dicendi, aut his omnibus
præstare se arbitraretur, & hominem, qui Lutetiæ, palàm,
multis audiētibus, supra decem & quatuor annos græca at-
que latina professus, deinde philosophiam, ius ciuile, & ma-
thematica secutus, longo iam tempore stylũ diligenter exer-
cet, multis orationibus in hominum conuētū dictis, pluribus
scriptis, plurimis & disputationum & declamationum cer-
taminibus cōfectis, libris aliquot diuulgatis, homo omnibus
hisce rebus minimè exercitatus cōtemneret. Ego simplex &
incautus non intelligebam quid haberet in animo. Continuo
decerptis aliquot è Cicerone uerbis opus aggreditur, &
ocium summum nactus, antè rem conficit, quàm manus ex-
trema nostris imponi posset. Agitur enim mecum præclare, si
diebus singulis singulas horas quasi suffurari, & in scri-

A ij

bendis libellis collocare possum. Opus iam confectum (ut mihi nunciabant amici) longo tempore supprimebat, aut quod non conueniebat illi cum librario, aut quod scriptitabat de suis obseruationibus commētaria, aut certè quòd mea quū prodiissent, sibi laudi fore putabat. Nam dictitabat multis, esse paucos in orbe Latinorū qui scirēt quo genere interpretandi Perionius uteretur: nullos omnino reperiri Ciceronianos. Iam multis sæculis omnes barbarè loqui & putidè, & ex græcis bonis latina facere non bona. Et quum rogaretur quamobrem Politica conuertenda suscepisset, qui sciret à me penè conuersa: Ciceroniana puritas, inquit, & illa diuina φεάσις à Strebæo non modò non obseruatur, sed etiam contemnitur. quasi Perionius aut diutius, aut diligētius, aut acutiore iudicio Ciceroniana legisset. Quumq; ex eo quaereretur, cur mihi non ostendisset id se facturū, A cæptis, inquit, destitisset, ut alij nōnulli, si consiliū detexissem. Scilicet de nobis sperat uictoriā. Vbi nostra uenerūt in hominū manus, haud ita multò post diuulgat sua. scriptis annotationibus damnat ea uerba rationesq; sermonis, quibus omnes ferè sunt usi post M. T. Ciceronis tempora: atque sic rem agit, ut omnes præter unum Perionium Barbari sint existimandi. Audiebam multorum distrahi sentētias, & Aristotelem, quem maximè explicatum uolebam, non explicari, sed nouis tenebris inuolui, prauisq; iudicijs peius quàm antè confundi: meam interpretationem si non uerbo, re tamē ipsa reprehendi, quum dissentanea multumq; diuersa opponerētur. frustra tot mihi labores esse susceptos, quia quæ multis rationibus adductus emendassem, fuerant iterum deprauata. Legebam annotationes istius. uidebam uoces & locutiones

tiones quibus aliquoties cum doctissimis scriptoribus usus
 essem, Barbaras censerem: omnia repudiari quæ in libris Tul-
 lianis non leguntur. Atque etiam mecum ipse cogitabam, tam
 multas tamque diuersas interpretationes & librarijs & le-
 ctoribus esse detrimento, quod illi operam & pecuniam, hi
 operam & oleum perderent. paucos esse uiros acri iudicio,
 & ingenio culto: multos, quibus hæc ferè scribuntur, rudi &
 indocto, qui recta ac praua discernere non possunt. alijs alia
 uideri, alia placere. neminem scripsisse, quin repererit secta-
 tores. His igitur rebus adductus, maxime quod istius iudi-
 cio mea scripta contempta fuerant, æmulatione laceffita, ser-
 mone extenuata, scripto reprehensa, mihi de literis sine ulla
 contumelia, sine maledictis, sine ulla reprehensione morum,
 (hunc enim uirum bonum & religiosum iudico) certandum
 fuit, & de interpretatione nostra disputandum. Id mihi sine
 ullo uitio facere licet. Nam si in scholis publicis magna con-
 tentione Christiani sæpe decertant, si libris scriptis errata
 corrigunt, si apologijs digladiantur, cur idem mihi non licet,
 præsertim quum agere uelim modestissime? Acerbius egit
 Laurentius Valla in Pogium & Raudensem, Bessario in
 Trapezuntium, Georgius in Domitium, Beroaldus in Ser-
 uium, Erasmus in Fabrum & alios plerosq; , in Ruellium
 Marcellus Vergilius, in Morum Brixius. Alios nominare
 possum uiros bonos & sanctos qui inierunt hoc certamē aut
 laceffiti, aut communis utilitatis amore correpti. Perionio
 iucundissima debet hæc esse pugna, qui nullam quam amit-
 tat sibi literis famam comparauit. Modestiam seruabo, ma-
 ledicta fugiam, nomen Ioachimi non inserā libris quos ma-
 nere uolo: hoc scripti genus breui perire cupio, & ea de

causa separatim profero. Notavi breuiter quæ in tribus li-
bris perperam scripsisse mihi uidebatur, ut hæc qui legent,
de cæteris coniecturam capiant: & ut si iterum certandum
sit, aliquid mihi faciam reliqui: quanquam tam multa sunt
hominis istius in oratione uitia, ut nisi magno uolumine capi
non possint omnia. Paucis igitur, ne abuterer opera lectoris,
contentus, libros, paginas, uersus, ut res manifesta deprehē-
deretur, signaui. Si mihi respondeat, utatur pari moderatio-
ne: eodem modo notet numeros: fugiat calumnias: ne dicat,
Cicero non ita loquitur, sed sic, Nemo scriptor bonus ita lo-
quitur. Sæpe reliqui uerba à Cicerone cōtexta, ne mea pue-
rilis esset, ut istius, imitatio. Primùm tueatur sua. nam quo-
modo uincet aliena, aut qua authoritate fretus inuadet in
alios, qui se defendere non potuerit? Ne dicat, Ita Faber, ita
Leonardus uertit. ab illorum sententia quum sæpe deflectit,
indignos quibus fides adhibeatur, ostendit. Quia nullū præ-
ter Ciceronem probat, illius exemplis omnia confirmet. De-
inde si uolet, inspiciat nostra, ac uitia demonstret, ut intelli-
gamus tandem quibus rebus adductus illa despexerit.

Inuestigat & exquirat) σοχίζοντα uerbum est à sagittarijs signum scopumue petentibus translatum: iste malè cōuertit inuestigat, à uenatoribus translatione ducta. In annotationibus scribit, Si dicam hoc modo, Eius quod bonum esse uidetur gratia omnes agunt omnia, non satis splēdida uidebitur oratio. Splendidā quaerit orationem, qui statim initio committit uocales asperè cōcurrentes, non easdem, ut, Ego omni officio: sed diuersas, atque uastas, Quia omnem. qui paulò post minimè coactus ter repetit omnes, qui malè claudit τὸν τὸ κῶλον, omnemq; societatem utilitatis alicuius causa constitutam. Me uerò non pœnitent huius orationis, Propter id quod bonum uidetur, omnes agunt omnia.

Seruilis imperij) & αὐτοτικὸν, quod est imperium domesticū Versi. 10.
in seruos, ut Cic. loquitur pro Cecin. conuertit imperiū seruile. ab hero tamen nomen habet, non à seruo. Itaque herile dico.

Instituta hac disputatione) κατὰ τὴν ὑφηγημένῳ μέθοδον. Versi. 17.
id est, ut quæ uia monstrauit doctrina ratioq; iubet. Loquitur Arist. de ratione partiēdi totius in partes, & generis in species, quæ iam fuerat inuenta. iste non intelligens græca, uertit μέθοδον hanc disputationem, ὑφηγημένην institutā, quasi ὑφηγῆσαι sit instituere.

Principio necessariū est) Prætermittit hæc omnia, ἀνάγκη Versi. 25.
δὲ πρῶτον συνοδιαίσει τὴν ἀνδρῶν ἀλλήλων μὴ δυναμένων εἶναι, præterquam duo uerba, refertque solūm ad marem & fæmi-

IN PRIMVM LIBRVM

nam, quæ etiam ad dominum & seruum pertinent.

Pag. 2. uer. 12.

Gladium Delphicū) περιχρῶς, id est per inopiam, reliquit ut uerbum ociosum.

Vers. 17.

Barbarorum societas heri ac serui iure continetur) ἀλλὰ γίνεται ἡ κοινωνία αὐτῶν, δούλης καὶ δούλης. Iste δούλιω, id est seruam, conuertit herum. Aristoteles hoc dicit, uir barbarus est seruus: mulier barbara, ancilla.

Vers. 21.

In primis tibi quære domum) ἀροτῆρα, id est aratorem, inquit in annot. omisi, quòd aptè in uersu mihi uisus est non posse consistere. Si non potest, cur excusat necessitatem? si potest, cur nō ponit? Cur autem nō potest? quis figuram mutare uetat? Addit uersiculum,

Emptam, non ductam, possis cui tradere boues.

in quo producit syllabam natura breuē, böues. Vergilius,

Ille meas errare boues. Possis cui tradere boues,

ὧ χείρις, ὧ μῦσαι.

Pag. 3. uer. 30.

Iura dat unusquisq; liberis & uxoribus) duo sunt fragmenta carminis, quæ si non animaduertit, quàm diligenter legit poetas? Si uidit, cur, ut antè, uersum non fecit?

Vers. 5.

Deos aiunt regnare) Regnare pro parère dixit, sed tandē in annot. redijt ad se, nisi quòd dicit deos parère regibus. Arist. uerò ponit τὸ αὐτοί, ut referremus ad homines, nō ad deos: quod iste quum relinquit, omnem sententiã confundit.

In Caput secundum. 3. uers. 1.

Rerum omnium satis magna abundantia) Aristot. addit, ὧς ἔπος μὲν εἰπαῖν, id est ut ita de re proposita dicam. ut si audacius dixisset ciuitatem peruenire ad extremum finemque rerū omniū, uerba mollius interpretaretur. Nã quæ ciuitas eò pèruenit? Iste uerò credidit illa uerba quatuor ociosa.

Ciuitatis

Ciuitatis origo ad uiuendum, institutio ad bene uiuen- Versi. 4.
 dum refertur) Aristoteles, πόλις ἔσται, id est ciuitas constituta.
 Iste πόλιν ἔσται conuertit institutionem ciuitatis. At institutio-
 nem præire necesse est, deinde ciuitatem consistere.

Cum præsertim) quàm sæpe hoc cum ponat ante præser- Versi. 6.
 tim, uidebis si uoles: tamen hîc Aristoteles nihil habet eius-
 dem rei: & Cicero cum alijs dicit, Præsertim cum. Incul-
 cat idem hoc uerbum, refertur, quum de fine agitur, quasi
 aliter loqui non liceat.

Quale quicq; est à primo ortu) Aristoteles, ἀέσεως τελε- Versi. 7.
 δείσεως, id est re genita atque perfecta. Magnum discrimen
 est inter ortum primum, & rem perfectã. Iste rem inchoa-
 tam pro re perfecta, principiũ pro fine ponit. Quòd si dicat
 à primo ortu idem esse quod post primum ortum, nihil erit,
 quia inter ortũ primum, & finem perfectionis, aliquid est
 medium, ut inter ortum primum arboris palmæ, & palmam
 genitam atq; perfectam. τελεδείσεως redditúrne rectè prima?

Hominem animal aptum ad cætus, ad concilia, ad ciuita- Versi. 12.
 tes) Aristoteles, ἀνθρώπου φύσει πολιτικὸν ζῷον. Laudamus hæc
 uerborũ copiam, quando uni uerbo tria redduntur: sed quũ
 paulò post iterum cætus sine ulla necessitate repetitur, hoc
 laudare non possumus.

Sine tribu, sine iure) ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέσιος. Quatuor Versi. 16.
 sunt pedes carminis heroici, quod non intellexit Ciceronia-
 nus iste: alioquin usus esset uersu.

Solus homo particeps rationis) Aristoteles, λόγον ἔχει. λόγον Versi. 22.
 reddit hîc rationem, nec animaduertit philosophum paulò
 post agere de uoce bestiarum, & ita ostendere discrimen in-
 ter sermonem atque uocem, non inter rationem & uocem.

Itaque paulò post, Sermo, inquit, ualet ad explicandũ &c. Nonne sermonis est explicare? At Cicero uertit hunc locum. Itáne ueró? Quí scis? unde nosti? Somnias. Cicero non interpretabatur hunc locum, sed dicebat hominem rationis esse participem. quid ad hanc rem?

Pag. 2. uers. 6. *Quarum quidem rerum cõmunionem &c.*) ἡ δὲ τῶν κοινῶν ποιῆσιν οἰκίαν καὶ πόλιν. id est, hominum societas domũ constituit, & ciuitatẽ. ἢ τῶν refert ad res, Aristoteles ad homines. Hoc enim dicit, Hominum societas inuitur propterea, quòd explicare sciunt & quod prodest, & quod obest, quòdque bonum & malum, iustum & iniustum, sentiunt. Et horũ scilicet hominum societas ciuitatem constituit. Num cõmunionem mali & iniusti, familiæ ciuitatesq; continentur, ut iste dicit? Num stant omnes bonitate & iustitia?

Vers. 11. *Nec pes sit futurus nisi societate nominis*) Quod genus hoc loquendi, pes est societate nominis? Aristot. ὁμωνύμως, id est nomine manente, ratione mutata. Iste ὁμωνύμως καὶ σμωνύμως uerteret eodem modo, quia tam in synonymis q̄ in homonymis est societas nominis.

Pag. 3. uers. 4. *At uerò iustitia popularis est*) Arist. δικαιοσύνη, πολιτικόν. ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν. ἡ δὲ δίκη τῆς δικαίας κρίσεως. Iste putat δικαιοσύνη καὶ δίκην hic idem significare, quia nunquã legit, ut scribit in annot. δίκην pro iudicio positam. Legistíne Demost. πρὸς τὸν Σέφωνα, ubi dicit, φόνος δίκην ἀγέτων, id est, uocãs in iudiciũ de cæde? Quid? Legistíne Ciceronis tertiam actionẽ in Verrẽ, Scribitur Heraclio dica? Hic Cicero tuus dicam pro iudicio ponit. Nunc fateare necesse est in Cicerone reperiri quæ minimè legisti. Hic locus Aristotelis (inquis) lubricus est & perdifficilis. Sanè: sed facis interpre-
tando

tando ut non modò perdifficilis, sed etiam inaccessus sit, ac nemini qui te sequatur, peruius: nec ingrederis ipse. Accipe tu philosophi mentem. δικαιοσύνη est iustitia, uirtus illa quæ cuique suum reddit. δίκη legibus latis, iure descripto, iurisdictio. Iustitia, inquit, res civilis est, hoc est uinculū ciuitatis. Nam quum iudicia exercentur à magistratibus iudicibusque, & legum iurisque interpretatione quid iustitia uelit explicatur, manet ordo ciuitatis: uis autem iudicij in explicando iure consistit. Scribis in annotationibus, δικαίον iustum dicere in neutro, ridiculum est. Falsum. Cicero secundo de legibus, Ex quo intelligi par est, eos qui perniciose & iniusta populis iussa descripserint, quiduis potius tulisse quàm leges: ut perspicuū esse possit, in ipso nomine legis interpretando inesse uim & sententiam iusti & iuris colēdi. Vidēsne iustum in neutro ut δικαίον esse positum? Ciceroniano Cicero ridiculus est.

In tertium cap. uersi. 1.

Ex partibus constet.) Ex partibus constet ciuitas, ex familijs constet, ex seruis & liberis constet: præclara sanè copia uerborum, quum in eadē periodo toties perstrepit constet. Ad eum locum scribit, οἶκος non dico domū, sed familiā, quia Aristoteles non intelligit fundamentū & lapides &c. Quum Cicero dicit in libro de senectute, Tantam domum Appius regebat & senex & cæcus, intelligitne ædificium, an rem familiarē? Terē. in adel. Vxor sine dote ueniet, intus psaltria est, domus sumptuosa. nōne familiam dicit? Lege Xenophontē in œconomico, docebit te quid sit domus. Quū dicis familiam, probo: quum domus pro familia ponitur, nō improbo. Virg. Aeneid. 4. Miserere domus labentis.

B ij

IN PRIMVM LIBRVM

- Versi. 6.** Primæ autem minimæ & partes) ita loquitur iste, nō ita, primæ autem & minimæ partes.
- Versi. 9.** Hæc sunt autē, dominatus, res uxoria, & patrium imperium, quoniam hæc ipsa proprio non appellatur nomine) Quàm uitiosum est istud hyperbaton? quàm facile uitari potuit, si rem uxoriam posuisset tertio loco? Aristot. non posuit. Quid tum? Habenda ratio linguæ latinæ.
- Versi. 16.** Afferre possimus) λαβῆν, id est assequi, uertit afferre, quasi sit idem capere, & afferre.
- Versi. 19.** Partim contra naturā) παρὰ φύσιν, inquit in annot. dicamus semper cōtra naturam, nunquā præter. Damnat Ciceronē, qui de diuinatione dixit, Quicquid enim oritur, qualecunque est, causam habeat à natura necesse est, ut etiamsi præter cōsuetudinem acciderit aliquid, præter naturam tamen non possit existere. Fatetur præter pro contra à Cicerone dici, negat præter naturā posse dici. Quæ, malum, superstitio est ista?
- Versi. 24.** Neque enim uiui potest, aut honestè uiui.) Quàm uenustè dixit uiui pro eo quod est uitam duci?
- Pag. 2. uersi. 1.** Quemadmodum cæteris artibus, sic rei familiari sua instrumenta suppetūt.) ὡσπερ ταῖς ἄλλοις τέχναις. ὃ ἄλλοις τέχναις cōuertit cæteris. Quid absurdius? Præterea dicit rē familiarē esse artē, quod negabūt omnes. Quū dicimus ornos & cæteras arbores, ornos arbores esse dicimus. Ita quoq; colligendum ex istius oratione artem esse rem familiarem.
- Versi. 6.** Possessio commoditatū copia) ἡ κτήσις πολλῶν ὀργάνων ἐστίν. Arist. dicit, opes hominis, instrumenta esse plura. ὀργανα, id est instrumenta, reddit iste commoditates, quàm bene, iudicent alij, ego probare nō possum, quòd nemo intelliget quid uelit

lit, qui græca nesciet. qui sciet, instrumenta dicet esse com-
moda, multas uerò commoditates uidebit quæ non sunt in-
strumenta.

Minister instrumentum omniū præstantissimum) ὄργανον Versi. 8.
περὶ ὄργανων, id est instrumentum antecedens ac promouēs in-
strumenta. Vertit instrumentum omniū præstantissimum, quasi
loquatur more physicorum de naturæ humanæ præstantia,
non (ut hîc Aristoteles) de instrumentorum differentia. Ser-
uus non semper est domino suo instrumentum omniū præstā-
tissimum, sed illud unde maximum fructum percipit. Quid?
uerba philosophi non intelligebat.

Dædali instrumenta.) Conuerto, Dædali statuas, propter- Versi. 11.
ea quòd olim fama erat Dædali quædam signa uinciri pe-
dibus, ne aufugerent, de quibus Plato in Menmone. τοῖς
δαίδαλις ἀγάλμασιν ἔπεσέχουσας τὸν ἴσιν, id est non animad-
uertisti Dædali signa. Vide Erasmus in prouerbio, Dædali
opera, cognosces istum male conuertisse Dædali instrumenta,
& quid sibi uellet philosophus, minimè uidisse.

Instrumenta quæ cōmemorauit) τὰ λεγόμενα ὄργανα, id est Versi. 15.
quæ dicuntur instrumenta: conuertit instrumenta quæ com-
memorauit: & quod est omnium, tribuit uni.

Pectine fit aliquid præter eius usum, ueste & lecto usus Versi. 16.
tantummodo. Quis unquam sic locutus est, fit usus ueste?

Vita in actione non in effectu) Propriene dicit effectum Versi. 20.
pro effectione? an nullus est effectus uitæ?

Quædam simul ac orta sunt, ita dispertita sunt, ut eorum Pag 3. uersi. 6.
partim pareant, partim imperent & præsent.) τὰ μὲν ἐπὶ
τὸ ἀρχεῖν, τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν, id est alia ad obtemperandum
nata, alia ad imperandum. Arist. non dicit statim imperare

Et præesse, sed ad imperandum nata. Tu uerò non intelligis quod sit discrimen inter hæc, ridere, Et ad ridendum aptum esse: præesse, Et ad imperium nasci.

Versi. 8. Qui præsumunt, Et qui parent.) ἡ ἀρχὴ ἢ τῶν βελτιόνων καὶ ἀρχόμενων. τὸ καὶ, παρέλκον, ut multis in locis. hoc philosophus dicit, Melius imperium, quod habetur in meliora. Dignitate subiecti metitur imperij præstantiã, ut fit in artibus Et sciētij. quod iste non intelligens, uertit, qui præsumunt, Et qui parent. Et addit, hominis imperium melius est quàm bestiae, pro eo quod est, maius est homini quàm bestiae imperare.

Versi. 15. Pars quæ imperat Et quæ paret in animantibus, perspicitur, quoniã in ijs quæ beneficio uitæ non utuntur, est quidã principatus) Quid sibi uult illud quoniam? Arist. non dicit quoniam. Non enim confirmat quod dixerat, sed καὶ γὰρ, id est etenim, uel quinetiã. tu uno uerbo peruertis utranq; sententiã. Nec in eodẽ loco bene conuertis οἶον quasi. non enim translatio est, sed exemplũ. Quis ita loquitur, in mēbris animantium est quidã principatus quasi in corde, pro eo quod est, ut in corde?

Versi. 17. Sed hæc non sunt huius disputationis) ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἕξω πεικωπίας ἐστὶ σκέψας. id est, Sed hæc fortasse nimis alienæ sunt contemplationis. Quod philosophus non affirmat, iste affirmat. Verbum græcum, quod non intelligebat, quasi ociosum relinquit.

Versi. 18. Animal constat ex animo Et corpore.) In annot. multa scribit de uerbo constituo Et compono, quæ faciliè refellerẽ, si hïc aut constitutum aut compositum dixissem. In præsens tempus omitto. Vbi non ita multò post dico, in deprauatis atque corruptis: iste sic, deprauatorum Et uitiose affectorũ.

non

nō audet sic uti uerbo corrūpēdi: improbaret illud Virgiliū,

Tū Cererē corruptā undis, cerealiaq; arma

Expediūt fessi rerū. Utitur ibidē mira copia, Secūdū naturā affecta, corpore affectus, uitiose affectorū, cōtra naturā affecti. Habes Ciceronianū, q̄ splēdidā q̄rit orationē.

Ex quo perspicuū est &c.) Lege, si placet, hanc periodō: Versi. 29.
reperies usq; adeo confusam, ut deieres nunquā sic obscure
& ineptē locutū Ciceronē, quem iste solum colit, & in quem
metamorphosi quadam mutat Aristotelem.

Vicissim parēre & imperare, obest omnibus.) τὸ ἀνάπαλι Pag. 4. vers. 2.
ἀπ' ἑαυτοῦ, cōuerto præposterū imperiū, iste vicissim parēre &
imperare. ἀνάπαλι, iquit Hesychius, ἐκ τῆς ἐναντίας, id est è cō-
trario, ut quū imperat corpus, animus obtēperat. Paulò an-
tē philosophus dicebat utile esse animum imperare corpori,
nūc cōtrarium affert, obesse corporis in animū principatum.

Quorū munus & officiū in functionibus corporis omne Versi. 11.
positū est) ἕργων reddit officiū, nec uidet homines de quibus
agit philosophus, operarios & operas à Cicerone dici. Ita-
q; pro opera dicit officiū, & functiones corporis pro labo-
ribus qui pertinent ad corpus. Egregiè sanè.

Qui alterius iuris esse potest) Splendidam tandem in- Versi. 15.
uenit orationem.

Natura seruū fecit eum qui rationis est particeps tantū Versi. 16.
quantū sensu mouetur) Locutionē hāc, inquis in annot. Cic.
planè expressit ad uerbum, Sed inter hominē & beluā hoc
maximè interest, quòd hāc tantū quantū sensu mouetur, ad
id solū quod adest, quodq; præsens est, se accōmodat. Erras
tota uia. Seruū à belua nihil differre putas, quasi seruus nō
sit rationis particeps. Cōparas cū belua, quòd tātū sensu nō

animi ratione moueatur: & scribis eũ rationis esse partici-
pẽ. Nũ qui rationis est particeps, tãtum sensu mouetur? De-
inde quĩ fieri potest ut illam nõ habeat, cuius est particeps?
Non capis philosophi mentem. Hoc statuit, omnibus homi-
nibus esse rationem, nec tantũ sensu, sed etiam ratione men-
tẽque moueri: esse tamen nonnullos qui non habent illam ra-
tionem quæ sciat imperare, sed illam quæ sentiat imperantis
uoluntatẽ. itaque paulò post, τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα ἢ λόγου αἰσθα-
νοῦμενα, id est animalia muta rationem non sentiũt. I nunc, &
quum Cic. tuus dicat inter hominem & beluam aliquid in-
teresse, dic nihil interesse.

Versi. 19. Functionum maior in his distinctio est) καὶ ἡ χρεία δὲ πα-
ραλλάξ μᾶλλον, id est usus parũ differt. Inuertis Aristotelẽ,
& quæ dicit parum differre, dicis plurimũ differre: & pro
usu functionẽ, pro differentia distinctiõẽ ponis, quòd usi-
tata uerba tibi sordescunt. In hoc minimè Ciceronianus es.

Versi. 28. Perspicuum est enim, si tantæ in corporibus &c.) Ci-
cero uult orationem esse dilucidam, hac tua nihil obscurius,
nihil confusius.

Pag. 5. uersi. 2. In animis existunt hæ ipsæ uarietates.) δικαιοῦτερον ἐπὶ τῆς
ψυχῆς τοῦτο διαείδαι. id est, iustius idem in animo cõfirmare.
Ut signa ducis deserit iste Ciceronianus? Ut aptè concludit
orationem proximam, sic, pulchritudinem cernere?

In cap. quart. uersi. 2.

Bifariam seruire dicitur, & seruus.) Dicitne Cicero, bi-
fariam dicitur, ut tu? Bifariam ponit pro bipartitò, quum de
diuisione rerũ agitur. Sic Liuius & ceteri. Quum mihi re-
spondebis, utare uelim Ciceronianis uerbis, propterea quòd
aliorũ scripta repudiasti. Quicquid apud Ciceronẽ nusquã
reperitur

reperitur, tibi barbarum est.

Est enim quidam seruus contra leges.) $\kappa\tau\iota$ νόμον δόλος, id est lege seruus. $\kappa\tau\iota$ νόμον $\epsilon\tau$ παρὰ νόμον pro eodem ponit. doctè. At corrigit in annot. Legendum est, inquit, secundum leges, nō cōtra leges, Itāne ueró? Id demū sensit, quū mea perlēgit. Age bone uir, scribe de optimo genere interpretandi.

Versi. 3.

In his sunt docti.) σοφός uertit doctos, quasi doctrina ac sapientia nihil differant.

Versi. 7.

Vt quæque uirtus maximè munita est) εὐόπων τινὰ ἀρετῆ τυγχάνουσα περιγίας, id est, quodāmodo uirtus, cui suppetit facultas. Vide ut Ciceronianus erret splendidam quærens orationem.

Versi. 10.

Quandoquidem his rationibus separatis, reliquæ neq; firmitatis quicquam neq; ullam $\epsilon\tau$ c.) Aristoteles hoc dicit, alijs ius uideri, imperare ualidiorē, alijs contrā. Horum sententiam refellit. Iste treis sententias minimū complectitur. Nam separat duas rationes, reliquas tertio loco ponit, nec uidet in Aristotele δ ἀπεροι λόγοι, tātūm de duobus dici. Hesy ch. ἀπερος ὁ εἰς τῶν δύο.

Versi. 16.

Omnino nobile) Mauult cōuertere ἀπλῶς omnino, quàm simpliciter. Existimat in hoc genere loquendi barbarè dici, quum Cicero dixerit eodem modo, simplex $\epsilon\tau$ absolutū, $\epsilon\tau$ simpliciter dictum.

Pag. 2. uer. 5.

Diuina satam stirpe de parentibus.) Helena sata est de parentibus? Mirum. Quibus igitur? Est'ne aliquis satus ab alijs quàm parentibus? Theodectes non dicit satam de parentibus, sed eius utrunque parentem è stirpe deorum prodijisse, ἀπ' ἀμφοῖν ἐκ γόνου. Ille præclarè nobilitatem generis auget, tu uerò ociosa uerba inseris, $\epsilon\tau$ barbarè loqueris;

Versi. 7.

Quis ita locutus est, satam de parentibus? dicimus ne amatum de parentibus, an à parentibus? Adde quòd dum condid uersiculos duos tenues & miseros, bis collocas pedem choreum: quod in iambis non faciebant ueteres tragædiarũ scriptores, in quibus fuit is cuius uerba conuertis.

Verſi. 9. Virtute & uitio ſeruum & liberum definiunt cõtineri.)

Vacátne uerbũ contineri? Arist. κακία διοείξαι. Cic. de oratore, Philoſophi cauſam lite aut deliberatione aut laudatione definiunt. Num dixit, ut tu, definiunt contineri?

Verſi. 13. Quibus ex rebus ſtatuti ſint ij quorũ alteri ſeruitus utilitati eſt, alteri imperium.) Arist. αἱ τισι δὲ οὐκ ἔστι τὸ τοῖσδε. id eſt, Explicatum eſt nonnihil ſimile in quibusdam inueniri.

Quid ais bone uir? Quibus ex rebus ſtatuti ſint ij &c. Quis intelliget hæc? In eadem periodo mirandum in modũ commiſces omnia. Vide Ariſtotelem, & noſtra: quod dico, facile cognoſces.

Verſi. 18. Eadem utilitas partis & uniuerſi.) Si ſic, Eadem utilitas partis & totius, actum erat de lingua latina. At Cic. ita loquitur, Corporis bona alia ponebat eſſe in toto, alia in partibus. Cur ab uſitato genere dicendi philoſophos quũ probe loquũtur, auocas? Cur omnibus de oĩbus moues ſuſpicionẽ?

Verſi. 22. Dominus & ſeruus amicitia coniuñcti ſunt, quippe quos hoc pacto natura colligarit.) τοῖς φύσει τῶτων ἡξίω μὲν οἷς. Non dicit iſtud, quippe quos natura hoc pacto colligarit, ſed hoc, ſi natura dignos genuit, illũ dominatu, hunc ſeruitute. hypotheſin mutas in affirmationem.

Verſi. 26. Neque (ut aiunt quidã) omnia imperia uiciſſitudine contineri) Ciceroniane, quid eſt hoc, Imperia uiciſſitudine contineri? Viciffitudo, ut Cic. uſurpat, eſt uarietas & commutatio.

tatio. Socrates autem, quem refellit hoc in loco philosophus, non dicit imperia esse uaria ac diuersa, sed esse rationis eiusdem, solo obedientium numero differre. Aristoteles, ἅ τῶν τῶν ὅτι πᾶσαι ἀλλήλαις αἰ ἀρχαί. id est, omnes magistratus, si inter se conferuntur, non sunt idem. Tu uerò qui scribis de optimo genere interpretandi, uertis hæc uerba sic, Neq; uerum est (ut aiunt quidam) omnia imperia uicissitudine contineri.

Hæc enim liberorum est natura.) ἢ μὲν γὰρ ἐλευθέρων φύσει. id est, aliud est imperium eorum qui natura sunt liberi. Ad quid refers hanc particulam, hæc? Ad imperium. Solæcismus est igitur, quia natura latini casus est. Versi. eodem.

Prudentia domestica uni præest.) ἢ μὲν οἰκονομική, μοναρχία. id est, imperium domesticum monarchia est, & unius principatus. Dicis scientiam rei familiaris uni præesse, Arist. unum domi imperare. Optimum genus interpretandi. Ibidem.

Aequo iure uiuentibus continetur.) Quoties repetit hoc uerbum, contineri, continetur, continentur, continebantur? Occidit miseros cræbe repetita magistros. At Ciceronianum est. Ita sanè Ciceroniane, etiã quum uacat, ut paulò antè apud te. Ultimo uersi.

Non ex scientia nominatur, sed ex eo quòd talis sit.) Hoc Ciceronianum, non ex scientia nominatur: hoc philosophicum, sed ex eo quòd talis sit. Pag. 3. uersi. 1.

Illic enim mercede docebat pueros & sordida uulgariaque munera) Illud, mercede docebat, probò, quæ reddo accepta mercede, propterea quòd sic habent græca, λαμβάνων τις μισθόν. In multis elegantia fidem antepono. Hanc uerò locutionem, pueros & sordida uulgariaque munera docebat, probare non possum. Versi. 3.

Munera) Ἀγκωνίματα, id est ministeria. Mauult uti ge- Versi. 4.

nere q̄ specie, ut facilius intelligatur. i. ut non intelligatur.

Versi. 7. Seruus seruo praestat, & dominus domino.) ἄλλος πρὸς ἄλλου, ἀπὸ τῆς πρὸς ἀπὸ τῆς. Nō animaduertit bonus poeta hic esse iābicū senariū. Aliter igitur uertit, q̄ facere instituerat.

Versi. 9. Imperandi ars est.) ἀποτικὴν ἰδιότητα, id est domini scientia. Latius patet ars imperandi, quàm domini scientia.

Versi. 14. Quocirca quibus licet à periculis & malis abesse &c.) Hoc dilucidū dicēdi genus, si dijs placet. Perlege totū locū.

Versi. 15. Quæstuarium ars, uel uenatio.) Nō probo, inquit in annot. artem uenatoriam, piscatoriam &c. Nō probat, & utitur. In eo genere est ars quæstuarium. Feci, inquit, ne omnia cōmutare uiderer. Probé. Nam quæ tractas, omnia penè cōmutas. Sed cur uteris si nō probas? Quis te coegit? Poterat aliter dici. Cur alia cōmutas & deprauas, quæ nullo modo licet? Deinde, cur nō probas? Cic. argentariam, topiariam, & oratoriam uim dicendi pro rhetorica dixit. Cur licuit Plinio in epistolis dicere instrumentum uenatorium, si non licet dicere artem uenatoriam? At Cic. non dixit. Nescio, quia non extant omnia quæ scripsit: & argumentum fallax est, non dixit, non debet igitur dici. Quomodo igitur uteris multis uerbis quæ apud Cicero. nusquam reperiuntur? cur illa non improbas? cur, ut hæc, non refers in commentarium? Ad quos scribis? ad beluas, quæ nesciant rectè an prauè loquere? Sed iam commoueor, ad alia ueniamus.

In caput 5. uers. 2.

Eandē rationē ordinemq; seruabimus.) Quò refers illud uerbum, eandē? Arist. nō habet, sed ἅπλῃ τὸν ὑψημύλον ῥόπον. Nescis, ut antè dixi, quid sit ὁ ὑψημύλον.

Versi. 5. Vtrum ars parandarum diuitiarū eadem sit, quæ res familiaris.)

miliaris.) τῆ οἰκονομικῆ, id est œconomicae scientiæ. Arist. in œcono. rem familiarē œconomicae tanquam materiã subiicit, tu uerò materiam ponis artis loco, quasi architectura & trabes non differant, & οἰκονομικὴν uertis rem familiarē.

An ut fabrica æraria statuaria.) Quorsum istuc, fabri- Versi. 7.
ca? Quum dixisses pectinariam, textoriam, statuariam, & nihil adiecisses, poterátne intelligi quid esset æraria, nisi fabricæ nomen addidisses? hæc sunt epitheta quæ adduntur arti, non fabricæ.

Voco materiam rem propositam) ὑποκειμένη, id est sub- Versi. 9.
iectam. Cur mauis propositam, quum sit minus proprium? Cicero tuus habet, Hæc tanquam aliqua materies oratoribus subiecta esse debet. Ac ita loqueris, Voco materiã, rem propositam, ut lana textori: dicerem, lanam. Paulò post, esse quidem eandem prudentiam domesticam, & artem parandarum diuitiarum. Horridum loquendi genus.

Si enim eius est qui arte parãdarum opum præditus sit.) Pag. 2. uersi. 3.
χηματισκῆ. Budæus scribit hoc uerbum significare hominem ad rem augendam impigrum, iste aliò uertit. Cur ita? Contemnit homines sæculi nostri. Hic & alibi non semel redigit in ambitus, quæ membratim dicebat Aristoteles, ut facilius intelligerentur. Sed in quos ambitus? quale est illud Horatii monstrum, Humano capiti &c.

Viuendi genera consecuta sint.) Paulò antè sic dixerat, Versi. 12.
genera uiuendi consecuta sint. Sic utitur uarietate, qui alio loco dicit se uarietatem quæsuisse.

Quocunq; proficisci &c.) ὅποῦ ἴθως uertit quocunq;, & Versi. 13.
improbè. significat idem quod utrouis modo. Nec Arist. agit de profectiōe, sed de modo uiuendi: iste uerò sic, quocunq;

eis ad pastus capessendos proficisci commodum est. dicendū, ut hoc aut illud uiuendi genus conducit in earum uictum.

Versi. 15. Itaque pro horum commoditate) τὸ τούτων refert Arist. ad bestias, tu ad res commodas.

Versi. 18. Bestiarum quæ uiuis animalibus uescuntur.) Superuacuum est hoc, uiuis. Si aliter alibi dicit, admonitus à me dicit. Delendum est, inquit. Si delendum, cur scripseras edito libro de optimo genere interpretandi?

Versi. 20. Magnæ enim in multis eorū uiuendi generibus existunt uarietates.) πολλοὶ γὰρ διαφέρεισαι οἱ τούτων βίοι. id est, multæ quidē & uariæ sunt illis differētiæ uitæ. Vide ut iste coruos sequitur testāq; lutóque: quia nescio quid de uarietate legit apud Tulliū. Sæpenumero putat elegantissimè se dicere, quū ineptissimè dicit. Quid ineptius quàm hoc, In multis generibus, id est uarietatibus, magnæ existunt uarietates?

Versi. 22. Pigerrimus quisq; greges pascunt, quòd ex cicuribus omnes uictū capiūt.) Quū ponit iste de suo, deprauat optimè scripta. Arist. nō habet hoc πάντες, omnes, quia facit ut pronunciatum sit falsum. ita pro uero falsum supposuit.

Versi. 28. Mare accolūt) θάλατταν βιούτην, id est mare piscatoribus puiū, & piscibus refertū, ut lacus. Nō putat iste τὸ τοιαύτην ad rē pertinere. Paulò antè λήσεια uertit uenationē, pro latrocinio siue rapto: nec uidet Arist. uenatoribus locum dedisse quum de feris immanibus loqueretur, in eadē sentētia. Paulò pòst iste λησεικὸν βίον cōuertit rationē prædādi, deīde addit uenationem ut aliud genus. Ita se ipse iugulat.

Versi. 31. Terra res ad uiuendum necessarias profert ex sese, domesticiq; fructus) Arist. Bona pars hominū uiuit è terra, mitibusq; fructibus. istud, ex sese, redundat: deinde sic explen-

da

da oratio tua, Domestici fructus proferunt ex sese res ad uiuendum necessarias. quod est absurdum.

Tot quæ naturales functiones & commoditates &c.) Pag. 3. uersi. 1.
 τοσοῦτοι ὄσσεια reddit, tot quæ. Ego uerò tot quot, in hanc sententiam, Tot sunt genera uitæ naturalia, quot habent natiuã rei comparandæ facultatem. Ibidem ἐγκαταuertit cõmoditates: quàm bene, uiderit.

Opportunitas uidetur data omnibus ut à primo statim Versi. 10.
 ortu sic quum perfecti sunt) Hæc oratio latina, data omnibus animalibus quum perfecti sunt? de omnibus animalibus loquitur Aristoteles.

Cuius generis sunt ea quæ uermes pariunt.) Hic Arist. Versi. 13.
 tria animalium genera distiguit, quæ animal pariunt, quæ ouum, quæ fætum, nec animal nec ouum. quo modo igitur iste reddit uermes? Est'ne animal uermis? At σκόλικες sunt uermes: quid tũ? philosophus nõ uult animal accipi, sed effigiẽ seminis. itaque quum uerbum propriũ deesset, ad periphrasin confugi.

Quæ autem uiua pariunt.) ζωοτοκῆ, id est animalia pariunt. Cur reddit uiua? Animalia, inquit, legẽdum est. audio. Monitus à me dicit.

Quæ è terra gignantur.) τὰ φυτὰ stirpes non audet appellare. in hæc scribit nescio quem commentarium, certè bene longum, in quo tandem sic pronunciat, Itaq; libri Aristotelis περὶ φυτῶν, & Theophrasti, inscribi debent de ijs quæ gignantur è terra. Nesciebat Gaza (isto iudice) quid esset φυτῶν. Quid si Cicero cuius authoritate nititur, ita scribit: Persecutus est Aristoteles animantium omnium ortus, uictus, figuras, Theophrastus autem stirpium naturas? Audis? At dic quæ sequuntur: Omniumque ferè rerum

IN PRIMVM LIBRVM

quæ è terra gignerentur, causas atque rationes. Falleris, Cicero loquitur non modò de libris $\pi\alpha\epsilon\iota\ \phi\upsilon\tau\omega\upsilon$, sed etiam de alijs quos scripsit multos, de animalibus, de lapidibus, de fructibus, & alijs generis eiusdẽ. Hic autem loquitur Arist. de stirpibus, non de omnibus quæ gignuntur è terra. lapides & metalla gignuntur è terra.

Versi. 28. Vnum igitur genus &c.) hac oratione nihil est obscurius, nihil minus compositum.

Pag. 4. uer. 4. Abundantia ad bene beatèque uiuendum) $\pi\epsilon\omicron\varsigma\ \acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\eta\upsilon\ \zeta\omega\acute{\iota}\nu$, id est ad bene uiuẽdum. Existimat bene uiuere & beatè uiuere idem esse. At aliquis bene uiuit, id est sine scelere, qui non uiuit beatè, ut beatum statuit Arist. hìc enim loquẽdum de sententia Arist. non Stoicorum.

Versi. 5. Solon in poëtica dixit) Qui dicit poëtica, idem quod artem poëtica dicit. Num Solon de arte poëtica scripsit?

Versi. 6. Nescit homo rebus finem reperire cupitis.) Quàm uenustum, quàm argutum, in heroico uersu cadente hoc uerbũ cupitis? Ciceronianum est. Ita sanè, nesciebam. Ciceronianus es poëta.

In caput 6. uersi. 2.

In pecunijs quærendis occupatum esse uolunt) $\eta\upsilon\ \mu\acute{\alpha}\lambda\iota\sigma\tau\alpha\ \kappa\epsilon\lambda\delta\sigma\iota\ \chi\eta\mu\omicron\alpha\tau\iota\sigma\iota\kappa\acute{\iota}\nu$, id est quam potissimùm pecuniariã uocãt. Arist. agit de nomine, tu uerò de re. Mihi ita uisum est, ita scribis in annot. Aliter mihi uidetur.

Versi. 16. Est enim commutandarum rerum ratio.) Quia uerbum reliquit $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\omega\upsilon$, hoc non habet, Omnibus in rebus permutationis est usus. Cur autem reliquit?

Versi. 17. A natura profecta.) $\epsilon\kappa\ \tau\acute{\omicron}\varsigma\ \eta\epsilon\tau\acute{\alpha}\ \phi\upsilon\sigma\iota\upsilon$, id est à naturali genere bonorum, uel ex uita naturali, de qua paulò antè loquebatur.

quebatur. Non dicit Arist. commutationem à natura profectam, sed ab eo genere uitæ, quod erat à natura profectum.

Res quarum usus est aliquis, rebus eiusdem generis mutant.) Quàm obscure locutus est? Dicere uolebat, utilibus utilia mutant. In annot. *μῶν βλητικῶν*, inquit, ad res contrahendas omnino, non solum ad permutandas hinc intelligi potest, quòd huic generi mercaturam subicit. Quomodo igitur Aristot. hic dicit *τῶν μῶν βλητικῶν* non esse speciem *χρηματιστικῆς*, sed artem pecuniariam à permutatoria natam? Nescis quid philosophus loquatur. Cōfigis muscas, *μὲν, μὲντοι, &*: res maximas non capis.

Quum ab externis auxilium peteretur.) *ξενικῶτι ἔργα βοηθῆν* non solum externum significat auxilium, ut interpretaris, sed etiã longinquũ. quod Arist. posuit, quia ad finitimos res poterant facile exportari, nō itē ad lōginquos mediterraneos.

Ad uitam accommodatum.) Ita reddit *μῶν χειρῶν πρὸς τὸ ζῶν*, quod est, ad usum uitæ tractatu facillimũ. Potestne reperiri aliquid ad uitam accommodatum, quod tractare sit difficile? Ac paulò post *ποσὸν* reddit pondus, Aristoteles in eo loco hoc nomine magnitudinem & pondus complectitur.

Pondere terminatum fuit omnino.) *ἅπλως* uertit omnino ut solet. at hīc non respondet. Opponitur illi nunc dupliciter, nunc bipartitò, aliquando coniunctè, ut hoc in loco. Dic igitur Ciceroniane, omnino & coniunctè, aduerbiãne sunt opposita? quis leget hæc, pondere terminatum fuit omnino? si leget, ut intelliget? At paulò post idem uerbum reddit simpliciter.

Aliud genus quod cauponandi dicitur, consecutum est.) Quid sibi uult iste quũ dicit, aliud genus quod cauponandi

dicitur? quis ita locutus est? quis edidit tam durũ genus ora-
tionis, tam inconditum, tamq; prodigiosum?

Versi. 30. Aliud genus consecutũ est.) ἐγένετο, id est natum est, con-
uertit consecutum est. demus illud. Ibidem ἔγνωμενον, id est
quod fiebat aut exercebatur, reddit natum est. Forsitan, in-
quit, simpliciter natũ est. Dic sodes, quid est simpliciter na-
sci? ἐγένετο καὶ γνώμενον idẽmne significant? Consecutum est,
& natum est, ponis pro eodem.

Pag. 3. versi. 2. Quo pacto permutãdis pecunijs plurimũ lucri faceret.)
μεταβαλλόμενον, id est permutãs. Reddebas hoc uerbũ, con-
trahens: hoc permutãs, improbabas, nunc approbas. Dein-
de cur addis pecunias? Aristot. non tantũ de pecunijs agit,
sed etiam de mercibus pecunia commutandis.

Versi. 3. Itaque ars parandarum pecuniarum.) Perlege, si placet,
totam periodon: dij cælites quàm dura est? quàm salebrosa?
quàm implicata concursione literarum? quàm odiosa ac mo-
lesta tædio repetitionum?

Versi. 9. Nugæ numus uidetur, & lex una omnino.) Quid ais bo-
ne uir? non capio quid uelis. Reddo uerbũ uerbo. Quid ita?
Cur dixerit, una lex, ignoro. Sic in annot. scribit. Cur ergo
locos faciles tam multis uerbis explicas? Vide quĩ uerterim
locũ, & iudica, debueris ne nobis oppedere. Vidi, inquires.
Scio, sed nostra spreuisti.

Versi. 10. Mutatis ijs qui utuntur.) Arist. dicit, Si qui numo utũtur,
mutent illũ, nullo precio dignus erit. Iste loquitur de mutatis
hominibus, non de mutatis numi precijs, & contraria affir-
mat in annot. Dicit negat, figit refigit, docet nos, se ipse doce-
re non potest.

Versi. 13. Atqui absurdũ est eas diuitias esse.) Etsi uidentur hæc
respondere

respondere græcis, nescio tamen quomodo non respondent, sed tuam φεάων sapiūt. Arist. dicit uanas & inutiles diuitias esse, quibus abundans homo, fame perit: tu uerò sic, Absurdum est eas diuitias esse, quibus abundantē liceat fame enecari. Præclarum dicendi genus.

Midæ propter stultum optatum, ea quæ apponebantur, aurum fiebant.) Αἰεὶ πλὴν ἀπληστίας τὸ δὲ χρῆς. id est, quoniã auarus & insatiabilis optauerat. Scribis ad hæc commētarium interpretatione peius ac magis insulsum, & χρυσῶν pro χρυσῶν reddis aurum. Versi. 15.

Parandarum diuitiarum, quæendarum opum.) Vbi tua copia Ciceroniane? ubi peregrinantur aures tuæ, qui toties obtrudis hæc, parandarum diuitiarum, quæendarum opum, parandarum opum? Versi. 17.

Numus dat finē cōtrahendis rebus.) Hoc nō dicit Arist. sed numū esse principiū finemq; pmutationis ἐν τῇ καὶ πληκῆ. Versi. 22.

Quæredi ratione parantur.) Cicero dicit summū esse uitiū oratoris, facere uersum in oratione. Quin imitaris illum? Versi. 24.

Medicina est ualetudinis quasi infinitæ & immensæ.) Versi. 25.
 Quid est hoc, o medici? Nescimus. Aristoteles dicit medicinam semper sanare uelle, nec ullum finē facere curandi. Cur iste sic tenebras offundit? Nescio, nisi quòd scribit in quodã commentario sanitatem de animo semper, de corpore nunquam dici. Id'ne uerum est? Non existimo, quia Cicero dicit, Corporis temperatio, quum ea congruūt inter se, è quibus constamus, sanitas est. Quid? non hæc uidit? Quid uiderit, nescio. si perlegas orationis ambitum de quo nunc agimus, deierabis nihil unquam magis inuitis Musis esse cātatum. Obscura cōmiscet, duas orationes interijcit, eadē repe-

tit, falsum asserit. Quid? nõ audeo pronũciare quod sentio.

Versi. 30. At uerò,) & uertit at uero, sententiamq; confundit.

Pag. 4. uer. 6. Alterius usus in alteram trãsfertur, quum in eodem numo utraque ratio quærendæ pecuniæ uersetur.) Quid hĩc loquatur ignorat. dicit œconomicam & artem conficiendæ pecuniæ transferri, & utranq; in numo uersari, ac esse eiusdem usus possessionẽ, sed non eadem ratione. Dij me ament, nusquam uideram tam noua portenta uerborum.

Versi. 15. Quæ quidem illam efficiat.) Arist. dicit hominem cupere infinita, ex quibus conficiuntur pecuniæ: iste uerò cupiditatem effici à rebus infinitis. Quid tibi uis quum dicis à rebus infinitis effici cupiditatem?

Versi. 21. Cum enim uoluptas modum transeat, eam quæ immensas uoluptates pariat, expetunt.) Ad quid refers τὰ πλεονήματα, eam? Nihil habes in oratione quò referre possis. Arist. retulit πρὸς τὴν χρηματικὴν. Tu uerò mutato genere cadis in solæcismum. Ad pecuniam referre possum, inquires. Itane uerò? Sic effugit Proteus.

Versi. 24. Artem, quam natura non sinit, adhibent.) Non uidet iste Aristotelem exemplo fortitudinis uti, quæ nõ potest ars siue ratio nominari. Itaque male conuertit δὲ ἀρετῆς. Ego uerò nomine uirtutis usus sum, ut Cic. quum dicit, Dicendi uirtus sine rerum scientia extare non potest.

Versi. 25. Non est enim fortitudinis pecuniã facere, sed audaciæ.) Αὐδρίας ἢ ἡ χρηματικὴ πειρῆν ὄσιν, ἀλλὰ θάρσος. id est, Non enim fortitudinis est pecunias conficere, sed interritum animi robur. Viden' optimum genus interpretandi? uiden' inscitiam tuam? Loqueris ac si legeretur θάρσος.

Versi. 27. Omnes artes pecunia dirigunt, quasi hic sit illis finis propositus,

positus, & ad finē referēda sint oīa) Quidni referēda? impro-
bāsne q̄ putāt ōnia ad suū finē esse referēda? Arist. nō dicit
quod tu, sed omnes omnibus abuti, quasi sit finis pecunia, cū
oporteat omnia ad suū finē referri. Nesciebas q̄d esset δ'ov.

Qua de causa desiderata sit à nobis) δὲ αἰτίας τινὰς οἱ χεῖρα Versi. 29.
ἰσμεν αὐτῆς. id est, quamobrem illius usum percipimus. Iste
uerò sic, qua de causa &c.

In cap. 7. uersi. 3.

Verūm hoc illis suppetere) Quò refers, hoc illis suppe-
tere? Non habes quò referre commodè possis. Reddis τοῦτο:
sed quid uelit Arist. non intelligis.

Victum & cultum) τροφήν. Quoties inculcauit istud, ui- Versi. 5.
ctum & cultum? quasi τροφή non possit aliter Romanè dici.
At Ciceronianum est. Cur ergo Cic. dicit eloquentiam ho-
mines à fera agrestique uita ad hunc humanum cultum ciui-
lémque traduxisse? Addis de tuo frustra. Ibidem male com-
ponis hæc, natura terra.

Ex iisque hæc rectè curare paterfamilias &c.) Quid Versi. 7.
hïc loquere, nullus intelliget: nec scis ipse quid uelis.

Lanas confectas ad usus suos accommodare.) ποιῆσαι. Versi. 8.
Natura lanas facit, ars hominis conficit. Quum dicis à na-
tura confectas, nihil homini relinquis. Nescis conficere &
perficere pro eodem à Cicerone poni?

Pars est pecuniarum & opum quærendarum ratio, me- Versi. 11.
dicina nō est.) Hic uidere licet (quod uir egregiè doctus fa-
cete narrabat) isti monacho nihil esse eloquentiæ styliq; cer-
ti, sed eum candida nigris, noua detritis, cara uilibus, pul-
chra fædis assuere. Hoc quî fit? Nihil habet propriū: locu-
tiones emendicat. Clama Persi, Turpe & miserabile certè.

D iij

IN PRIMVM LIBRVM

Verſi. 22. Cum præſertim omni naturæ ex eo à quo generata eſt, cibus relinquatur.) πάντι γὰρ ἐξ ἧς γίνεται, τροφή τὸ λειπόμεινον ἐſί. Vertis haud aliter ac ſi diceret λέγεται, texίſque argumētum ridiculum, Naturæ munus eſt præbere uictum, quia natura omnis cibum relinquit.

Verſi. 24. Cum autem eius duo ſint genera.) Εἰς, cuius? In oratione ſuperiore poſuit Ariſtoteles χρηματιſτικὴν : tu, neſcio quam obrem, reliquiſti. Nunc immemor tui, reddis τὸ αὐτῆς, ac ſi quod antecedebat, collocaffes. Dices, refero ad utilitatum perceptionem. Itane? Num diuidit Ariſtoteles utilitatum perceptionem? Num res eadem χρηματιſτικὴ, ἔſt utilitatum perceptio?

Verſi. 29. Illud contrahendis rebus accommodatum.) Eodē modo uertit μεταβλητικὴν, ἔſt ἀλλαγὴν. Num malum eſt res contrahere? Ariſt. hic μεταβλητικὴν damnat, iſte rem neceſſariam ponit. Nam res contrahere neceſſe eſt.

Pag. 2. uerſi. 1. Rerum ultro citròque contrahendarum ratio.) ὀβολοſατικὴ, id eſt ars fœneratorum. Nō poſſum ſatis mirari quibus rebus adductus iſte malas artes fœnerationis conuerterit res contrahendas, quum uerbo contrahendi in rebus honeſtis utatur Cicero, quumq; uerbū proprium reperiatur apud eundem. Neſcit quid ſit ὀβολοſατικὴ, non audent proprie loqui. Stat dubius in genere ſummo.

Verſi. 6. Procreata ſimilia ſunt procreatoribus.) ὁμοία τὰ τιχτόμεινα τοῖς κινῶσιν. Tempus immutat ἔſt genus, etiam ſi non cogitur.

Verſi. 10. Uſus autem neceſſarius) ἐμπειρίαν ἀναγκαίαν ἔχει. Experiētiā neceſſariam dicere non audent. Experiētiā, inquit in annot. in hac re non dicam, quandoquidem exerci-
tationem

tationem bis non dixisset Cicero in eadem oratione, nisi hoc repudiasset. non quòd negem Cicronẽ usum esse hoc uocabulo, sed in alia re dico. Hæc ille. Digreditur & excurrit ad alia, ac purgat se quòd dixerit hæc uerba barbarè dici, manifestum est, pro eo quod est perspicuũ est, animã p̄ animo, factionem pro effectione. Aliàs ego planè docebo quibus in locis temere Cicronẽ dānauerit. Nũc de experiẽtia agitur, quod ego uerbũ minimè repudiaui. nã uidebã sic à Virgilio experiẽtiã dici, ut à græcis ἐμπειρίαν. Locus est in 4 Georg.

Quis deus hanc, Musæ, quis nobis extudit artem?

Vnde noua ingressus hominũ experientia cepit?

In eũ locũ Seruius, Ars, inquit, per usum reperta. Experientiam interpretatur usum, ut iste ἐμπειρίαν, propterea quòd Virgilius ostendit usu repertam fuisse reuocandã nouæ stirpis artẽ, qui iam ab initio canebat,

Atq; apibus quãta experientia parcis. Experientia, inquis, in hac re nõ dicã. Quid ita? Virgilius hac in re dixit. at Cicero repudiavit. Quĩ scis? Bis exercitationẽ dixit. Næ dialecticus es argutus, qui sic innectis argumẽtationẽ, Cicero bis ï eadẽ oratione dixit exercitationẽ, repudiavit igitur experientia nomẽ. Quid si usus est hoc uerbo pro usu & exercitatione? Vbi? In orat. pro Rabirio Posthumo, ad finem: Equitem Romanum non libidine, non turpibus impensis cupiditatum atque iacturis, sed experientia patrimonij amplificandi labentem excepit. Experientia patrimonij amplificandi, id est quum pecunia uteretur, & exerceret χρηματιστικὴν ad amplificandum patrimonium. Vides hic experientiam pro exercitatione dici, qui dicis hĩc ἐμπειρίαν καὶ χρησιν pro eodem poni. Non dices opinor experientiam hic idem

esse quod periculum, quam Cicero libidini & impensis cupiditatum turpibus opponit. Exercitationem patrisfamilias quam antè laudauit, in peroratione iudicibus commendat, quæ non si fœlici caruit euentu, experientia tamen & exercitatio non est. Sed de his nimium multa.

Versi. 15. Aut boũ aut pecudũ) πρὸ βῆτων, id est ouĩũ. Quãq̃ latius iterdũ funditur hoc uerbũ, tamẽ hic Arist. p̃ ouibus posuit, q̃a cõtinuò ponit gen' λοιπῶν ζῴων. iste cogitur bis uti genere.

Versi. 17. Opportunitates capiantur.) Tam sæpe dicis opportunitates capi, ut illud tibi pulchrum uenustũque uideri putẽ. Niteris authoritate, credo.

Versi. 28. In alijs enim locis alia gignuntur.) ἄλλα γὰρ εἰ ἄλλαις ἐν θηναῖα χῶραις. id est, in alijs locis alia fœlicius & uberius nascuntur. Nescit quid sit ἐν θηναῖα, itaque perperã conuertit, gignuntur. Non facit quod Cicero, qui dicit se uim sententiarum in Demosthene & Aeschine seruasse. Sententias & uerba summi philosophi peruertit, de uerbis corruptè & deprauatè iudicat. Quumq̃ nihil habet quod dicat, cõfugit in aras huiusmodi, in illo genere dũtaxat, in hac re nõ dicã, in alia re dico. Quid hoc sibi uult? Quid? Cicero dixit Priamũ in aram confugisse. si nunc dixeris Ioannem in templum confugisse, periisti: polluisti non Dianæ, sed Tullij fontes.

Ibidem. Deinde) ἢ, id est aut. Si dixisset aut, ἀετῦν erat de Arist. coniunctionem mutauit in aduerbium. Callide.

Versi. 23. Eius artis quæ deflexit.) τῆς δὲ μεταβλητικῆς, id est sciẽtiæ commutatricis. Paulò antè μεταβλητικὴν reddidit genus contrahendis rebus accommodatum, nunc uertit artem quæ deflexit. Tam citò memoria excidit? μεταβλητικὴ defleçtit de uia, ut iste uult, non utitur permutatione rerum.

Mercaturæ

Mercaturæ pars inuectio & negociatio.) φορτηγία, παρ- Versi. 24.
 ερσίσασις. φορτηγία est onerū uectio quæ plauastro fit aut iu-
 mento. cur loquitur potius de rebus inuehēdis quàm expor-
 tandis, quum mercatores & importent & exportent? Cur?
 quia forte non legebat apud Cicer. auēctionem, maluit uti
 uerbo improprio quàm proprio. Quum uerò παρέρσισιν con-
 uertit negociationem, quem sequitur authorē? Quū tria di-
 uisionis membra distinguit præclarus interpres?

Corporis industria.) Vbi legit iste corporis industriam? Versi. 29.
 Heus Ciceroniane, dicítne Cicero corporis industriam? di-
 cam quod tu, In hoc genere duntaxat? dices, Nolo ad corpus
 referri. Vide igitur quàm obscure & ineptè loquere. Adde
 quòd Aristoteles de industria non loquitur.

Est etiam tertiū genus.) In græco est σίβη. Ego tamen cū Eo. uersi.
 alijs conuerti, quartum genus, quòd Arist. tria genera præ-
 ter hoc fecisset, quodq; libri suspicione non carebant, deinde
 quòd ita manebat integra sententia.

Eorum partim cum ea.) Ad quid refers hoc eā? Ad ge- Pag. 3. uer. 2.
 nus: Solæcismus est igitur. Ad χρηματιστικῶν: at non est in
 oratione tua. Ad artē: Opus est igitur Delio interprete, qui
 quæ desiderantur, suppleat.

Omnis è terra eruēdi ratio.) πᾶσα μεταλλοτική. Si Plinius Versi. 4.
 homo doctissimus istius scripta legisset, nunquā metallū di-
 xisset, sed cōfugisset ad obscurā πειφρασίαν, ut noster iste Ci-
 ceronianus. Heus tu, soláne metallá eruūtur è terra? an etiā
 radices, marmora, minium, purpurissum, terra pinguior?
 Istáne sunt metalla?

Multa sunt genera eorum quæ è terra eliciuntur.) πολλ- Versi. 5.
 λὰ γὰρ εἶδη τῶν ἐκ γῆς μεταλλομυλιῶν, id est multæ quidē spe-

cies eorum quæ fodiuntur è terra metallorum. Aristot. dicit
 εἶδη, id est species, iste genera. Cur ita? quia Cicero nonnun-
 quam genus pro specie ponit, quod nõ faciunt philosophi quum
 proprie loquuntur. Nõ audet dicere metallum. Quidni? Cice-
 ro non dicit. Quid ergo ponit loco metalli? quæ è terra eli-
 ciuntur. Itane? uides. Solane metalla è terra eliciuntur? Non.
 Cicero dicit, Terra semen tepesactum complexu suo diffundit,
 & elicit herbescentem ex eo uiriditate. Est'ne metallum uer-
 bum parum latinum? est, nisi Virg. huiusmodi uerbis utitur.
 dicit autem in sexto,

Aureus, & simili frondescit uirga metallo. Octauo,

- Fluit æs riuus, aurique metallum.

Nõ audet Perionius dicere quod Virgilius. Nec enim Vir-
 gilius diceret quod Perionius, Possis cui tradere boues.

Versi. 6.

Dictum est omnino & generaliter.) Εἰρηται καὶ τῶ. Cõ-
 temnit iste τ, καὶ τῶ. Parua reprehendis, inquires. Quomo-
 do parua? Id'ne parum uidetur, omittere quod ad rem per-
 tinet? Mihi res est cum homine qui fatetur præter signifi-
 care idem quod cõtra, & omnibus uerbis iungi posse, præ-
 terquam uerbo nature: qui demoliri contendit omnia scri-
 pta uirorum qui post M. Tullium scripserunt: qui uerba
 quibus & noster Budæus & doctissimi sunt usi, & qui
 nunc florent, utuntur cottidie, relègat ad barbaros. Quid?
 iam non audet quisquam uerba latina loqui. Condonabis il-
 li quicquam, qui monachus, religiosus, theologus, sacerdos,
 Christianos philosophos in loquendo semper liberiores, eò
 reuocet superstitionis? qui unum & alterum commentarium
 scribit, ut persuadeat nobis, manifestum est, rectè dici: ma-
 nifestum est igitur, prauè?

Quæstus

Quæstus ij.) ἐργασίων. Qui diligenter hunc locum per- Versi. 9.
legerit, aperte uidebit hic ἐργασίας pro operis, nõ pro quæstu
positas esse. Non enim quæstus, sed operæ corpus inquinât.

Sed quoniam &c.) Inchoauit non perfecit hanc oratio- Versi. 13.
nem. Quid autem minus Ciceronianum, quàm sententiam
explere non posse? In ea periodo sic loquitur, Et hæc ab ijs
petat cui curæ est, & quæ dispersa sunt præcepta colligere
debemus. Rectum loquendi genus, ubi sic persona mutatur.
Aristoteles non ita mutat ut tu. dicit enim, δεῖ συλλέγειν. To-
tus igitur ambitus ineptè comprehensus, & partes eius mi-
nimè congruentes.

Præceptum enim quoddam est.) Quid erat cur κατὰ- Versi. 20.
νόημα, quod significat commentum & rem excogitatam, uer-
teret iste præceptum? Quid erat? Ignorantia uerborum. Et
scribit ægrè ferre se, quòd inuadant ij qui neque græcè ne-
que latinè sciunt. Vult à doctis reprehendi. Itaque non mo-
lestè feret hac meam reprehensionem, nisi me indoctum &
ineptum putauerit.

Generale quoddam præceptum est.) τυγχάνει δὲ καθόλου Versi. 22.
πὶ οἷν. Hæc aliter uerto, propter ea quæ sequuntur. In ijs enim
sunt, quæ dicuntur ambiguè.

Multi concurrerēt.) πολλῶν ζητουμένων. id est, multis quæ- Versi. 28.
rentibus. Concurrere & quærere confundit. Cicero dix-
erat, Omnè oleam, antequam florere cœpisset, coëmisse dici-
tur. Iste rapuit uerba, & quanquam Aristoteles non habe-
bat de flore quicquam, tamen attexuit hæc, antequam flo-
rere cœpissent. Itane conuertit? Ita. Aristotelem in Cicero-
nem uertit. Dura metamorphosis. Sic est hominis inge-
nium. Adde quòd omittit hic uerba græca, ἅμα καὶ βλαί-

Φυσις, id est eodem tempore & repente.

Pag. 4. uers. 3.

Hoc autem ad rationem (ut dixi) faciendæ pecuniæ omnino pertinet, si quis sibi uni uenditionem parare & uendicare possit.) ἔστι δὲ ὡσπερ εἰπομεν καθόλου τὸ τοῖσ' τοῖς χρηματιστικῶν. id est, Est, ut diximus, augendæ rei genus, quod uni ab uniuersa multitudine cōflatur. Quid ais Ioachime? Vidēsne te illud male reddidisse, τυγχάνει δὲ καθόλου τὸ ὄν, generale quoddam præceptum est? Hic Aristot. explicat quod illic dixerat, ὡσπερ εἰπομεν, inquit. Tu uerò canis, omnino pertinet, uenditionem parare, rationem faciendæ pecuniæ. Cur aliter hîc, aliter illic interpretaris?

Uers. 5.

Sibi solis rerum uenaliu uenditionem uendicant.) Ven, uen, uen. Ciceroniana collocatio. μονωπολίαι τῶν ὀνίων ποιῆσι. id est, rerum uenaliu monopolium sanciuunt. Quid tibi uis quum dicis, uenditionem uendicare? Cur non dicebas monopolium ut arram? probasses. Paulò pòst hoc, ex mercaturis redierunt mercatores, dicis usitatè, credo.

In cap. 8. Pag. 1. uers. 3.

Pater & uxori præest, & liberis.) Improbè dicitur pater uxori præesse. non enim præest uxori quia pater est, sed quia maritus. Arist. ponit tres partes œconomicæ, unam in dominatu, alteram in paterno imperio, tertiam in re uxoria. Postea scribit, καὶ γὰρ γυναικὸς ἀρ' χεῖν καὶ τέκνων. Supprimit id quod intelligitur ad duas species relatum. Tu uerò nomine patris uteris habita ratione secundæ partis, non tertiæ. Nec probè conuertis καὶ γὰρ, quoniam. Nec τὸ σχῆμα formam, quum paulò pòst scribis, Cum est quod imperat, & quod paret, tum fit ut sit quædam formarum præstantia. Quas nobis hic canis formas?

Amasis

Amasis de eo qui pedes lauabat, orationem habuit.) *παρὰ* Pag. 2. uersi. 2.
 τοῦ ποδαῖνι πλῆθος. ποδαῖνι πλῆθος, nō est is qui lauat pedes, sed peluis
 & uas in quo pedes lauātur. Aurūmne ponitur pro homine?

Atqui mas si cum fœmina comparetur, eo semper genere *uersi. 2.*
 excellere uidebitur.) τὸ δ' ἄρ' ἔτι ἀεὶ πρὸς τὸ θῆλυ τῆζον ἔχει τὸν
 τρόπον. Capis philosophi mentem? Quid sibi uult? Verba tua
 non indicāt. Dum fugis usitatum dicēdi genus, necesse est ut
 cadas in obscurum. Hoc dicit, non ita maris & fœminæ cō-
 mutatur imperium, ut ciuium qui utuntur iure pari, sed eo-
 dem modo semper uiro lege naturæ subiicitur uxor. I tu cum
 tuo genere. Paulò post recidis in easdē tenebras. dicis enim:
 Liberorum imperium regale est. Quis intelliget an de filiis
 & filiabus, an de conditione liberis agas? Ego sic uerti, Pa-
 tris in liberos est regia potestas. Dices, In græco sic est, ἡ τῆ-
 ρων ἀρχή. Probè. τὸ τῆρων, non est ambiguū, uertis in uerbum
 quod in uarias partes trahi potest. Non facis igitur quod
 Cicero tuus, qui in conuertendo genus omnium uerborum
 seruat.

Quod quidem genus est regalis potestatis.) Paulò antè *uersi. 5.*
 dixeras imperium regale, nūc repetis regalem potestatem?
 Nonne aptius ac uariè magis dici potuit regia potestas? At
 non ita Cicero dicit. Lege philippicā primā ad principium,
 Dictaturā, inquit, quæ uim iam regiae potestatis obsederat,
 funditus ex republica sustulit. Ille regiae potestatis, tu regalis
 potestatis, uter melius? Ah, dubiūmne id est? Cicero, qui ui-
 tat eundē casum quem maximè fugiunt poëtae, alibi, ne dice-
 ret, quod tu, regalem potestatem, interposuit uerbum: Sylla,
 inquit, regalem habuit potestatem. Nosti, si dijs placet, quæ
 sit Ciceroniana uirtus.

- Versi. 5. An seruatorū uirtus alia his illustrior & clarior.) τιμω-
 τήρα, id est honore dignior. Quod est in re positum, trans-
 fers ad hominum famam, de qua dicuntur illustris & clara.
 Seruius in 6. Vergilij, Hoc nomē notitiæ fuit, non meriti: un-
 de etiam in meretricibus inuenitur. nam & nobiles & illu-
 stres uocantur. Hæc ille.
- Versi. 16. Cæteræq; generis eiusdē.) καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕξεσι.
 id est, & aliorum generis huius habituum. De uirtutibus lo-
 quitur. Displicuit isti nomen habitus, itaque maluit aliud di-
 cere. At non ita Ciceroni, cuius hæc sunt uerba, Iustitia est
 habitus animi communi utilitate cōseruata suam cuique tri-
 buens dignitatem.
- Versi. 26. Si uterque probitatis cōpos esse debet) Scribis non posse
 dici latine, præter naturã, in hoc genere dūtaxat. Nego pos-
 se dici, cōpos esse debet, in hoc duntaxat genere. Profer ex-
 emplum. Scio dici possit necne.
- Versi. 30. Quòd si hic præditus esse debet) Qua re præditus? Ponis
 epitheton, quod per se stare non potest.
- Pag. 3. uersi. 5. Sed alijs atque alijs.) ταύτης δ' εἶναι διαφορᾶς. id est, uir-
 tutis huius esse differentias. Animaduerti multis in locis istū
 reiicere nomen differētiae quasi barbarum aut putidum. Eò
 libētius utor, quòd in sermone philosophorum frequens est.
 Non repudiat Cic. quum dicit lib. 1. de off. cap. de temperã-
 tia: Qualis autem differentia sit honesti & decori, facilius
 intelligi quàm explanari potest. διαφορᾶν ferè semper uertit
 iste distinctionem. Ego uerbum non improbo, affectationem
 improbo.
- uersic. 7. In animo quamprimum animaduerti licet) ὑφύμτοι. Νῦν
 ὑφύμτοι significat id quod animaduertere? Arist. hic pro eo
 quod

quod est narrare posuit aut explicare.

Nā & liberi alio genere imperij seruis præsumt, & ma- Versi. 11.
res scæminis alio, & alio uir liberis.) Cui sunt aures, audiat
hæc, & iudicet quàm sit Ioachimus Ἰωακὴμος. Sūt alia generis
huius propè infinita, quæ persequi nolui propterea, q̄ or-
namēta dicēdi philosophi minus aucupātur. Sed nihil in istū
non conuenit, qui in orbe nostro solus est Ciceronianus.

De uirtutibus ijs quæ more perficiuntur.) περὶ τῶν ἠθικῶν Versi. 16.
ἀρετῶν, id est de uirtutibus moralibus. Non ausus est uti uer-
bo quod Cicero probauit in exordio libri de fato, Pertinet
ad mores, quos ἠθικὰ græci uocant, nos eam partē philosophiæ
de moribus appellare solemus: sed decet audentem linguam
latinam nominare moralem, &c. At tandem nomine moralis
utitur. Utitur, sed timide, postea q̄ dixit, uirtutes quæ more
perficiuntur, & quæ more gignuntur, ut si dicas, animalia
quæ bobus gignuntur, pro apibus. Cur ita loquitur? quia Ci-
cero narrat omnes propè philosophos dixisse uirtutes quas-
dam aut natura aut more perfectas.

Est enim munus & officium architecti, & ratio archite- Versi. 20.
cti nomen obtinet, cæteros autem quantum eos decet.) Arist.
dicit, Munus est principis uti uirtute perfecta, ratio autem
princeps. alij tantum uirtutis habere debent, quantum perti-
net ad illorum munus. Quid loqueris de architecto? de no-
mine architecti? Dices architectū loco principis esse positū.
Vbi legisti? Nusquā, nisi quū patrius casus adderetur: ut, ar-
chitectus orationis. Pulchrāne tibi uidetur hæc oratio, O-
portet cæteros uirtutibus esse præditos quantum eos decet?

Similis est ratio cæterarum.) In commentario quodā scri- Versi. 26.
bit non esse ita loquendum, Similis est ratio, sed ita, Eadem

est ratio. uide quid sequatur.

Versi. 28. Errant ij qui omnino aiūt.) καὶ οὐδὲν γὰρ οἱ λέγοντες ἐξαπα-
τῶσιν ἑαυτοὺς. id est, Qui in uniuerso genere loquuntur, se ipsi
decipiunt. Vides istum ponere omnino aiūt, pro eo quod est,
uniuersum genus dicendo persequuntur? Eodem modo pro
genere uniuerso dicere possct penitus, funditus, prorsus. hæc
noua copia uerborum.

Pag. 4. uer. 4. Puer non ad se & res suas referre debet.) Quid uelis
Ioachime, non intelligo.

Versi. 9. Sed quærat quispiã id quod modo dictum est) ἀπορήσει
δ' αἰτις τὸ νῦν εἰρημένον. Hæc uerba τὸ νῦν εἰρημένον, aut ad ea
quæ sequuntur pertinent, aut ad τὸ κατὰ suppressum. Itaq;
male conuertis, quærat id quod modo dictum est.

Versi. 13. Artifex longè à uita abhorret.) Hoc tuum est, non Ari-
stotelis, qui dicit artificem longius quàm seruum à commu-
nitione uitæ summotum. Num artifex abhorret à uita?

Versi. eo. Tantumq; ad uirtutem spectat, quatenus ad seruitutem)
tantum quatenus. Pulchrè. Cur τοσοῦτον ὅσον περῖ ista latine
reddidisti?

IN LIBRVM SECVNDVM.

Pag. 1. uersi. 2.

Væ societas ciuilis omnium optima ijs quibus in
uita degenda omnia ex animi sententia euenire
quàm facillimè possint.) τὸ τοῖς δυναμένοις, non in-
telligis haud aliter positum atq; istud, τῶν πολιτῶν δυναμένῳ.
Quod si nõ est, quæ uis erit orationis huius? Loqueris per-
inde ac si nulla sit respublica simpliciter & absolutè prin-
ceps & optima.

Versi. 7. & 8. A nonnullis commemorantur. Perspiciatur & utilitas.)

Sic

Sic cadit in uersum natura agitante poeta. At quantus poeta? quantus ille qui cecinit,

Emptam, non ductam, possis cui tradere boues.

Hæc etiam reprehendis? Non in alio quàm in Ciceroniano.

Est enim Ciceroniani postremas aptius explere sententias.

Exordium primum faciendum est.) Si quis alius sic dixisset exordium faciendum, scriberet Ioachimus id parum Ciceronianis usitatum.

Versi. 12.

Necesse est enim aut omnium ciuium esse omnia communia, aut nulla, aut quædam esse, quædam non esse.) Hem, durum loquendi genus & implicatum. Sic est. Et illud esse, plus satis repetitum. Ita mihi uidetur. Sed hæc missa face, nescit iste nec figuras, nec proprietates uerborum, nec ullam concinnitatis artem. Bene mones, tamen hac asperitate locorum paulum remoratur cursus.

Versi. 13.

Locum habitare communem.) Sic loquitur Virg. Syluas habitare Thalia. Aliquando Perionius erit noster. Paulum deflectet ab illa Ciceronianorum superstitione. Ciceroniani dicerent, in loco habitare communi.

Versi. 17.

Locus æqualitas est unius ciuitatis.) ὁ μὲν γὰρ τόπος ἰσότητος μιᾶς πόλεως. Ego sic uerti, Locus est unius ciuitatis æqualitas. in hanc sententiam, Ciuibus qui uno communi loco tenentur, ius est æquale pomærij, uiæ, templi, fori, omnisque loci publici. Quòd si rebus alijs ciues sunt dispares, loci tamẽ publici iure pares. Ne uideatur absurdum quod dicit, Locus est æqualitas. Non semel usus est hoc genere loquendi. Si totam sententiam uis explicari, sic explico: Necesse est in ciuitate locum esse communem, propterea quòd necesse est locum publicum teneri, cuius omnes æquo iure sint

Versi. 18.

F

participes, alioqui non sit una ciuitas. Si ciuitas est societas, sunt ciues socij. Si socij, alicuius rei socij: primùm loci, quia primùm conuenire est necesse, quod sine communi loco fieri non potest. Locus igitur necessariò communis. Est ergo res æqua locus. Sunt qui & me & Ioachimū parum uidiſſe putant, & hoc uerbum ἰσότης, in tria partiuntur, εἰς ὁ τ. Non ausim sic immutare codices omneis. Id faciant quorum summa authoritas est.

Versi. 30. Communia habere, an aliqua habere, alia non habere.) Elegans repetēdi genus, si dijs placet. Nec illud arridet mihi quod hīc scribis, ciuitatem quæ bene constituenda sit, πῶ μάλιστα οἰκίσειν πόλιν καλῶς. Omnis ciuitas constituenda præclare, de omni ciuitate non hīc agit Aristoteles.

Pag. 2. uersi. 6. Vtrum præstat, ita rem habere, ut his sit temporibus.) rectēne conuertit hæc, πότερον, ὡς ναῦ, ἔτιω βέλτιον ἔχειν, & illud proximum, non perspicitur ex rationibus effici, & illud quemadmodum modo, pulchrēne dicit? Quidni? Non possum dicere quare, Hoc tantum possum dicere, non probo te.

Versi. 10. Quemadmodū modo dixi.) ubi dixit fieri non posse, ut ad finem quem proponit Socrates, perueniatur? Et si dixisset, cur diceret ἐπι δε, ut tu, Iam uerò de accessione? Reddendum est igitur, hoc modo, ut ī sermone paulò antè dixit Socrates.

Versi. 12. Quomodo autem diuidēdum sit, nihil exponit, id est quo pacto una ciuitas q̄ optima efficiatur ex omnibus.) Quid ais Ioachime? uteris ne optimo genere interpretandi? primū, quid est opus diuisione ut una ciuitas efficiatur ex omnibus? deinde, ubinam Aristot. docet quī fiat una ciuitas ex omnibus? postea, ubi Socrates dicit maiorem fieri oportere ciuitatem? Nam paulò pòst dicis, Si ciuitas progressionibus
utatur

utatur, ac maior fiat. ubi Aristot. non maiorem sed minorem fieri uult. Nescis omnino quid sibi uelit Aristoteles. Proposuit Socratem uelle liberos uxores fortunas esse cōmunes. de uxoribus dixit refutandi gratia, mulierum usum communem multas incommoditates afferre. De fortunis istuc, quomodo distribuenda sint quæ uult esse communia, illum non explicare. Nunc de fine reip. Socraticæ & liberis communibus disputat. Nego philosophum loqui de ciuitatum diuisione, de una ciuitate faciūda ex omnibus, de augenda rep. Nego te scire quid uelis, & deceptum fuisse puto quòd ἔσται ἅ, λέγω δέ, quod reddis id est, non ad finem de quo paulò antè loquebatur, sed ad diuisionem bonorum retuleris. Tamē se ipse continuò declarat, quum dicit, Proponit hunc scopum Socrates. Lege græca, lege nostra, facile uidebis te miserè lapsam & deceptam fuisse.

Si ciuitas maior fiat, si una maior fiat & augeatur) ἡνω- Ver. 14. & 15.
 μέν μίᾳ μᾶλλον. id est, si magis una fiat. hoc est, si (ut cū barbaris loquar) magis uniatur. Arist. interpretatur uerba Socratis, & rem deducit ad unitatem, ex ciuitate domum, ex domo unum quempiam uirum futurum dicit. Imminuit quantum potest, Perionius auget.

Ex familia homo constabit.) ἄνθρωπος ἔσται ὅτις ἔσται. id est, Ver. 16.
 Si ciuitatem redigas in unitatem, ex familia restabit homo. Iste dicit, constabit, ac si de extruendo non demoliendo haberetur oratio.

Vnam familiam potius quàm ciuitatem dicimus.) Dicendum fuit ad Aristotelis mentem, Familiam magis unam quàm ciuitatem dicimus. Ibidem.

Ex sui similibus non constat ciuitas.) Ciuitas ex simili- Ver. 21.

bus constare non potest, ex sui similibus potest. Dic sodes, si sum mei similis, an iccirco omnium similis? hic Arist. de sui similibus nullam facit mentionem, sed de similibus natura, sexu, etate, industria, uirtute, arte, opera &c.

Pag. 3. uersi. 5. Quoniam autem hic ciuilis societatis status melior est) ἐπεὶ δὲ βέλτιον ἕτως ἔχει καὶ τὰ πρὸς τὴν κοινότητα τὴν πολιτικὴν. id est, quum melius sit, ut artifices, sic & communionem ciuilem non immutare uices regendi atque parendi. Cur ponis illud, hic? cur similitudinem non reddis? cur ἕτως relinquis? cur tam obscure loqueris?

Versi. 7. Apud quos autem id fieri non potest.) In hunc locū scribis, & positū pro δὴ, μιμῆσαι pro μιμῆσαι, ἔδ' pro τῶ, ἔδ' pro τῶ. Tam multa deprauata? Tam multa Perionius uno loco restituit, qui nihil antè restituit? Adeone laborauit ut tandē nihil faceret? ut græca redderet obscuriora? Nihil immuto, nihil immutandum puto. Rem sic paucis explico. Sunt qui nascuntur liberi, id est tam ingenui, ut iure naturæ seruire non debeāt, quales se prædicabāt Græci. Apud eos fieri nequit ut ijdem semper imperent, ijdem semper obediant. Nam sic alteris fieret iniuria. æquū est igitur omnes publici muneris esse participes. In eiusmodi rep. par est eos imitari, qui propterea quòd sunt pares, alijs alijs uicissim cedunt, quia natura liberi nec uiolentum ferrēt imperium, nec qui præessent, se despici paterentur. Quum cedunt uicissim, faciunt quod natura docuit à principio. Tales igitur sunt, quales initio, quando nec imperabant, nec parebant, sed pari iure uuebant. Exclamabis, Magistratus mutat mores. Vera dicis. Si geris magistratum, serua leges & iura, cætera cede quasi priuatus, quia cum paribus tibi res est. Quid paginas im-
ples

ples commentarijs, ut alios & teipsum miserè perturbes?

Alij imperant, alij parent, quasi uerò alij fiant.) ὡςπερ αἱ Versi. 15
ἄλλοι γινόμενοι, id est uelut alij facti. Quasi uerò dicitur ἐρω-
τικῶς. Itaque abuteris hoc uerbo, & uerborum tempora
confundis.

At qui quod cuique bono est, id quenq; conseruat.) qui, Versi. 17.
quod, cui que, quem que. *Suaue.*

Munitior) αὐτοερέρον, audacter uersum. Versi. 20.

Quæ tum se uelit.) Ad quid referes illud quæ? Refer Versi. 21.
quò uoles, semper absurdum reperies.

Scipso contentum est, quod minus unum est: quod magis Ver. 22. 23. 24.
unum est, magis expetendum est.) O dij boni, itáne Cicero-
niani loquuntur? Nos rudiores sic diceremus, Si id magis est
expetendum, quod seipso contētum: etiam quod minus unū,
eo quod magis unum, magis expetendum.

In caput 2. uersi. 1.

Neque uerò esse hoc summum bonum &c.) Lege græca,
nihil facilius & magis obuium reperies. Lege ista, nihil ob-
scurius & contortum magis. Cur ita? quia ἐὶ τοῦτο ἄριστόν ἐστι,
id est si hoc optimum est, sic reddit, esse hoc summum bonū,
quia λόγον, id est sermonem, uertit rationē, nec uidet Arist.
de sermone loqui quo ciues utuntur quum dicūt meum &
nō meum. κατὰ τὸν λόγον ἐὰν πάντες λέγωσι. id est, sermone quo
utantur omnes si dicant &c. quia rectum casum qui perti-
nebat ad uerbum φαίνεται, reliquit: is est Socrates. in eius
locum aliud suffecit, quia sic loqui maluit, Socrates putat
argumento esse, quàm sic, Socrates hoc esse putat indicium.

Omnes dicitur duobus modis.) τὸ γὰρ πάντες διπλόν. Non Versi. 4.
sic conuerteret Cicero, Omnes dicitur duobus modis. quid

enim minus Ciceronianum? Lege quæ sequuntur, Ac si tanquam singuli, fortassis magis fiat quod uult Socrates effici. facile cognosces quantum sit hoc in uiro suauitatis & eloquentiæ. Adde si placet & hoc, Quisque filium eundem dicet, eandemq; uxorem. Huc si redeas, non audiam. Cedo, ad alia uenio: certum est errare me, qui cum isto de rebus his disputo.

Pag. 2. uers. 1.

De quaque re iudicandū est.) πρὸς ἑκάστου δὴ τῶν συμβαινόντων. Ociosum putat esse τὸ, τῶν συμβαινόντων.

Vers. 2.

Non ita aiunt.) οὐχ οὕτω φήσουσιν, id est non sic dicent. At tempora commutantur, fateor: uerum sequere græca, dum licet, dumq; melius est. Iam non audeo scribere quàm male clausuris duas sententias contiguas, hoc modo, unusquisque eorum.

Vers. 7.

Nam uerbum omnes, & utrunq;, numerum dicit parem ac imparem.) τὸ γὰρ πάντες, καὶ ἀμφοτέρω, καὶ περὶ τὰ, καὶ ἄρτια διὰ τὸ διπλόν, καὶ ἐν τοῖς λόγοις εἰσὶ κῆρ ποιῆ συλλογισμοῦς. id est, Hoc uerbum omnes, & utraque, & imparia, & paria, propterea quòd duobus modis sumi potest, in sermonibus contentiosos parit syllogismos. Si rem tam facilem non capis, cur suscipis hæc interpretanda? Quid clarius? quid dilucidum magis? Quid tibi uis quum dicis hæc, Omnes & utrunque numerum dicit parem ac imparem? idne græca significant? idne ab alio cepisti? uidésne in omnibus τὸ καὶ repetitum? Itáne fretus aliquot Ciceronianis uerbis omnia subuertes? Vel hic unus locus monet ut in omne tempus conquiescas. At te Faber decepit, ut alios plerosque, quibus ingenium literæq; desunt: à cuius sententiæ quum magnis rationibus adducti discrepamus, scelerati & impij

impj uidemur. Nam multi, Bonus erat uir, inquit. Quis negat? Primus Aristotelem nobis exposuit. Falsum. Extant interpretes antiqui longè præstantiores. Reuocauit bonas literas. Id quoque falsum est, scripta demonstrant. Multum desudauit. Frustra quidè, quia sine arte laborabat. Poteras illum silentio præterire. Poteram, si mihi cum doctis res esset futura: Sed uidebã fore qui uiri auctoritate ducti, quicquid aliter aliudue dicerem, extemplo reprehenderent, & me nihil uidisse cõfirmarẽt. Quũ mihi respondebis, ne tua defendas illius hominis auctoritate, qui (ut tu ais) nec græca nec latina sciebat.

Et in argumẽtatione ex eo cõcertationis causa, cõparatæ Versi. 8.
 ratiocinatiões oriũtur.) *ὡς τοῖς λόγοις ἐριστικὸς περὶ συλλογισμὸς.*
 id est, in orationibus contentiosos parit syllogismos. Videte quæso quid affectet iste, & quo genere loquendi abutatur. Ista cõtraxit nescio quomodo ex obseruatione Ciceronis.

Omnes dicere alio modo rectum est, alio modo, nihil cõ- Versi. 10.
 sentaneum.) Improbè conuertis *ὡς δὲ ἕνα ὡς δὲ*, id est uno modo & altero. Si alio & alio nonnunquam utimur in diuisione, tamen quum duo referimus, haud utimur.

Commune est, curæ est, cuique curæ est, quod autem cõ- Versi. 12. 13.
 mune est, minori quàm quantum ad quenq;.) Habemus Ciceronianum uenustum. Parcius ista uiris tamen obiicienda memento. Paulò pòst ita scribit, Vniuscuiusque ciuis erunt mille liberi, & hi non uniuscuiusque, sed cuiusuis æquè est filius. Quàm uenustè dictum, uniuscuiusque, uniuscuiusque, cuiusuis? Quàm latinè & emendatè, hi filius? Declamitas in barbaros, & interim barbarè loqueris. hi filius, idne Romana lingua patitur?

Versi. 20. Qualicumq; sint numero) ὅποσος τυγχάνει τὸν ἀριθμὸν, id est quotuscunque sit numero. Quod est quantitatis, refert ad qualitatem: nec scit quantitatem & qualitatem duabus categorijs contineri. Dicet, ὅποσος est hīc πολλοσὸς. Quid tum? πολλοσὸς est quantitatis.

Versi. 28. Alius nepotem appellat.) ὁ δ' ἀνεψιὸν προσεγορεύει. Ἀνεψιοί, inquit Hesychius, ἀδελφῶν υἱοί, id est fratrum filij. Phavorinus, Ἀνεψιὸς ὁ ἐξ ἀδελφός, id est fratris filius, aut patruelis. Improbè uertis nepotem, quia aut græca non intelligis, aut barbarismon committis. Nepos est aui, non fratris.

Versi. 29. Siqua coniunctio est uel sanguinis, uel propinquitatis, uel affinitatis.) Sanguinem dicis αἷμα, affinitatem κηδείαν, propinquitatem οἰκειότητα. Dic mihi primum quam uelis accipi propinquitatem, deinde num satis aptè reddideris οἰκειότητα propinquitatem: an Ciceroniani propinquos & familiares eosdem uocent.

Versi. 30. Præterea alium sodalem, alium curialem appellat.) Quῦ φράτορα conuertis sodalem, non ostendis imperitis græcæ linguæ, quibus hæc potissimum scribuntur, quid sit φράτωρ. deinde nō seruas illam proprietatem Dionysii Halicarnassæi & Plutarchi de qua facis mentionem in annotationibus. Præterea si tribus & curia sunt idem, cur non reddis eodem modo? Si diuersa, cur uteris eodem uerbo? φράτορα cōuertis sodalē, φυλῆτην curialē. hæc sunt diuersa. In annotat. hæc duo uerba, inquis, uno nostro curiæ interpretor. Interpretaris & nō interpretaris. Iā nō uideo quæ te causa mouerit ut ita scriberes, Tribulis non satis aptum uerbum mihi uisum est. Quid ita? Cicero & Liuius utuntur frequenter. Si φύλη tribus est, ut fateris, φυλῆτης est tribulis. Ad hæc

hæc, quomodo græci dicunt *φρασίαν* esse tertiam partem tribus, si curia est tribus, & hæc uerba confunduntur? Non enim curialē diceres pro tribuli, nisi tribus appellari curias scires. Mirari non desino quæ te moueant causæ ut alios docere uelis res arduas atque difficiles, quas penè solus ex ijs qui in aliquo numero sunt, ignoras.

Cum interim filij.) τὰ μὲν τοὶ θυόμενα τέχνα. Cur filij Pag. 3. uersi. 7. potius quàm filia? Quod uerbum græcum significat id quod interim?

Aliorum animantium uxores.) Equorum uxores. Satis Versi. 8. 9. 10. audacter, homo uerborum obseruantissimus: & illud, natos edere. Nã quomodo siquis natus est, editur? & illud, Pharsalia pro Pharsalo.

Pugnæ, cõtumeliæ. Quæ impia & nefaria sunt in parêtes & propinquos, sicuti in extraneos.) Nõ dicit Arist. quod tu, nec scelera admissa in parêtes tã leuia putat q̄ in extraneos commissa, sed hæc mens eius, Haud facile uerbera, cædes, pugnas, conuicia uitabunt, quorum nullum sic admitti in patres, matres, propinquos fas est, ut in alienos. Non intelligebas græcorum φράσιν. Versi. 13.

Eum qui communes liberos genuerit.) κοινὸς ποιήσαντα δὲ υἱὸς. id est, Socratē qui facere uoluit ut liberi cõmunes essent. Num loquitur Aristoteles de eo qui genuit liberos? Minime, sed de legislatore, qui adimit amantibus coitum, ut quæ sequuntur, ostendunt. Versi. 18.

Quoniam etiam solus amor obscænus est, est indecorum maxime.) Quid dici uelis, ego non intelligo. Versi. 20.

An fratres commisceantur.) Hæc uerba demonstrat te male interpretari, quod explicatũ in annot. uoluisti. Nec uideo Versi. 24.

IN SECVNDVM LIBRVM

cur ista tam prodigiosa interpretari uelis, qui non agis interpretem. Scribis hoc modo, Verbo usus, impudicas cōtrefactiones intelligendas puto. Rem acu tetigisti.

Verfi. 24. *Quanquam agricolis.*) & uertis *quanquam*. Improbè. Adde quòd Aristoteles non dicit quod tu, *Agricolis mulierum communitas utilior est futura, q̄ custodibus*: sed hoc, *Si mulieres habendæ sunt communes, id permittendum potius agricolis quàm custodibus*. Vide quæ sequuntur: id esse uerum quòd dico, facile cognosces.

Verfi. 27. *Leuior enim ita demũ amicitia futura est, si sint cōmunes & mulieres & liberi, quales debēt esse ij qui parent imperio, non rebus nouis studere.*) *Dij me ament, miseret me tui. Quid narras Ioachime? Primũ contortè loqueris, Quales debēt esse qui parēt imperio, nō rebus nouis studere. deinde loqueris psittacorum more. Quò refers hoc, quales? Nescis. Agricola (inquit Arist.) parere debent, non seditiones mouere. quanto leuior erit illorum amicitia, tanto minus coniu-rabunt, tanto libentius parebunt. Erit autem minus firma, si habeant uxores communes. Vtilius ergo ciuitati, agricolis q̄ custodibus uxores esse communes. Vide num uerbis hæc exponas quæ philosophus sentiebat. At, inquis, mihi mea sententia est. Tua sanè, non eius quem frustra uertere conaris.*

Pag. 4. uer. 3. *Ac ciuitatem ex eo quòd una sit.*) Non is laudibus ornat ex eo quòd una sit, sed optimam censeret si una esset. Sequeris uerba hinc & illinc transcripta, & intempestiuè corrogata: mentem philosophi non sequeris.

Verfi. 5. *Aristophanem scimus in lib. quos de amore scripsit, dicere.*) οὐ τοῖς ἐρωτικαῖς λόγοις. id est, in sermonibus amatorijs, hoc est in dialogo Platonis de amore, ubi Aristophanes suam de amore

amore explicat sententiã. Iste putat Aristophanem de amore libros scripsisse, & nunc de illis agi.

Dicit amantes propter ardorem amoris coniungi.) ἰδι- Versi. 6.
 Συμέντων συμφῶσαι. non dicit coniungi, sed uelle coniungi.
 Aliud autem uelle, aliud fieri.

Necesse est utrunque interijſſe.) ἰφθαρ' Ἰου, corruptũ esse. Versi. 7.
 Non audet uti uerbo corrumpendi, ut hic & alibi, quũ tamẽ
 omnes φθαίρω uertãt corrumpo, nec improbẽ. Virg. 2. Geor.

Nec caſia liquidi corrumpitur uſus oliui.
 Agit de re mixta atque cõfuſa, ut hic Aristoteles. Cicero li-
 bro 2. de natura deorum, Nam ut profluens amnis, aut uix
 aut nullo modo, conclusa autem aqua facilẽ corrũpitur, ſic
 orationis flumine reprehẽſoris uitia diluuntur. Hic autẽ ue-
 rius dicas duos in unũ corruptos, q̃ ambos interijſſe, quorũ
 neuter interijt. Dicet aliquis, Non fugit uerbũ corrumpen-
 di. Quidni? Improbatur illud commentario quodam, & eos
 qui inſcribunt libros de corruptione.

Vt nec ſit neceſſe uel filium patrem ſuum appellare, uel Versi. 10.
 patrem filium.) Hoc loquendi genus Quintil. improbat, nec
 immerito. Poteras figuram mutare. Hoc tamen ineptẽ lo-
 quenti condono.

Duæ cauſæ ſunt quæ neceſſitudinem amorẽmque gignũt Versi. 17.
 & conciliant.) Redundat uerbum conciliant, ſiue rem, ſiue
 numerum ſpectes.

Facilius naſcentur neceſſarió.) Itãne loquuntur Cicero- Versi. 26.
 niani, facilius neceſſarió? an hoc etiã modo, Neque fratres,
 non liberos, neque parẽtes? Non ita multò poſt ſic à te ſcri-
 ptum reperio.

In cap. 3. Verſi. 1.

G ij

Quo pacto constituere debeant ij &c.) Quid constituere? reliquisti ἢ τὸν κτήσεως, & tenebras offudisti.

Versi. 2. Optimo reip. genere usuri.) μέλασι πολιτεύεσθαι. πολιτεύεσθαι non est uti rep. quod est omniū civiū cōmune, sed remp. aut cōdere aut administrare, quod est cōditoris aut magistratus.

Versi. 12. Ac si alij sint aratores, aliud genus, idq; facilius consequetur: sin sibi laborēt, profecto rerum possessionē & quasi supellectilem, multa incommoda sequētur.) Quæro primū de quibus aratoribus, & de quo genere loquare? non te explicas, quia nescis ἢ ἔτερον εἶναι πρὸς τι λεγόμενον, quia ἢ τὸν ἴσον uertis genus. Deinde, hoc tuū profecto, unde sumpseris, & tandem cui uerbo græco reddideris supellectilem? ut reuocares genus ad speciem?

Versi. 22. Qui unā iter faciunt) σωαποδημιῶν. Tibine σωαποδημιῶν idem signat quod ὁδοιποροῦν?

Versi. 23. Ut leui de re offensiore inter se animo soleāt affici.) Præclarum loquendi genus, Eorum qui unā iter faciunt, dissidia fiūt, ut leui de re offensiore inter se animo soleāt affici. Eorum dissidia fiunt, fiunt ut soleant. ὧ πρὸς τὸν καὶ θεοί. Itāne ponit Aristoteles portenta uerborum?

Versi. 28. Distabit plurimum.) ἢ μὲν δὲν ἐγκαι. ἢ δὲν ἐγκαι ponitur hīc pro eo quod est præstare & excellere, non distare.

Ibidem. Sic enim utriusque generis &c.) Cur addis hoc uerbum sic, de tuo? Ut Dauus, interturbat omnia.

Pag. 2. uersi. 1. Omnino.) Recidit in obscuritatis uitium, & uniuersum genus, & omnino confundit.

Versi. 4. Amicorum omnia communia.) Hoc prouerbiū (inquit iste in annot.) uult Arist. ad possessiones & bona solū pertinere. Egregiè philosopharis. Num si hīc bonis accommodauit,

uit, iccirco ad bona solū uoluit pertinere? Lege tu quæ scribis 8. Ethic. cap. 9. Quandiu, inquis, homines inter se communiōne aliqua consociati sunt, tandiu, quoniam iuris etiam cōmunio, amicitia permanet: & prouerbiū illud rectè, Amicorum bona communia, quandoquidem amicitia in societate consistit. Sūt autem fratrum & sociorum omnia communia. Vides ut Arist. & tui sis oblitus? Illic non ponis uerbum imperandi sint, cur hic ponis? Illic τὰ φίλων reddis bona amicorum, non capis opinor solas possessiones.

Tanquam id fieri possit.) ὡς οὐκ ὄν ἀδύνατον. Nō hoc dicit, Versi. 6.
tanquam id fieri possit, sed, ut scias fieri posse.

Cum suum quisque tenet, eo amicis prodest.) τὰ μὲν χή- Versi. 8.
σιμα ποιεῖ τοῖς φίλοις. id est, alia dat amicis utenda. Vides ut iste loquitur? eo amicis prodest. sic reddit τὰ μὲν, τὰ δέ. Nul- lum præter se Romanè loqui putat. Solus inter eos qui nūc scribunt, mihi ineptissime loqui uidetur. Et dictitat insolens, Pauci norunt meum genus interpretandi. Nolui Strebæum scire me cōuertere Aristotelem de re ciuili, quia rem omnem quamprimum reliquisset. Adde quòd nimis ac nimis arroganter inscribit libellum infantissimū, De optimo genere interpretandi. Sed hæc hæctenus.

Lacedæmone seruis utuntur ut suis.) οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Versi. 10.
δούλοις χρῶνται τοῖς ἀλλήλων, ὡς εἰπεῖν ἰδίοις. id est, Lacedæmone seruis utuntur alter alterius, non aliter ac si proprij essent. Iste optimus interpres, Lacedæmone seruis utuntur ut suis.

Vtuntur canibus, si in agris regionis uiatico egeant.) Versi. 10.
Num hoc optimum genus interpretandi? Hoc dicit Aristoteles, Lacedæmonij utuntur communi uiatico quum regionem peragrantes egent. Vt inuertit iste sententiam? ut

IN SECVNDVM LIBRVM

ineptè ponit, agros regionis? Quàm pulchrè uertit illud proximum, τὸ νομίζαν ἰδιόντε, iucundam rerum suarum cogitationem? Lege quæ scribit in annot. ridebis.

Versi. 14. Non est fortuita aut superuacanea amicitia, qua se quisque diligit) ἔ μάλιστα, id est non sine causa, quisque sibi ipse charus est. Vides optimum genus interpretandi? Vides & in hac oratione, Nam sui diligentem esse, id demum iure uituperatur, quod non est seipsum diligere, sed nimium. Sentísne spinosam loquendi nouitatem?

Versi. 20. Vel sodali.) ἑταίροισι, id est socijs. Socios & sodalem ponit pro eodem.

Versi. 25. Id quod in rebus dādis cernitur.) τὸ περὶ τοῖς κτήσεσι, id est alterū in fortunæ bonis. Elegāter istuc, In rebus dandis cernitur. Alioqui splendida non fuisset oratio.

Versi. 27. Quippe cum in rerum quæ occupantur usu cōsistat liberalitas) οὐ γὰρ τῆς χρήσεως τῶν κτημάτων τὸ τῆς ἐλευθεριότητος ἔργον ἐστίν. Quàm propriè dixit ea bona occupari, in quibus cōsistit liberalitas?

Versi. 28. Præclara igitur.) ὁ πρόσωπος, id est præ se ferens hilarem uultum, dicitur ab isto præclarus. Ibidem, Legum condendarum ratio, νομοθεσία, quæ mollius & melius legumlatio nominatur. Ibidem ἄσμενος, libenter.

Pag. 3. versi. 3. Actiones dico quæ inter ciues sunt contrahendarum rerum.) λέγω δὲ δίκας τε πρὸς ἀλλήλους περὶ συμβολαίων. id est, dico lites & controuersias de pactis conuentis ciuium. Quid sibi uult iste quum dicit actiones contrahendarum rerum? Dicit iudicium de pactis. Sic est. Nunc capio quid uelit. Veniebat in mentem quod suprā monstrauerat, δίκην pro iudicio nunquam poni, quum posuisset ipse.

Falsorum

Falsorum testium iudicia.) *Ψευδομαρτυρία* non est falsus Versi. 4.
testis, sed testimonium falsum.

Multo plura dissidia fieri uidemus eorū.) *πολλῶ διαφερο- Versi. 6.
μείνους μάλλον ὀργῶμεν.* Ut iste detorquet genus loquēdi, ut in-
troducatur hoc Ciceronianum, dissidia eorum fieri uidemus?

Quòd eos qui priuatas res habent, multos cum illis pau- Versi. 10.
cis comparamus.) Hoc Arist. dicit, Paucos uidemus bonorū
socios discordes, si comparamus cum eorum multitudine qui
proprietas tenent res. Iste ponit, quòd eos, & quæ sequuntur,
& obscuriorem texit orationem.

Sed etiam quibus bonis liberabūtur.) *propriene loqueris Versi. 13.
quū dicis bonis rebus liberabuntur, pro eo quod est, bonis
carebunt? Et paulò post quum sic dicis, hæc uiuendi ratio o-
mnino esse nullo modo potest? πᾶμπαν ἀδύνατος ὁ βίος, omnino
nullo modo, noué.*

Sed tamen si paulum absit ab eo ut perdat ciuitatis no- Versi. 19.
mē, deterior ciuitas habebitur.) *ἔγωγε δ' εἶσα τοῦ μὴ πόλις εἶ-
ναι, χείρων πόλις.* id est, parum aberit quin non sit, deterior
facta ciuitas. hoc est, si fiat deterior, non erit ciuitas. Oro
te per deos, uide quid loquere, & num capias philosophi
mentem.

Versum ad unum pedem redigat) *ἢ τὸν ῥυθμὸν ποιήσεις βᾶ- Versi. 21.
σιν μίαν,* id est uel numerum reuocaret in unam & eandem
gressus motusq; formam. Nescis ῥυθμὸν καὶ μέτρον, id est nu-
merum & uersum differre? Vide Quintilianū ubi de cōpo-
sitione differit. Cur uertis ῥυθμὸν uersum? Aristoteles tertio
libro rhetoricorum scribit hoc modo, *ὁ δὲ περὶ ἀληθείας, ἀπὸ
μὲν γὰρ ἔστι μέτρον τῶν ῥηθέντων ῥυθμῶν.* Vidēsne Aristo-
telem, quem uertere id est subuertere uis, μέτρον & ῥυθμὸν

distinguere?

Versi. 23. Debet ciuitas communi institutione & disciplina una effici.) κεινὴν καὶ μίαν ποιεῖν, id est ciuitatem communem & unā facere. Non refero communē ad disciplinam ut tu, sed ad ciuitatem, quia Socrates uult omnia esse communia in ciuitate, ut una maxime fiat. uult igitur cōmunem & unam fieri, quod ostendit τὸ, καὶ.

Versi. 24. Disciplinam inuehere uelit.) Cur toties occinis tuum inuehere? Ciceronianum est. Esto. Iccircōne semper erit in ore? Num disciplina plaustris & nauigijs inuehitur in ciuitates? Hoc in loco discrepant nostræ interpretationes. Cur sic reddiderim sententiam philosophi, dicam quum mihi responderis, & mea reprehenderis.

Pag. 4. uer. 2. Alia inducta non sunt.) ἑ συνῆκται, id est collecta nō sunt. συνάγω num significat quod induco?

Versi. 3. Sed hoc perspici licebit maxime si quis re ipsa eiusmodi rempublicam conditam uideat.) Conuertis τὸ τοῖς ἔργοις ut ὄντως, pessime quidem: & κατὰ συνδραζομένην conditam, nec intelligis quid loquatur philosophus, quia non habes rationē superiorum.

Versi. 17. Quæ maior auctoritas in ijs erit qui eis imperabunt, aut in ijs qui à doctrina ad imperij prouinciam sustinendam uenient?) ὑπομένεσσι τὴν ἀρχὴν, uertis primum, qui eis imperabūt: deinde, qui ad imperij prouinciam sustinendam uenient. Satisne commode? idē mne putas esse? Quid? loquitúr ne de custodibus & senatu, an de solis magistratibus? Nescio; inquires. Ego quidem te nescire puto.

Versi. 19. Solum gymnasia & armamentaria uetant.) τῶν ὀπλων κτήσιν, id est armorum possessionem. Quid est armamētariū?

Quid

Quid est uetare armamentarium? Non loquitur Aristoteles de armamentario, sed de armorum capiendorum iure, quod est & in illis ciuitatibus quæ non habent armamentarium. Non aliter iste conuertit ὄπλων κτήσιν, atque ὄπλοθηνκλώ.

Criminationes uerò & iudicia.) ἐγκλήματα δὲ καὶ δίκαι. Versi. 24.
Scribis in secundum caput libri primi, Neque enim unquam δικῶ legi nisi pro iustitia aut dea quæ iudicijs præest. Scribis in hoc caput, δίκαι autem iudicia hic dico. Ecquid pudet? Iamne tua memoria tuóque iudicio stabimus?

Iam uerò possessiones omnes potestati custodum permit- Versi. 29.
tit.) κωρυῖς, id est agricolas, uertis custodes, quid magis ridiculum? Ego (inquis in annot.) φύλακας legendum arbitror. Quis te coëgit falsum putare? At Plato custodibus ciuiũ bona committenda censet. Falleris. Quæ transcribis, non id continent, sed custodes nihil habere, quũ liceat illis omnia ciuiũ bona habere. quod nonnulli dictitabant propterea, q̄ armis res omneis occupare possent. nam mercedem capiebant ab agricolis. Ibidem, κωρυῖς pro φύλακας positum puto. Heus tu, uin' persuadere nobis agricolæ nomē eum significare qui relictus est in armis custodiendæ ciuitati? Næ tu mirus es artifex. Cui persuadebis? Interpretationi ridiculæ addidisti commentarium multo magis ridiculum. At deinceps seruorum mentionem facit Aristot. Quid tum? Comparat agricolas diuites cum seruis agrum Lacedæmonium colentibus. Quod pro te inducis argumentum, te planè refutat. Hilotes optime cum agricolis elatioribus, non item custodibus conferuntur. In republica Socratica quam improbat Aristoteles, nihil habent proprium custodes, sed agricolæ, nisi quòd sol- uunt pensionem.

P ag. 5. vers. 6. Quibus moribus aliqui sint præditi.) ποῖς τινάς, inquis in annotat. refero ad mores. Male, debuisti referre ad leges, de quibus paulò antè fecerat mentionem. Hoc enim dicit, non parui refert cuiusmodi sint leges ad seruandam custodum communionem. At solet Aristoteles uocare homines ποῖς τινάς, qui bene animo affecti sunt. Itáne? Quid si male affecti? Quomodo igitur dicit hæc in Categorijs, ποιότητες καὶ λέγω καὶ ἢν ποιοί τινες εἶν λέγονται? Nonne malæ sunt qualitates, & bonæ, & indifferentes? de quibus omnibus illic agit, & tamen dicit ποῖς τινάς.

Versi. 8. Ut uiri eorum res quæ in agris nascuntur.) ὡς τὰ ἔδα τῶν ἀγρῶν οἱ ἄνδρες αὐτῶν. id est, quæ sunt in agris ipsis. Nesciebas quò referendum esset τὸ αὐτῶν, itaque prodigiosam effudisti sententiam, Viri eorum res quæ in agris nascuntur, administrant: pro eo quod est, res rusticas uiri administrant.

Ibidem. Si mulieres facit communes) ποιήσει, facit. rectè.

Ibidem. Quis rem familiarem administrabit? ut uiri eorum res quæ in agris nascuntur, etiamsi communes res sint, & aratorum mulieres?) Explica nobis Ioachime quid uelis. Dij me ament, ne Apollo quidem explicare possit.

Versi. 11. Absurdum etiam est beluarum similitudinibus docere eadem mulieres quæ uiros studia decere, ad quas rei familiaris cura nihil pertinet.) Illud quas, refers ad beluas, an ad mulieres? Ad mulieres, quia uerbū propius est. Erras, refertur ad beluas, ideoq; statim beluis annectere debuisti.

Versi. 12. Atque etiam de magistratibus institutio.) Dic, si tibi uidetur, dicamús ne, instituo de magistratibus? Non, inquis. Quomodo igitur dicetur, institutio de magistratibus? Cicero dicit, Suscipitur de aliqua re institutio. Quid tum? Hoc de

de aliqua re, ad uerbum suscipitur, referri debet. Itaque solæcismon admittis.

Vult enim eos (ἄτιον) uertis *seminarium*: μηδεν ἀξίωμα, *animum demissum*: πολεμικὸς, *ad bellum natos*. dicis, demisso animo sunt, magno animo sunt. Quid? nihil unquã uideram tam absurdum. Versi. 13.

Nisi multæ eius partes, uel omnes, uel certè aliquæ beatæ uitæ sint compotes.) πλείων, *multæ*, inquis. addis de tuo illud certe. Ambiguè & ineptè loqueris sic, certè aliquæ beatæ uitæ sint compotes. Versi. 24.

Cum præsertim nō sit eorum beata uita, quorum est par numerus.) Quid ais Ioachime? fœlicitatem ad ea quorum est par numerus, pertinere non posse? Duo igitur uiri non possunt esse fœlices, non quatuor, non sex, non octo, non decem. Nam istorum par est numerus. Duorum sexuum nō est beata uita, quoniam illorum par est numerus. Vbicunque numerus erit par, non erit beata uita. Hoc neque Aristoteles, neque uetus interpres, neque Faber, neque Leonardus, neque alius quisquam dixit. Quis te impulit in hunc errorem? Ignoratio philosophiæ. Vis interpretari summum philosophum sine iudicio, sine consilio, sine lingua, sine memoria, sine cognitione rerum. Quum locos obscuros illustrauimus, lumen extinguere, nouas tenebras inducere conaris. Quid ergo sibi uult Aristoteles, ἔ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ δίδαι μόνειν ὧν πᾶς ἔ ἄτιον? Hoc dicit, Non sunt eiusdem generis fœlicitas, & uniuersitas partium, quia fieri non potest ut insit in toto & in nulla parte fœlicitas. Uniuersitas partium, & (ut ita dicam) integritas rei, toti quidem inest, sed de nulla parte dici potest. Si ciuitas est beata, ciues omnes sunt Versi. 25.

beati. si totus homo rationis est particeps, non tamen pes est rationis particeps. Quid hoc dilucidum magis? Scribe nunc de optimo genere interpretandi. ἄριστον, inquires, significat par. Significat ὑγιές, ὁλόκληρον, τέλειον. legito bonos scriptores. Ibidem scribis, Par numerus in toto esse potest, & in neutra parte. Semel atque iterum peccas. Par numerus potest esse in parte, ut in pede, & μηδέτερον refers ad duo, quum de pluribus dicatur.

Versi. 28. Sordidarum artium multitudo) τῶν βαναύσων. id est artificum sordidorum.

Versi. 30. Incommoda inuehit.) ἔχει. inuehit, affectatum.

In caput quartum Versi. 1.

Similis est ferè legum ratio.) Arist. non dicit similem esse legum rationem, sed in libris Platonis de legibus, Socratem eadem penè de rep. dicere, quæ dixerat in libris πολιτείας. Nec rectè dicis, Similis est legum ratio quas scripsit postea. Socrates nullas scripsit leges. Itaque Aristoteles non ἔγραψε sed γραφέντας dixit.

Versi. 3. Breuiter exposuit Socrates quæ ratio & forma cōmuniū liberorum, & uxorū, & possessionum, & reip.) Dicebas superiore cap. Forma uerò reipub. quæ futura sit inter eos quorum omnia erunt communia, nec Socrates ipse tradidit, nec facile tradi potest. Nunc scribis contrarium, tui oblitus, & interponis formam & rationem, quæ non sunt in græco.

Versi. 6. Qui eandem ciuitatē incolunt.) Incoliturne ciuitas, id est ciues? an locus ciuitatis? Ineptè loqueris. Ciuitas incolit (ut ait Cicero) non incolitur. Non hoc significat οἰκόντων.

Versi. 7. Qui bellicis officijs studeant, qui consilio iuuant, & potestate tenent.) Studeant & iuuant, ἀνακόλαστον.

Reliquam

Reliquam disputationem alijs ad rem nihil pertinenti- Versi. 12.
bus referat, & qualis custodum institutio esse debeat.) Quis
unquam sic locutus est? Et paulò post, Quod autem ad leges
attinet, maxima ex parte leges sunt.

Deducitur) περιάγει, id est circumagit, uertis deducitur. Versic. 17.

Et illam mille arma ferētium, hanc quinq; millium) Quæ Versi. 22.
uis est istorum uerborum Ciceroniane, cedo?

Minus necessarijs rebus.) περιττόν, id est superuacaneum. Versi. 23.
Est'ne idem minus necessarium, quod superuacaneum?

Præclari autem omnes certè esse non possunt.) καλῶς δὲ Versi. 25.
πάντα ἴσως χαλεπὸν. id est, Præclare omnia, forte difficile. Re-
fers hæc uerba πρὸς τὰς λόγους, quæ paulò antè dixerit πάντες
λόγοι in genere masculino. Quod philosophus affirmauit, ex
parte negas, ac puerilem hanc interponis orationem, Præ-
clari omnes certè esse non possunt. Græca sic conuerto, O-
mnia pulchrè sint ab eo constituta: fortè re perficere, quod
uerbo statuit, est difficile. Id Aristotelem dicere sequētia de-
monstrant.

Sed tamē nihil quod fieri nō potest, proponendū.) Quid Versi. 30.
est hoc? Nihil quod fieri non potest?

Rectè addi potest finitimorū locorum rationem ducendā Pag. 2. uersi. 3.
esse.) καλῶς ἔχει προστεθῆναι. id est, bene addētur. Quid ais?
addi potest rationem ducendam esse?

Sed ad alia etiam loca uel tuēda uel inuadēda.) ἀλλὰ καὶ Versi. 7.
πρὸς τὰς ἔξω τόπους. id est, ad externos locos. Tum agis inter-
pretem, quum res est dilucida.

Hostibus terrorem afferre debent.) δεῖ φοβεῖσθαι εἶναι τοῖς Versi. 10.
πλεμίοις. Nō est idem terrorē afferre, quod φοβεῖσθαι εἶναι, ut
non idem peccare, quod uitiosum esse.

- Versi. 19. Hæ affectiones uirtutes sunt.) εἰσὶν ἕξες ἀρεταί. Vides quod supra demonstraui, nomen habitus isti displicere.
- Versi. 21. Facultatibus moderatè & liberaliter uti licet, ut necesse sit hos usus in ea ipsa consistere.) Barbarè loquitur, in ea ipsa facultatibus. Aristoteles posuerat σοία, deinde retulerat αὐτήν. Iste quum mutasset numerũ, nec animaduertisset, incidit in solæcismum.
- Versi. 23. Absurdum est multitudini ciuium non consulere.) Hæc improbè dicis pro eo quod est, Absurdum est Socratem de ciuium multitudine nihil constituere.
- Versi. 25. Liberorum orbitates.) ἀπκνία male conuertis liberorũ orbitates. Est enim ἀπκνία, ἀπαδία.
- Versi. 27. Atqui non tam subtilis tum ratio ciuitatum, quàm nunc, esse debuit.) Acutus erit qui hæc tua uerba capiet. Arist. dicit diligētius uidendũ Socrati quam statuat ciuium multitudinem, quàm cæteris qui nolūt bona esse cōmunia. Scribis ad hæc commētarium, dij boni quàm implicatum? quàm insulsum? quàm ineptum? quàm prodigiosum? Hic locus, inquis, mihi corruptus & deprauatus uidetur. Nunc uteris nomine corrupti, quod aliàs magnopere fugis. Cur autem locus corruptus? Non est, sed iudicium tuum non est integrum. Hæc, inquis, duo uerba desiderantur, ὡςπερ ἀρχαῖον. Immo desideratur tuum iudicium. Pergis. Nã mihi cōparare uidetur Arist. eam bonorũ diuisionẽ quæ ipsius erat tēporibus, cum ea communitate bonorum quam primo libro dicit fuisse. Erras tota uia: de tali communitate bonorum non facit mentionem toto libro primo. Addis, Comparationis & similitudinis quam refellit, quæ sentētia sit ignoro. Amo te, uera canis, ignoras. Paulò post, qui παρὰ τὴν ἐξουσίαν essent, inuenire non potui.
- Credo

Credo, quia tibi displicebat aliorum sententia, nec meliorem habebas. παρὰ ζυγας, inquis, dixi aratores. pessimè sic uertisti. Huc tandem uenis, Videndum est num πειζυγας potius legendum esse uideatur. Videto. Scimus non ita legendum. O præclarum de optimo genere interpretandi scriptorem! Quid te miserè torquet? Hoc sanè, πολῆς τὸ τε καὶ νῦν. Illud Galeni uerum est, Ignoratio parit sophismata. Nescis quid philosophus loquatur. πολῆς τὸ τε dicit ciuitates quæ tum essent, quæ Socratis institutio fuisset ab omnibus probata. Diligētius, inquit, prospiciendum uidetur ciuitatibus ijs quæ omnia tum haberent communia, quàm hisce nostris, in quibus cuique sua bona sunt. Nunc enim quoniam bona diuiduntur in quantamlibet multitudinem, nullus eget. παρὰ ζυγας dicit eos qui numero primo ciuium adiungentur, quibus nihil erit, si bona prius optimè (ut uult Socrates) fuerint distributa.

Quem numerum qui constitueret, & euentus rerum spectaret, si fortè ex ijs qui nati essent, excederent è uita, & aliorum orbitates.) Quid iuuat te scribere uerba quæ nec ipse capis, nec alius quisquam? Quid duo uaria ac diuersa in unum confundis? Pag. 3. uers. 5.

Parem numerum domorum permanere putabat.) Relinquis hæc uerba, καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν. quod si fecissent multi locis multis, iam omnia penè scripta periissent. Versi. 10.

Impares multitudine.) κλίερος αἰσος κατὰ μέγεθος, id est sortes magnitudine impares. Cur maluisti uertere multitudinem quàm magnitudinem, quum potius loquatur de agrorum magnitudine? Versi. 11.

Quis sit horum optimus status.) πῶς οἰόμεθα βέλτιον αἰ Versi. 12.

ἔχει. non dicit, quis sit optimus, sed quem putet optimū. Sic modestius quàm tu.

Verſi. 16. Quemadmodum stamen ex alia lana quàm ex licijs textitur.) ὡςπερ ἐξ ἑτέρας τὸ σπυρόνιον εἶς γίνεται τῆς κρόκης. id est, quemadmodum ex alia lana fit stamen, ex alia subtegmen. Quid occinis? stamen ex alia lana quàm ex licijs textitur? Num stamen ex licijs textitur? Licia quæ sunt? Putásne referri τὸ τῆς κρόκης, πρὸς τὸ, ἐξ? Hic locus perspicuè ostendit te, id quod alijs obijcis, neque græca neque latina scire.

Verſi. 17. Porro quum facultates.) Ciceroniani reprehendunt eos qui initio ponunt porro, nec addunt autem. dicendum esse contendunt, porro autem. Id si uerum est, quomodo Ciceronianus es? hoc tamen non reprehendo.

Verſi. 20. Videndum est ne fortè ædificiorum diuisio ad rem familiarem conferat.) Arist. dicit, uidendum cuiusmodi sit ædium partitio, ne fortè ad rem familiarem non conferat. Tu contrarium scribis.

Verſi. 21. Bis enim ædes quum diuisisset.) δύο γὰρ οἰκώπεδα ἑκάστω ἔνευε. id est, Binas singulis distribuit ædes. Tu bis pro binis ineptè ponis. At alibi pono binas. Cedo igitur.

Verſi. 25. Continetur medio statu, quod constat.) μέση τῶν ἢν καλεῖται. Puer diceret, statum, quem, non quod.

Verſi. 27. Optimam post primã.) Scribit in annotationibus, Cicero illud μετὰ dicit secundum, sed cum superlatiuo utendum est. Si addatur participium uel nomen rei, μετὰ post dicitur. Hæc ille, nec dicit secundū ut Cicero cū supremo gradu cōparandi: & Cicero aliter dicit quàm iste præcipit, ut secundum hunc diem, de Oratore: Secundum calendas, & secundum ludos, in Verrem.

Dicunt q;

Dicuntque regnum unius imperio contineri.) λέγοντες πῶ μὲν βασιλείαι, μοναρχίας. Non dicunt regnum Lacedæmoniorum unius imperio cōtineri, quasi sit illis unus rex, sed quia reges habebant, eorum remp. monarchiam continere. Pag. 4. Versi. 3.

Tyrannidem spectari uolunt.) εἶν, spectari. Splendidam querit orationem. Habeo gratiam. Versi. 6.

Respub. ex pluribus confusa est.) Τᾶ σᾶπε repetes nobis nomen confusi? ἐστὶν aliud quo permixtum dicere possimus? Cur hoc illi uerbum magis arridet? quia cæteros putat ignorare quæ sit huius natura uerbi. Insultat in caput nostrum. Versi. 13.

Cooptari omnes illos quidem necesse est, sed ex prima classe, deinde totidem ex secunda.) αἰρουῦται μὲν γὰρ πάντες ὑδαίαγες, ἀλλ' ἐκ τῆς πρώτης τιμῆματος, εἶτα πάλιν ἴσους ἐκ τῆς δευτέρας. Cooptari pro eo quod est ferre suffragiū, dicis: deinde nō animaduertis in oratione priore τὸ πάντες esse primi casus, in posteriore τὸ ἴσους esse quarti: sed reddis eodē modo. Nec omnes cooptantur ex classe prima, ut somnias, sed tantū nonaginta. nec omnes ex secūda, tertia, quarta, sed ex singulis nonageni. quū sint tātum quatuor classes, ἔσονται omnes ciues ex omnibus cooptentur, ut uis, omnes ciues tua sententia erunt senatores. Itaque tota tua oratio defleētit à uero, quia reddis αἰρεῖσθαι cooptari, non suffragium ferre. Tūne doces nos quū locus hic capi, quū explicari debeat? Et illum omnino corrumpis, ἔσονται quidnam contineat, minime uides. At, inquires, aliter Aristot. uerba conuerto, aliter in annot. dico. Demiror, perperam conuertis, non improbè quid Plato loquatur interpretaris. Medice cura te ipsum. Quid absurdum magis, quàm quod ita scribis, ex quarta classe ij soli necessario cooptandi sunt qui sunt primæ ἔσονται secūdæ? Quomodo le-

gi possunt ex quarta classe ij qui sunt primæ & secundæ, quum alia sit prima classis & secunda, alia quarta? Fateretandē te iudicio carere, & desine sapientissimè scripta peruertere. Quid ais? futuri sunt plures ex maximo censu, quia nō sunt cooptati necessarió. Itáne ueró? Si ex singulis classibus nonageni legentur, nec plures nec pauciores, quī futuri sunt plures ex maximo cēsu? Locus Arist. inquis, facile corrigi potest. & paulò post, Nihil immutandū censui, ne corrumpere uiderer. Si facile corrigi potest, cur non immutasti? Cur uni plagæ quatuor addidisti? Dicámne uerum? Iam secundus liber tuus à librario scriptus erat, quum uidisti nostrā hac de re sentētiam. tū uoluisti sanare quod interierat. Quin præuidebas? Liber noster erat diuulgatus antequam tuus in manum librarij uenisset. Dicitare soles, Quæ Strebaeus scripsit, haud uidi. Ego uerò tua uidi, & improbaui. Faciā ut fateare te mea uidisse. Vidisti, sed tu εἰλαυβῶς temere improbasti, & in hoc uno loco sex ἀδύατα fieri posse dixisti.

In caput quintum, Versic. 2.

Sunt aliæ resp. partim priuatorum, partim philosophorum.) Num priuati & philosophi opponuntur? Num priuati obtinuerūt remp? ἰδιώτας, id est indoctos, ineptissimè reddidisti priuatos. Hoc dicit Aristot. Aliæ sunt resp. cum indoctorum, tum sapientium. At ἰδιώτης aliquando priuatum significat. Nescis distinguere notas uerborum.

Versi. 3.

Quæ ad harum utranq; similitudine propius accedūt, q̄ eæ ipsæ quæ cōstitutæ sunt, & ad quas uita ciuilibis rationem omnes hoc tempore dirigūt.) Γὰρ οὐκ ἐστὶν καὶ δεσνηκῶν ἢ καθ' αἶς πολιτῶν ἢ νῦν, ἐκὺ τῶν εἰσι τῶν ἀμφοτέρων. id est, omnes aliæ resp. ab indoctis & doctis institutæ, propius accedunt

ad

ad eas quæ steterunt, & nunc sunt, quæ istæ duæ sermone Socratis institutæ. Quid ait Ioachimus? Aristoteles negat, Ioachimus affirmat. Nescit omnino quid loquatur. Quis fit? nescit græcorum φράσις. Planè quæ sequuntur ostendunt.

Si rectè constituantur fines & quasi termini facultatũ.) Versi. 8.
 ἢ ὁδὸν τὰς ἰσότητας πετάχθαι καλῶς. id est, rerum possessiones bene constitutas esse. Num loquitur de finibus? num de terminis? num de finibus regundis? Num potius de solo, quàm de supellectili?

Ad possessionum æquationem. paulò post iterum atque iterum, ad æquationem.) Versi. 12.
 Vidésne ut hoc uerbum molestus obtrudat? propterea quòd apud Ciceronem legit æquationem bonorum, iam putat aliter dici non posse. Itaque ἰσότης κατήσεις, id est pares facultates bonorum, non audebo conuere sine æquatione Perionia.

Illius omnis pertinet oratio & sententia.) φησὶ, id est dicit. Versi. 13.
 Vidésne quæ sit copiosus hic orator, qui unum uerbum tam latè diffundit ubi nihil est necesse? Sed mihi non probatur quòd orationem ponit ante sententiam, quia lingua Phalæ non præuertebat illius mentem.

Quum primùm ciuitates conditæ sunt.) κατοικομελήσεις Versi. 14.
 non dicit, ut tu, quum sunt conditæ, sed quum primùm conduntur. Facile est, inquis, quum sunt cōditæ: conditis iam illis, non item. Præclarum dicendi genus.

Plato certum quendam modum in ijs concedendum censuit.) Versi. 26.
 Quid demonstrat illud, ijs? Iam quod antecedit longius, uidere non potest. Quid sibi uult, quincuplum possessionum minutissimarum? Sic enim loqueris paulò post, ὀλέειον ἢ ἐλαχίστης, id est auctiorem possessionem minimo cen-

su, uertis quincuplum possessionum minutissimarum.

Pag. 2. uers. 6. Nulli etiam ueteres intellexisse uidentur.) Carmen Heroicum tibi excidit imprudenti, quod ostendit te nescire numeros, quos alibi seruasse te falso gloriaris. Hoc, inquit M. T. in oratione summum uitium.

Vers. 12. Statum ciuitatis in populi imperium commutauit.) δημοτικῶν ἐξουσιῶν λίαν πλεονάζειν. id est, nimium popularem fecit eorum rempublicam. aliud dicis.

Vers. 15. Aequatio quæ nimium magna sit.) Aristoteles nõ refert ὅτι αὐτῶν πρὸς τὴν ἰσότητά, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. Male refert igitur. Num facit æquatio bonorum ut aut laute aut tenuiter uiuatur?

Vers. 22. Phaleas dicet hoc à se cautum esse.) Cicero tuus diceret, non, hoc esse cautum, sed ea de re cautum esse.

Vers. 30. Quoniam plerique in seditione sunt) οἱ μὲν γὰρ πολλοί. id est imperita multitudo. Male uertis plerosque, quia non animaduertis Aristotelem demonstrare cur plebecula, cur patres dissideant.

Pag. 3. uers. 2. Inhiat honoribus tam bonus quàm malus.) Ἐν ἀρετῇ τιμῆν ἢ μὲν κακὸς ἢ δὲ καὶ ἐὼς. Versus est Heroicus, quem minime sensit hic noster poeta, ubi εὖ ἀρετῇ, τῆσ' ὄντι ἀρετῇ τεύθει, improprie uertit inhiat. Et quoniã de uersu loquimur, opere precium est audire quæ scribit in hoc quintum caput ad finem. Duos facit uersiculos iambicos trimetros, hoc modo,

Atque hæc obtinet, tum quadraginta percupit,

Vel certe sibi esse uitalem uitam negat.

Leges carminis, inquit, in hoc uerbo uitalem nõ seruauit: sed quia sublato eo nõ fuisset tam illustris sententia, id remanere maluit. Illustris adeo uidetur hæc sententia, ut illius ser-

uandæ

uandæ gratia debeant leges carminis infringi. Quis ita fecit? quis tam ridicule factum purgavit? quis te coegit hoc facere? Fac sic, Aut esse uitam negat uitalem sibi. Id potes, qui admittis choreum & spondeum in sede quarta: quod in ueteri comœdia non faciebant poëtae. Quis est secundus pes in tuo uersiculo? creticus. nisi fortè (ut es ignarus omnium penè rerum) putas è in uerbo certè corripì. Potésne secundo loco creticum statuere pro iambo in carmine senario ueteris comœdiae? Syllabam in quadraginta secundam corripis. idne uidisti? non, inquires. excusassem, si forte uidissem. nesciebam esse longam. En tibi, qui, si dijs placet, emendat omnes.

Adducuntur ut eos iustitiæ capiat obliuio.) ἀδικήσῃσιν. Versi. 8.
Nónne pulchrè multis uerbis expressit unum græcum? Splēdidam tandem reperit orationem. Atqui multos iustitiæ capiat obliuio, qui non ἀδικῶσι. Adducuntur ut eos iustitiæ capiat obliuio, Nouum loquendi genus, & mihi inauditum.

Industria.) Sic optimus interpres uertit ἐργασίαν. Pauci Versi. 12.
norunt, inquit, meum genus interpretandi. Sané.

Cæteræ artes.) αἱ γὰρ ἄλλα. alia, uoluptates scilicet. nō Versi. 14.
loquitur de artibus, sed hoc dicit philosophus, uoluptates hominum consociationis indigere, præter uoluptatem philosophiæ.

Vt omnium rerum nimias copias suppeditent.) διὰ τὰς Versi. 15.
ὑπερβολάς. id est, propterea quòd nimium cupiunt. Quid iste loquitur de nimijs copijs suppeditandis? idne significat ὑπερβολή?

Multa instituit.) πολλὰ βούλεται κατεσκευάζειν. id est, multa Versi. 20.
sancire uult.

Præclare ciues inter se in civili societate se gerant.) τὰ Versi. 21.

IN SECVNDVM LIBRVM

- πρὸς αὐτοὺς. id est, quæ pertinet ad ipsos, male reddit inter se.
 Versi. 24. Contra uim hostiū.) πρὸς τὴν πολεμικὴν ἰσχύϊν. id est ad bel-
 licam uirtutem. non hoc dicit, contra uim hostium.
 Ibidem. Itemq; possessionum diuitiarumq; copijs abundare de-
 bet.) ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς κτήσεως. id est, nihil quoq; dixit de
 opibus. Quò fertur iste lege solutus?
 Pag. 4. uer. 1. Qui pares sint uiribus) ἴσων καὶ ὁμοίων, id est pariū & si-
 milium. Hæc duo uerba, quorum unum quantitatis, alterum
 qualitatis, minime distinxit.
 Versi. 3. Intelligendum est magnas diuitiarum copias esse utiles.)
 ὅ,τι συμφέρει πλεονεξίας ἰσότητος. id est, quæ uis opum salubris est.
 Inuertit hanc sententiam, quia legebat ὅτι, non prospiciens
 quæ sequuntur.
 Versi. 5. Modus cōstituetur, ut ijs qui superiores sunt, non sit bellū
 utile propter earum nimiã affluentiam, sed ita, quasi nō sint
 tātis opibus præditi.) Quid iste loquatur, nullus intelliget.
 Versi. 10. Minore sumptu captã.) Arist. nō dicit minore sumptu ca-
 ptam, sed ἑλαττοῦ τούτου λαβών. id est, accepto minore precio.
 Versi. 14. Summi uiri.) χεῖντες, id est gratiosi. potentes non sem-
 per sunt uiri summi.
 Versi. 20. Plerique uiuūt.) οἱ πολλοὶ ζῶσιν. id est, uulgus hominū ui-
 uit. sed hoc isti cōdonemus. Paulò post πλεονεκτεῖν dicit opes
 augere in immēsum. De obstãdo principijs nō loquitur, quã-
 quam id dicit philosophus. ἐπιεικεῖς, id est æquos, uertit insi-
 gni quadã probitate ornatos. ἡττοῦς, id est pauciores, cōuertit
 inferiores, quū Arist. dicat fore ut improbi non possint opes
 augere nimis, si sint pauciores quàm probi.
 Pag. 5. uer. 3. Si publici habendi sunt ij qui publica opera & munia
 obeant.) Totum locum tenebris sic obductum uoluit, aut il-
 lustrare

lustrare non potuit, ut nescias quid sibi uelit.

In caput 6. uersu. 2.

Piræum incidit.) Cicero epistola ad Atticum 123. Venio ad Pyraëa: in quo magis reprehendendus sum, quod homo Romanus Piræa scripserim, non Piræum (sic enim omnes nostri locuti sunt) quam quod in addiderim. Secutus sum non dico Cæcilium, Mane ut ex portu in Piræum: sed Terentium,

Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræum.

Hæc Cicero. Cur Ciceronianus hic noster, qui non modo uiuos, sed etiam mortuos ad Ciceronem uocat, à Cicerone defecit? Cur noluit Piræa dicere, ut ille: aut Piræum, ut Terentius, sed improbè dixit Piræum? At, inquit, Piræum in quibusdam codicibus legimus. Deprauatè quidem. Metire sic octonarium uersum,

Her' ali, quot ado, lescentuli, coi, mus in, Piræ, eum.

Piræum Cicero legebat, ut uides. In nunc, & gloriare te ineunte adolescentia ad Ciceronis imitationem contulisse, ut facis in præfatione quadam. Piræa diximus quidè, sed qui exierunt libri, deprauati sunt. Calidè scriptum est pro calidæ, ut sit, Hippodamus uiuebat luxuriosius & capillorum promissione, & ornamento sumptuoso, & ornatu uestis frugalis quidem, sed calidæ.

Agrum etiam tres in partes diuisit, in sacrum, in publicum, uersu. 13. & in priuatum. Sacrum eum, unde sacra dijs fierent: publicum eum, qui bellantibus uictum suppeditaret: priuatum, agricolarum.) Elegans & pulchrum dicendi genus, si dijs placet.

Tria legum genera esse uoluit.) ὅτι τὸ δ' εἶδη τῆς αἰ. Hic uide- uersu. 20.

IN SECVNDVM LIBRVM

re licet quàm propria uerba fugiat bonus interpres. Voluit pro existimabat, genus pro specie dicit, ut ille quem imitatur Cicero.

Versi. 28. Non suffragij uoce) & διὰ ἡποφοεΐας. Hoc uerbũ est ambiguum ἡποφοεΐα, ad uerba & ad calculos referri potest. Ad suffragium calculorum malui referri, quibus utebantur iudices, ut in comitijs reliqui. Improbat Hippodamus, quia non satis ostendebant quæ sententia ferretur, antequam literæ adscriberentur.

Pag. 2. uersi. 2. Neque enim hac ex parte hodie quicquam rectè cautum esse putabat.) de hoc loquendi genere ante dixi.

Versi. 5. Ut gloriam adipiscerentur.) ὅπως τυχεῖν ωσι τιμῆς. ut præmio donarentur. Iste, Tulit legem de ijs qui aliquid inuenissent, ut gloriam adipiscerentur. quid ineptius?

Versi. 7. Quasi nondum.) ὡς uerto quoniam, propterea quòd ad sententiam accommodatius est. Iste quum ponit quasi & cū, peruertit Aristotelis orationem.

Versi. 15. Opifices, aratores, & equester ordo.) τὰ ὄπλα ἔχοντες. id est ij quibus est ius armorum. Iste sibi uertendum putauit ordinem equestrem, quasi esset eadem ratio Græcis, quæ Romanis, & quasi omnes equites essent, nulli pedites.

Versi. 19. Cum necesse sit.) obscæne dicitur, cū necesse. uide Ciceronem in Oratore, ubi demonstrat cur ueteres dixerint nobiscum.

Versi. 22. Atqui.) ἀλλὰ non semper aduersatur. Vide Budæum. hic perperam reddidisti, ut alibi sæpe.

Versi. 23. Qui arma ferunt.) Dij boni quoties iste dixit in hoc libello, qui arma ferunt? qui gloriatur se usum fuisse uarietate. quoties illud, mandare magistratus? Inops ostentat opes.

Equitum

Equitum.) μαχίμων. Paulò pòst, Quæ cum nulla conspi- Pag. 3. vers. 7.
ret atque consentiat) εδενὸς μετέχον. Triumphat seriò noster
interpres. Paulò pòst, Seret duabus familijs) κωργήσει δύο
οικίας. Nec ita multò pòst, Res ad uiuendum necessarias)
σοφίω. Quid moror? Omnia penè sic detorquet, ut nescias
an Aristotelis uerba, an alia quædam uertat.

Neque uerò lex de iudicijs rectè lata est, quæ uult in iu- Versi. 14.
dicys adhiberi distinctionē, si omnino fiant) τὸ κενὴν ἀξιουῶ
ἀκριβοῦντα τὸ κείσεως ἀπλῶς γραμμῶν. id est, iudicare sepa-
ratim, scripta simpliciter sententia, bonum ducit. Quid tibi
uis quum dicis, uult adhiberi distinctionem, si omnino fiant?
Nescis omnino quid græca complectantur.

Conferunt inter se arbitri capita rei de qua controuer- Versi. 17.
sia est.) κοινολογοῦνται πρὸς τὸ κείσεως. id est, cōferunt capita
ac colloquuntur de ferenda sententia. Dicendum id arbitros
facere, quod nunc iudices, ut proposita controuersia conse-
rant capita. Iste uerò loquitur de capitibus causæ, non homi-
num, quasi omni controuersia multa sint capita.

Si crimē omnino, & sine fraude in ius uocatū sit.) Quid Versi. 28.
est crimē omnino uocatū? Sic dicit ἀπλῶς. i. simpliciter. Noué.

Non enim qui absoluit, nihil deberi, sed uiginti minas iu- Versi. 29.
dicat.) Hæc uis est orationis tuæ, qui absoluit, non iudicat
nihil deberi, sed uiginti minas deberi. Arist. uerò dicit, iudi-
cat uiginti minas non deberi. inuertis igitur sententiam.

Idq; solum benigne audiendum est.) Εὐόφθαλμον ἀκῶσαι Pag. 4. vers. 3.
μόνον. hæc uerba non significant quod benigne audiendū est,
sed quod audientibus hilarem uultum ostendit. uulgo dici-
tur pulchrū auditu. Quum, inquit Arist. de præmijs dandis
agitur, id arridet audientibus, sed lex calumnias continet.

IN SECVNDVM LIBRV M

- Versi. 8.** Quum asseretur.) & λεχθέντι. id est quod dictum fuerit
utilius inuentum.
- Versi. 11.** Eius mentionem fecimus) cuius?
- Versi. 13.** Ac mea quidem sententia mutari tolliq; eas melius est.)
δοξεεν αὐ βέλτιον εἶναι καὶ κινεῖν. id est, melius esse leges mutare
poteſt uideri. Aristoteles tandem missam facit hanc quæ-
stionem, nec pronunciat sint'ne mutandæ patriæ leges, an nō.
Iste uerò statim pronunciat esse mutandas, & quod non est
in græco, intrudit, ut falsa confirmet.
- Versi. 22.** Reliquæ leges ueterum inchoatæ.) δὴ δὴ, id est rudia,
simplicia, imperitè condita, uertit iste ridiculè inchoata.
- Ibidem.** Cumis lex est.) καὶ κύμῳ, id est Cumæ. Non utitur nume-
ro multitudinis, ut iste temere. Quid si loquitur de Cuma
Asiæ, non de Cumis Campaniæ?
- Versi. 23.** Ex suis agnatis.) συγγενῶν. Nescit iste quid differāt agna-
ti & cognati. Si id sciret, cur potius diceret agnatos?
- Versi. 28.** Vt si eorum iudicijs stare absurdum esse uideatur.) ὡστ'
ἄτοπον μὲν τοῖς τῶν δόγμασι. id est, Itaque uidetur absur-
dum decretis eorum stare. Adde quòd non reddit homo di-
ligens ὁμοίως εἶναι.
- Pag. 5. uersi. 1.** Accuratè ac limatè scribi omnia non possunt.) Quid agis
de lima? Non est hic limandum, sed species enumerandæ re-
rum. Paulò post quid tibi uis quum dicis, omnino scriben-
dum est necessario? Quid est hoc, omnino scribere necessa-
rio? O philosophum nouum, & cæteris anteponendum. Li-
mat quando noua cudenda sunt: omnino scribit, quum sum-
ma tantùm genera sunt notanda. Idémne omnino scribere,
& uniuersa genera complecti?
- Versi. 11.** Falsum est exemplum sumptū ab artibus.) ψευδὸς καὶ πα-
ραδειγμα

ἐπίδειγμα. Vertit ἄλλοθεν ut ἄλλοθεν, & κενεῖν tollere, quum sit aliud mutare, aliud tollere.

In alias nouas commutatio naturæ.) Nescio quomodo Versi. 15.
hoc uerbum naturæ addiderit. Non est in græco. In latino interturbat omnia.

In caput 7. Versi. 4.

An aliquid cum fundamento, & cum forma illius reipublicæ quæ eis cōtrario nomine opposita est, cōueniat.) Quid ait optimus interpretes? De quo nomine contrario loquitur? De qua nominis oppositione facit mentionem? Aristoteles, εἴ τι πρὸς τὴν ἀποδείξιν καὶ τὸν τρόπον ἀποδεικνύσκει τὴν περὶ κειμένης αὐτοῖς πολιτείας. Videndum, inquit, an respublica cæterorum habeat aliquid fini proposito contrarium: an eò deducta est, quò minimè uolebat conditor. O dii immortales, Ideone suscipiebas hoc negocium, ut ignorantiam tuam in re tam leui patefaceres?

Quæ ad uictum cultumque pertinent.) τὴν τῆν ἀναγκαίαν Versi. 7.
φιλίαν. Aristot. agit de ocio, Perionius de uictu, quum paulò post à seruis ocium reipublicæ turbatum dicat philosophus.

Oppresserunt.) ὠδύνη. Rem amplificas, aut uerbum. Versi. 11.

Cum habeant etiam finitimos.) κεκτημένους περριοίχους. id Pag. 2. uersi. 3.
est, quum ciuitates Cretæ habeant seruos agricolas, quos uocant περριοίχους. Non intellexit Perionius hoc nomen proprie sumptum, ut ἄλωτες: quamobrem conuertit aliter quàm debuit.

Cum Achæis, Perrhæbis, & Magnetes.) Solæcismus, Versi. 6.
cum Magnetes.

Familiæ partes sunt uir & mulier. Sic existimandum est Versi. 14.
ciuitatem bifariam esse diuisam in uirorum mulierumque multitudinem.) Comparat uirum & mulierem cum uiris &

mulieribus. ingeniose. Ego uerò confero maritum & uxorem cum uiris & mulieribus, imperite.

Verſi. 19.

Cum institueret urbem continenter uiuere.) Non si dicimus, Cum institueret ad te scribere, ideo sic loquimur, Cū institueret urbem totam continenter uiuere. nec probo quòd πόλιν κατὰ πεικλῶ ἐῖν, uertis, urbē continenter uiuere. loquitur de laborum patientia, durāq; uita, non de continentia.

Verſi. 25.

Homines ad rem militarem & bellicam apti ultra Gallos.) ὄρηκα, ὄρηκα. Exultat Perionius si inuenit quod pueri clamitant in faba se reperisse. στρατιῶται (inquit in annot.) dicuntur à Cic. apti ad rem militarem. Nego. Quī probas istuc? dico στρατιῶταις appellari qui in castris & in exercitu rem militarem didicerunt. Est puer aptus ad risum, etiam si non ridet: & puer aptus ad rem militarem, qui non est στρατιῶταις. Deinde non uides quàm puerile sit philosophiā tradentem obseruare formulas aliquot eloquēdi, & de ijs scribere commentarium: de rebus maximis ne uerbum quidem facere? Dicā quod res est: diutius in Cicerone uersatus sum quàm tu: uerba, contextum, numerum, res eius, tametsi parū intelligo, tamen longe melius quàm Perionius intelligo. Puderet me referre in commentarium quæ tu, si philosophiam tractarē. Addis, ἕξω κελτῶν, ultra Celtas dico. Nec enim de Gallis loquitur, sed de ijs gentibus quæ ultra Gallos sunt. De quibus, cedo? Quæ sunt illæ gentes? Quin scribis cur ita sentias? Oratio tua te refutat. Scribis enim, Muliebri imperio reguntur quædam genera hominum, qui sunt ad rem bellicam apti ultra Gallos, aut si qui sunt alij apud quos concubitus marium probentur. Quī fieri potest ut palàm probent cum maribus consuetudinem, & imperio muliebri regantur?

Quid

Quid magis contrarium? Certum est igitur errare te. At, in-
 quies, Gallos defendere cupiebam. Bene agis. Nescis ueteres
 græcos Celtarum nomine non modò Gallos nostros, sed etiã
 transalpinos appellasse? Aristoteles hic agit de populo si-
 bi notiore, non de Celtis nostris, quorum fama uix ad eum
 peruenerat. Iam quum Cicero dicat, probare palàm, cur
 Ciceronianus ita loquitur, perspicuè probare? Cur addis il-
 lud, inter se, quod non est in græco? Cur de re fæda tam a-
 pertè loqueris? Quid? uidetúrne tibi pulchrũ & elegãs hoc
 loquẽdi genus, Procliues sunt hi tales? Paulò pòst dicis Spar-
 tas pro Laconibus, usitatiore uerbo relicto.

Quod fit, id fecerunt.) Pulchre.

Pag. 3. uers. 6.

Matronis Spartarum cõcessa licẽtia.) Iterum dicit Spar-
 tas pro Spartiatis, ne quis putet optimum librarium & do-
 ctissimum negligentem fuisse.

Vers. 2.

Propter expeditiones.) Verbúmne Ciceronianum? *διὰ*

Vers. 9.

τὰς στρατείας.

Verùm quæ recta & optima sit ciuitas.) nõ id significat

Vers. 17.

περὶ τοῦ ὀρθῶς.

Orbam puellã.) τὴν ἐπικληρον reddit orbam, quasi uer-
 bum græcum nihil aliud complectatur.

Pag. 4. uers. 1.

Illa cui libet legat.) ἕτος, ille, non illa.

Vers. 2.

Regio quæ potest.) melius ita, Regio quæ poterat.

Vers. 3.

Peditum triginta millia.) τρισμύρια. Nescio quomodo

Vers. 4.

librarius noster diligētissimus omniũ qui nunc sunt, scripsit
 in libris nostris tria pro triginta. Manifestum est id nõ esse
 commissum mea culpa, quum sit cuique notissimum quot sint
τρισμύριοι: & triginta scripserim, ut liber manu scriptus ostẽ-
 dit: & paulò pòst *μύρια* decem millia conuerterim.

K iij

IN SECVNDVM LIBRVM

Versi. 8. Fama est eos superioribus regibus donasse aliquos ciuitate.) Quod genus loquēdi? pro eo quod est, Aiunt Lacedæmonios temporibus regum priorum donasse alios ciuitate. ἐπι τῶν προτέρων βασιλέων.

Versi. 20. Ephori è populo omnes sunt.) Arist. hîc δῆμον plebem dicit, non populum. In duabus proximis orationibus immutas uerborum tempora, etiamsi nihil est necesse.

Pag. 5. uersi. 5. Stare partes omnes ciuitatis & permanere uelle debeat) Relinquis id uerbū quod est minime relinquendū, Non solū uult permanere ciues, sed in eodem statu permanere.

Versi. 8. Ephoratus.) Uteris uerbo quod non modò apud Ciceronē (quem à teneris annis imitandū tibi proposuisti) nō reperitur, sed etiā apud aliū neminē. Cur tu paulò antea per timidus & penè superstitiosus, eò uenisti fiducia? Quid alijs postea non concedes? Ephoratus, inquis, dicitur ut tribunatus. Experientia dicitur ab experiente, ut scientia à sciente. Experientiam reprehendis, ego iustius Ephoratum reprehēdo. Si dicis Ephoros, cur non Ephoriam dices? quia Ephorus non desinit in nus, ut tribunus, non ualet ea qua uteris analogia.

Versi. 10. Hic magistratus mandari debuit omnibus, non ea ratione qua hodie mandatur.) In uno libello secundo centies dixisti mandare magistratum, quasi nihil aliud dici possit, aut aliud Cicero tuus nunquam dixerit. Quid in præfatione quadam gloriaris interpretationi uarietatem addidisse?

Versi. 12. Iudicia cis qui sunt uulgo, permissa sunt.) Quos dicis eos qui sunt uulgo? Quid loquitur Ioachimus? Inusitatum dicēdi genus, ij qui sunt uulgo. οἱ τοῦ γένους.

Quanquam

Quamquam enim hoc dici potest.) Male coherent hæc Versi. 19.
 & quæ sequuntur, Cum autem ea ratione instituti sint
 &c. Id factum est quum tua non Aristotelis uerba seque-
 bare.

Rempublicam sordide & ambitiose administrant.) Hoc Versi. 25.
 interponis de tuo.

Qui dignus sit.) ἀξίω θρονοῦ τῆς ἀρχῆς. id est, dignus im- Pag. 6. uersi. 2.
 perio iudicandus.

Debet & uoluntate sua & inuitus uenire ad imperium) Versi. 3.
 Quomodo ueniet & uoluntate sua, & inuitus? Male con-
 uertis καὶ βελομένον καὶ μὴ βελομένον.

Legumlator misit, & existimauit.) ἐξέπεμπον καὶ εὐόμζον. Versi. 16.
 id est, Lacedæmonij mittebant & existimabant. Dices, hæc
 scio. quid tum postea? Negligentiam damno, quãquam igno-
 ras à philosopho duo tempora esse distincta.

Admodũ pauperibus aditus patere nullo modo potest.) Versi. 25.
 Quò patere non potest? hoc non explicas, nec bene conuertis
 ὄρον πείτερον.

Alij nonnulli improbarunt, & rectè improbant.) Vitio- Versi. 28.
 sum est hoc ἀνακόλυσον.

In imperio conciderunt.) ἀπόλλωτο δὲ ἀρχαίης. id est, per- Pag. 7. uersi. 7.
 ibant imperium adepti.

Meliozem) κρείων πέρων non dico meliozem (non enim κρείος Versi. 8.
 idem est quod bonus) sed hominis magis propriam.

Bona uirtute magis procedere quàm uitio existimabãt.) Versi. 10.
 Non mihi uideris capere philosophi mentem. Hoc dicit, La-
 cones existimant ea bona, de quibus uirtute potius quàm
 uitio certatur: aut hoc, putant esse bona ea, quæ uirtute ma-
 gis quàm uitio magna sunt. περιμάχτων aliquando ma-

gnum significat.

In octauum caput, uersiculo. 2.

Nam Cretum respublica Lacedaemoniorum imitata uideatur & dicitur) Ambiguitas uitiosa.

Pag. 2. uers. 1. Tanquam Minos eas primus scripserit.) Ineptè conuertis & tanquam, & ineptius rem in dubium uocas peruulgatam.

Vers. 5. Locus ad Triopium.) Tam Triopij locus est capiendus, quàm locus ad Triopium. Ostendis ignorare te quid sit τριόπιον.

Vers. 7. Insulas alias depopulatus est.) ἐχειρώσατο. Budæus, χειρῶν inquit, subigo, mancipio. Perionius, depopulo. utri credimus? Ah, dubiūmne id est?

Vers. 11. Sic apud Cretes accola.) ἀειδίχης antè conuertit finitimos, nunc uertit Accolas, & uult nomen Accolarum proprium uideri. id litera maiuscula demonstrat. Cur ergo non dicebat Peræcos ut Ilotas? Paulò post, Et Gerones pares sunt senibus.) οἱδὲ γέρονες τοῖς γέρονι ἴσοι. id est, Senatores senatoribus pares. Gerones ab isto dicuntur senatores Cretæ, senes autè senatores Spartæ, quum sit idem uocabulū apud Aristotelem, non aliud nomen proprium, aliud cōmune. idne ridiculum est?

Vers. 20. Omnibus in senatu datur locus.) ἐκκλησίασ' δὲ μετέχουσι πάντες. Perperam senatum pro comitijs & cōcionibus usurpas. In qua tandem ciuitate Senatus patuit omnibus? Nec erat dicendum, nisi senum decretis assentiatur, sed, alia nulli datur authoritas, quàm ut plebs author fiat eorum quæ senatores decreuerint. sic latini loquuntur.

Vers. 25. In Creta hoc potius fit publice.) κοινῶς, id est communius

munius. Quis unquã dixit potius doctũ p̄ doctiore, ut iste?

Ex copijs quas accolæ afferunt.) ἐκ φόρων ἢς φόρσαι οἱ
 πδρίοικαι. id est, ex uectigalibus quæ p̄dũt πδρίοικαι. Quàm
 pulchrè dicit, Ex copijs quas accolæ afferunt? Versi. 27.

Multa autẽ sapienter.) Reliquisti duo uerba, ἔς ὀφέλιμον. Versi. 30.

*Perspicuum est igitur ea quæ ad communẽ uictum per-
 tinẽt, melius apud Cretas quàm Lacedæmonios esse institu-
 ta.)* Paulò antè sic loquebare, Sodalitatis melius à Cretibus
 quàm à Lacedæmonijs habita ratio est. Id uarium quidem,
 sed dissentaneum. Pag. 3. uers. 4.

Vt quiuis passim eum adipiscatur.) Non aptius hic red-
 didisti ἢ τυχῆρας, quàm supra Eos qui sunt uulgo. Versi. 8.

Qui Lacedæmone creantur.) Mallem dixisses, quod tam
 sepe dixisti, senatores cooptantur, quàm creantur. Versi. 14.

Populus in ocio uiuit.) ἡσυχῆσαι. i. nulla seditione cõcitur. Versi. 19.

*Ex quo perspicuum est hac descriptione particulam ali-
 quam recip. non remp. sed dominatum contineri.)* Quis ita lo-
 quitur præter Ioachimum? Versi. 30.

In caput 9. Versi. 1.

Carthaginenses.) Carthaginienses esse dicendum uersus
 Ennianus ostendit,

Hostem qui feriet, mihi erit Carthaginensis.

*Ita scriptum reperies in libris Frobenianis. Ita loquendum
 Politianus existimat.*

Cæteris ualde dissimiles.) Similis & dissimilis quum de
 moribus dicuntur, cum secundo casu iunguntur. Hic Cicero
 diceret, Cæterarum dissimiles: ut de Orat. Existimant arti-
 ficium esse hoc quoddam non dissimile cæterorum. Adde q̄
 loqueris de dissimilitudine quum agendũ est de præstantia. Versi. 5.

IN SECVNDVM LIBRVM

- Verſi. 9. Neque ſeditionis, quod quidem commemoratione digna ſit, author.) Solæciſmus.
- Verſi. 11. Reipublicæ par eſt ac ſimilis.) Hæc duo uerba malè confundis. Par eſt quantitatis, ſimilis autem qualitatis.
- Verſi. 12. Centum quatuor uirorum.) Virûm $\kappa\tau\iota$ $\sigma\upsilon\gamma\mu\omicron\tau\omega\upsilon$, non uirorum dicendum fuit, Ciceroniane mi. Cicero in Oratore, Planeq; duorum uirorum iudicium, aut trium uirorum capitalium, aut decem uirorum litibus iudicandis, dico nunquam, quòd in his conſuetudo uaria non eſt. Centum uirûm ut decem uirûm dicendum.
- Verſi. 15. Regibus etiam atq; ſenatu eadem ratione reges ac ſenes qui illic inſtituti ſunt, reſpondent.) Oratio fæda ac putida.
- Pag. 2. uerſi. 2. Eſt in ea gente qui ex ijs deliguntur, aliqua ſit uirtutis ſiue ætatis præſtantia.) Quid eſt hoc orationis?
- Verſi. 10. Omnino reip.) Quæ nomine generis appellatur $\nu\epsilon\tau\epsilon\rho\sigma\iota\omega$ reſp. illam uocat Perionius omnino rempublicam.
- Verſi. 14. Non ſolû ius eſt populo approbare ac ſequi magiſtratuû ſententiã.) $\omicron\upsilon\iota$ $\delta\epsilon\lambda\epsilon\chi\tau\omicron\sigma\alpha\iota$ $\mu\omicron\nu\omicron\nu\omicron\iota$ $\alpha\pi\omicron\delta\iota\delta\alpha\sigma\iota$ ξ $\lambda\iota\mu\omega$ $\tau\alpha\iota$ $\delta\delta\epsilon\alpha\iota\alpha$ $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\alpha\pi\prime$ $\chi\alpha\sigma\iota\upsilon$. id eſt, non populo modò exponit ut audiat quæ decreuerint principes ciuitatis. Hæc græca nò intelligebas, qui nescio quid edebas de optimo genere interpretandi.
- Verſi. 18. Quinqueniratus ab illis creatur.) A quibus? Non uidiſti. $\iota\phi$ $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon$, inquit Ariſtoteles, id eſt quinqueniri leguntur à ſeipſis. Nescis quid differunt hæc uerba, $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon$, ϵ $\alpha\upsilon\tau\omega\upsilon$.
- Pag. 3. uerſi. 8. Ex genere optimati commutatio.) $\Gamma\alpha\rho\epsilon\chi\beta\alpha\sigma\iota\varsigma$ non bene redditur commutatio.
- Verſi. 10. A decoro ne diſcedant.) $\mu\eta\delta\epsilon\nu$ $\alpha\gamma\chi\mu\omicron\nu\epsilon\iota\nu$, id eſt, nihil agere turpe, male uertis decorum, quum decorum dicatur à græcis $\pi\epsilon\acute{\epsilon}\rho\omega$.

Magistratus

Magistratus pecunia contenditur.) ὡμτὰς εἶναι, id est uenales esse. Aliud est magistratum esse uenalem, aliud magistratum pecunia contendi. Versi. 13.

Iis qui habent à natura adiumenta rerum gerendarum, abiecta omni cunctatione adipiscendi magistratus sunt.) Αἰὸ θεῖ ὅν δὴ ἀναμύλιος ἀειταρχεῖν, τὰτας ἀρχεῖν. Cui græco reddis illud, abiecta omni cunctatione? Quid loqueris de natura? Num omnia adiumenta rerum gerendarum habentur à natura? Non conuertis Aristotelem, sed orationes aliorum more tuo supponis. Versi. 25.

Quo melius fuit, si legum scriptor bonorum uirorum copiam prouidebat fore, attamen eorum ocio consulere.) τὸ πρῶτο significátne quod prouidebat? πρὸς μαε est proijcere & effundere, non prouidere. Hanc totam sententiam perperam reddidisti, quia nesciebas quid esset πρῶτο. Aristoteles dicit, melius fuisse abiici curam diuitiarum, prospici tranquillitati. Versi. 27.

In cap. 10. Versic. 4.

Alij leges scripserunt, quorum partim suis ciuitatibus, partim nonnullis gentibus & nationibus, quorum alij leges modo scripserunt, alij etiam de repub.) Venustè sanè repetis illud quorum, & ais illos de republica scripsisse, qui rempublicã condiderunt. πολιτείας, inquit Aristoteles, κατῆσαν. κατῆσαν scripserunt uertisti.

Esse ariopagi consilium eius reip. propriũ cui pauci præ sint, magistratuũ autẽ mandandorũ rationẽ eius quæ in potestate est optimorũ. Iudicia, popularis.) Sentísne spinosum loquendi genus, & odiosum, & obscurum, circuitu molestũ, uastitate uerbi mandandorum rusticum, tota compositione Pag. 2. uersi. 1.

uitiosum? Quid dicis Ariopagum, nõ Arcopagum? ineptè lo-
queris. Arium pagum dicere potes, Ariopagum non potes.
Dicitur ἀρειοπαγίτης, non ἀρειοπαγίτης. Paulò pòst iterum po-
nis Ariopagum, ne quis istuc librario det uitio.

Versi. 17. Perniciososq; patronos.) δημαγωγός. Non explicas uerbi
naturam. Non enim omnes perniciosi patroni sunt δημαγωγοί.

Versi. 18. Alioqui.) ἄλλοι non significat alioqui.

Versi. 21. Seruitute opprimi soleat.) Id non est in græcis codicibus.

Versi. 24. Qui quingentos modios haberent.) πεντακοσιομέδιμων.
Falleris, qui modium & medimnum ponis pro eodem, quum
medimnus sit mensura longè maior. Præterea confundis pri-
mum censum cum secundo, & ζεῦγίτας dicis qui habēt quin-
gentos modios & iugera, quum ζεῦγίται dicerētur ἢ qui se-
cundæ classis essent. Vide Budæũ, & scribe de magistrati-
bus Atheniensium. Si mihi auscultaueris, nihil unquã scribes.

Pag. 3. uersi. 1. Onomacritum.) non reddis τὸ σωάγειν, καὶ τὸ δεῖν.

Versi. 2. Quò diuinatione admonitus accessisset.) ἠδιδήμουντα κτλ
τέχνῳ μαντικῷ. Non dicit quod tu, diuinatione admonitum
in Cretam uenisse, sed quòd uaticinandi peritus esset, pere-
grinari solitum.

Versi. 11. Visuntur.) δείχνουσιν. id est ostendunt.

Versi. 18. Leges Philolaus scripsit de procreandis liberis, quas uo-
cant illi τικτικός.) Codices qui uenerunt in manus meas, ha-
bent δετικός, quos ego sequi malui quàm Leonardi fidem,
qui leges dicit proletarias, quia nescio quid aliud legebat,
quod omnes posteriores præter te non probarunt. Quæro
primũ ubi legeris τικτικόν? Deinde, num à τικτω uerbo tem-
poris præsentis fiat hoc uerbale nomen? an à tertia persona
παράκλησις τῶ πατρικῶ, ut à κείνῳ κειτικός? Et tandẽ, quid
in illo

in illo præterito habeat τὸ τίχτω? Næ ridiculus es emenda-
tor. Hoc relinque munus ijs quibus est acre iudicium, & no-
sce te ipsum. νόμος δὲ τῆς rectè dicitur, & νόμος δετικός.

Nisi iudicia de falsis testibus.) αἱ δίκαι τῶν ψευδομαρτυ- Versi. 21.
ρων. Quin dicis pœnas non iudicia, qui scribis te nunquam
legisse δίκην pro iudicio? hęc δίκαι sunt pœnæ.

Lex de ebrietate.) Sic uertimus μέθην ebrietatem. Notū Versi. 27.
est omnibus qui uel græca mediocriter norunt, uocabulum.
Sed quum librarius noster uideret hac lege sobrios conuiujs
præfici, ebrietatem mutauit in sobrietatem: malle id fecisset
in aquæ poculo. Non est hoc grande scelus. Nam ita Plato
scripsit de ebrietate, ut scriberet de sobrietate. Sententia
manet eadem.

Draconis.) Non reprehendo qui dicit Draconem: ego Versi. 30.
tamen Dracontem, ut Tarchontem, Laocoontem, Xenophō-
tem, Alcimedontem, & alia multa dico. Ab isto dicitur An-
drodamus, à me Androdamas, ut Polydamas à Persio, quia
à græcis dicitur Ανδροδάμας, non Ανδρόδαμος, ut ἰππόδαμος.
Paulò post τὴν ἐπικληρον, id est orbam puellam hæredem, cō-
uertit hæreditatem.

IN LIBRVM TERTIVM.

Proposita est ad cōsiderandum ciuitas.) πολιτείαν Versi. 1.
καὶ πόλιν conuertit ciuitatem. Cur ita? Nescit.
Rectène? Prauè, quia Arist. incipit à minore ut
ad maius perueniat, ut doceat tandem in alijs rebus publicis
alios esse ciues. Lege duodecim uersiculos sequentes.

Nunc enim hac de re omnis est dissensio) ἀμφισβητοῦσιν, Versi. 3.
id est in dubitationem uocant. Num si de ciuitate ambigitur,

iccirco hac de re omnis est dissensio? Iste miserè uerba quædam puerorum more sequitur, græca non interpretatur.

Versi. 4. Alij ciuitatem aiunt hanc attulisse dubitationem.) οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πράξιν. id est, alij dicentes id quod actum est, egisse ciuitatē. Vbi legit iste πεπραχέναι pro attulisse? Diu me ament, nescit quid loquatur. Illius mentem uerba præuertunt.

Versi. 5. Imperij genus cui pauci præsent.) Dic mihi, si Crassus, Pompeius, & Cæsar, non populus Romanus, aliquid decreuissent, & quispiam quæsisset, quis hoc egit, an pauci potentes, an populus: rectène responderes, Egit imperij genus cui pauci præsent? Quid absurdum magis ac ridiculum? Nunc autem sic reddis ὀλιγαρχία, & tu tibi places quum maximè ineptus es. Verba rebus, non autem res uerbis seruire debent. Hunc locum si nosset, non ita reddidisset.

Versi. 6. Aut certè tyrannū.) ἢ τὸν τύραννον. Cur addis illud, certe? putasne duo plurāue dubia numerari?

Versi. 9. Quumq; ciuitatis cōcretum quiddam sit.) dicendum erat, quum ciuitas cōcretum quiddam sit. Nunc è Ciceroniano factus es barbarus.

Pag. 2. uersi. 4. Qui ciuitate donati sunt.) ποιητῶς πολίτας, ciues factos dicere cum F. Quintiliano, putauit esse periculosum.

Versi. 6. Municipales eandem ciuitatem incolunt.) Non uideris intelligere qui sint municipales. μέτοικοι non sunt municipales. Hesychius, μέτοικοι οἱ ἐνοικῶντες ξένοι ἐν τῇ πόλει. Budæo μετοικῶντες dicuntur qui patria pulsati, aut aliàs migrātes aliò se cōtulerūt. Quod adducis ex Sexto Pompeio, frigidum est, si spectetur quid uelit Aristoteles. μέτοικοι, ut ait Hesychius, pendebant in annum drachmas χιγ. non Pompeiani municipales.

Vt &

Vt & causam dicant.) ὑπέχειν δίκην non est causam dicere, Versi. 8.
id est reum se tueri, sed iudicium subire: quod latius patet.

Municipes non omnino eius sunt participes societatis.) τὰ Versi. 10.
πολλαχῶς non reddidisti.

Pueri qui nondum uirilem togam sumpserunt.) παῖδας τῶν Versi. 11.
μῆπω δὲ ἡλικίας ἐγκραμμένους. id est, pueros qui per aetatem
nondum sunt nomina professi. Non uidet Perionius Aristo-
telem nihil loqui de toga uirili, qua soli Romani sunt usi, sed
ita loquitur ac si uerba Ciceronis de Romana pueritia ex-
plicaret. Sic dicit ciues ueteranos loquēs de senibus qui sunt
aetate confecti, & ocio traditi.

Iudex, & senator.) ἐκκλησιαστής, id est concionator, ab isto Versi. 23.
dicitur senator.

Ob eam causam eis iter ad magistratum praeccludant.) Versi. 24.
φαίη τις ἔδει μετέχειν διὰ ταῦτ' ἀρχῶς. id est, dicet aliquis nō ic-
circo gerere magistratum. Aliud est iudici iter ad magistra-
tum praeccludere, aliud negare iudicis auctoritatem nomine
magistratus appellari debere.

Ergo qui ciuis maximè ciues omnes de quibus dixi cōti- Pag. 3. Versi. 2.
net.) Est'ne ciuis qui omnes ciues continet? Mira canis.

Intelligendum est autem &c.) Nego te intelligere quid Versi. 3.
Arist. loquatur his totis quatuor uersiculis. Graeca facilia
sunt, quamobrem miror quomodo tam miserè aberraueris,
quomodo scripseris ea quæ ne tu ipse quidem capiebas.

Labefactari nequeunt.) ἀναμάρτυτος non est qui labefa- Versi. 10.
ctari nequit, (quid enim tam sanctū quod uiolari non pos-
sit?) sed ἀναμάρτυτος πολιτεία res est publica quæ bene con-
stituta, statum non mutauit in deterius.

Nannullis ciuitatibus nec populus est.) In quibus ciuita- Versi. 15.

tibus non est populus? Quâ fieri potest ut populus nō sit populus? Non oportuit hic δῆμον conuertere populum, sed populum in tribus ad ferēda suffragia distributum: nec ἐκκλησία senatum, sed concionem.

Versi. 16. Ius dicunt uicissim) κατὰ μέρος, non hic uicissim uerti debet, sed singulatim. id demonstrant quæ sequuntur.

Versi. 21. Magistratus perpetuus.) ἀόριστος ἄρχων non est magistratus perpetuus, ut somnias, sed qui non habet certum munus & definitum, ut extraordinarius. Erras etiam quum addis de tuo, eorum magistratui certum tempus præstitutum est. Arist. dicit, Iudex & concionator est magistratus in quibusdam ciuitatibus, ab eo quem gerit honore publico definitus. id est legitimus, non extraordinarius.

Versi. 24. Iudiciorum potestas.) εἰς βελλοῦ καὶ δικάζειν Aristoteles hic distinguit. Ioachimus uno & eodem nomine iudiciorum confundit.

Pag. 4. uersi. 1. Auos duos.) ἐπίπαππος non est auus. Hesyc. ἐπίπαππος ὁ τῶ πάππυ πατήρ.

Versi. 5. Quòd non haberet quod diceret.) ἀπορῶν, id est dubitans. Non quisquis dubitat, is non habet quod dicat. Quomodo sermonis inopia Gorgiæ conuenit, qui ex tempore de omni re differebat?

Versi. 9. Hoc unum ac simplex est.) ἀπλῶν dico non unum ac simplex, quia non est hæc uis orationis, sed hanc definitionē imperitè traditā, Ciuis est, cuius uterq; parēs est uel erat ciuis. Nam ἀπλῶν interdum pro imperito ponitur.

Versic. 18. Illud etiam quæri potest, sit'ne ciuis quisquam nisi iure sit?) elegans dicendi genus. Ponis ibidem ciuem iniquum pro eo qui iniuria factus est ciuis. Sed hæc sint candida. Quod

ποιεῖ δὲ

ποιᾶιδε reddis hunc uel illum, probare non possum.

De eo autem iure, an contra iura, cum eo prior cohæret Versi. 24.
 quæstio.) Quid sibi uult istuc, de eo cum eo? De eo cum eo
 cohæret quæstio.

Illud nonnulli quæerunt, quando ciuitas fecit, & quando Versi. 25.
 non ciuitas.) Hic locus ostendit te perperã conuertisse prin-
 cipium capitis huius. Vide 4. uersiculum.

Tyrannus eum ciuitate donauerit.) τυραννὸς λαβόντος. id Versi. 30.
 est, quũ tyrannus obligari & teneri uoluit. Loquitur Arist.
 de pactis, non de ciuitate donanda.

Vincendi causa.) ἢ κατὰ τῶν ἰσχυρῶν. id est ui potentiorum & Pag. 5. uersi. 1.
 dominatione continentur. Inuertis hanc totam sententiam, ut
 proximam, Quapropter si nonnullæ respublicæ in potestate
 sunt populi, &c.

In Caput 2. Versic. II.

Cuiusmodi fortasse est Babylon, omnisq; quæ gentis po-
 tius quàm ciuitatis circumscriptionem contineat) ἔχει περι-
 γραφὴν. Cur contineat potius quàm continet? deinde circun-
 scriptionem continet, an illa continetur?

Etsi semper alia aqua consequatur, & alia erumpat.) ἴσθι Versi. 25.
 μὲν ὑδρονομίᾳ, ἴσθι δ' ἀπεξίοντος. Perperã cõuertis, erumpat.
 Non enim loquitur de ea quæ erūpit aqua, sed quæ sequenti
 locum reliquit. Non obseruas participiorum tempora.

An homines ijdẽ dicẽdi sint, & urbs alia.) Malè reddis Versi. 27.
 hĩc πόλιν urbem, quia loquitur Aristot. de eodem loco (ut su-
 periora demonstrãt) quærit de ciuiũ mutatione. Id quod di-
 co, perspicuum erit si legas quæ proximè sequuntur.

In cap. 3. Versic. 3.

Virtus & officiũ ciuis pingui Minerua exquirẽda est.)

M

IN TERTIVM LIBRVM

Barbarum est istuc, officium exquirenda, & in puero castigandum. Quis in oratione sic locutus est, uirtus & officium exquirenda?

Versi. 5. Etsi dissimilia sint officia.) Quum etsi desideret enunciandi modum sæpius, cur aliud uerbū quæris ubi nihil est necesse? Cur quod melius est, relinquis?

Versi. 6. Alius est remex, alius gubernator, alius proram regit, alius alio appellatur nomine.) Hoc ineptè ponis pro nomine, alius proram regit. Cur non utebare nomine, quum sequeretur, alius alio appellatur nomine?

Versi. 7. Hoc perspicuum est, quæ cuiusq; accuratissimè tradetur definitio, eam officij propriã fore, itemq; cōmunem quandã in omnes esse casurã.) Quid dicas, ego non intelligo, etiamsi græca teneo. Aristoteles non loquitur hic de definitione, sed de propria ratione cuiusque nauæ.

Versi. 16. Et quanquam perspicuum est &c.) Duas sententias diuersas confundis in unam circumscriptionem, nec intelligis uerba quæ profundis.

Pag. 2. uersi. 2. Ciuium omnium eadem uirtus esse non potest.) Ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον ὁμοίως εἶναι πάντας τὰς πολίτας. quum ciues omnes similes esse non possint. Non hic loquitur de eadem uirtute, quia bis idem frustra diceret, sed de ciuiū uarietate, de qua differebat libro secundo aduersus Socratem. Eam dissimilitudinem paulò post ostendit.

Versi. 9. Rei faciendæ ratio.) κτῆσις ἐστὶν rei faciendæ ratio?

Versi. 12. Non eadem laus est eorum qui chorum agunt.) De laude non agitur, sed officio & munere.

Versi. 21. Et ait Euripides, Ne mihi decora, at quæ ciuitas desiderat.) Nosti planè uersus Euripidis, eundē ne numerū seruas?

Virtus

Virtus & eum qui bene præest, & bonum uirum decet.) Versi. 24.
 Non quaeritur an uirtus deceat uirum, sed an sit habenda bono ciui.

Iason se esurire dicebat.) Loqueris de fame regnandi, Versi. 28.
 an non? uerbum tuum non ostendit.

Quod in rebus necessarijs &c.) Nescis quid hac oratio- Pag. 3. uersi. 6.
 ne tota complecti uelis. ad quid refers illud, quod? Ad impe-
 rium. Dicis igitur non esse imperantis, scire imperare: quod
 falsum est.

Vt nomen indicat.) quod nomen? Græcū nomen fugis, la- Versi. 12.
 tinum nullū ponis, & dicis, ut nomē indicat. Ridiculum sanē.

Antequam populi summa esset potestas.) πρὶν δὴ μὲν χεί- Versi. 15.
 ῥαυτὴν ἔχοντων. id est antequam sordidi artifices in uilissimam
 plebeculam redacti essent. id est, ante classium diuisionem.
 Vide num tua uerba demonstrent id quod hæc Aristotelis.

Nisi forte id ipse per se desideret.) εἰ μὴ ποτε χείρας χεί- Versi. 17.
 ῥαυτῶν πρὸς αὐτὸν. Hæc non interpretaris, & orationem pro-
 ximam non intelligis.

Ordinem manipulūque duxerit.) Non ostendis quid Versi. 23.
 sit λοχαγός, & ταξίαρχος, quanquam discere poteras ab Or-
 bicio. Quot uiros continet hic tuus ordo? quot manipulus?

Iustitia, cuius plura sunt genera.) εἰδὴ ἔχουσα, hæc refers Pag. 4. uersi. 2.
 ad iustitiam, quæ debent πρὸς πλὴν ἀρετῶν referri. Hoc di-
 cit Aristoteles, non est una uirtus boni uiri qui paret liber,
 sed species habet quibus uicissim utetur quum imperabit, &
 quum parebit.

Mulier secus ac debet faciat, si ornata sit ut uir.) Non est Versi. 5.
 probum loquendi genus quum sic ab actionis uerbo πρὸς ἃ
 παρὰ τὴν ἰσότητα itur.

I N T E R T I V M L I B R V M

- Versi. 10.** Reliqua sunt communes.) Manifestus est solæcismus, reliqua uirtutes sunt communes. Non hoc scripsissem, nisi apud istum similia multa uidissem.
- Versi. 21.** Vt hæc ipsa uirtus.) πῶ τοιαύτῳ ἀρετῶ. Non agitur de una quadã uirtute præsentis, sed de omni quæ talis est qualem supra demonstrauit.
- Versi. 24.** Aut certè hoc nostro sermone nihil absurdum dicemus effici.) Quæ uis est huius orationis? in quo numero est quisque futurus? aut nihil absurdum dicemus. & ñ debuerat uertere an, conuertit aut, sententiãque peruertit.
- Pag. 5. uersi. 1.** Ac olim quidem apud nonnullos serui erant & ij qui in sordidis artibus uersabantur.) Cur ponis illud &, de tuo? non debet poni. Apud nonnullos (inquit) sordidi artifices erant serui.
- Versi. 4.** Optimus ciuitatis status ñ faciet ciuem eum qui in sordido quæstu uersabitur.) ἡ δὲ βελτίστη πόλις ἔ ποιήσει βαιώσαν πολίτῳ. id est, optima ciuitas non habebit eum ciuem qui exercet sordidas artes. Quid ais de sordido quæstu? cur loqueris de futuro? Optima ciuitas aliquem faciet ciuem, qui in sordido quæstu, quñ pecunia corruptus fuerit, uersabitur.
- Versi. 10.** Ex quibus perspicuum est. Ex ijs quæ dicta sunt.) Non dicit hoc Aristot. nec loquitur de superioribus, sed de ijs quæ sequuntur. Sententia demonstrat. Lege proxima si tibi uidetur, & relege græca.
- Versi. 26.** Profertur lex de peregrinis.) προσφέλλεται καὶ τῶ ξένῳ ὁ νόμος. id est, ex peregrinis aliquos trahit lex. Cui uerbo græco reddis illud profertur? προσφέλλομαι est idem quod attraho uel attrahor, ut notum est. sed non uidebas cur Aristoteles uteretur secundo casu, quia nesciebas suppressum esse

esse uerbum *τινάσ*. Vidésne quàm miserè cadas?

In quartum caput, uersi. 1. 2. 3.

Hæc exposita sunt, consequens est, considerandum est, ponenda sit, quotq; sint, quæ sit.) Vide quoties unum uerbũ posueris in ambitu breui. hoc Ciceronianum est, credo: immo puerile balbutiendi genus.

Ratio ordóque ciuitatis.) *πολίτευμα*, id est administratio uersi. 6. ciuitatis, siue administrandi genus. obscurè sic redditur, ratio ordóque ciuitatis.

Pauci primas tenent in ciuitatibus quibus pauci præ- uersi. 8. sunt.) Sapienter dictum, Vbi pauci primas tenent, ibi pauci primas tenent. Itáne loquitur Aristoteles?

Quantum ad quenque bene beatéque uiuēdi ratio per- pag. 2. uersi. 3. tinet) *καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἐκείσφ τῶ ζῆν καλῶς*. Hæc uerba sic Budæus interpretatur, pro ea parte utilitatis quæ ad unumquenque attinet ad commodè uiuendum. Perionius non reddit τὸ μέρος: & quum agitur de commoditate uitæ, loquitur de bona beatáque uita, quasi sit idem commodè uiuere, & bene beatéque uiuere.

Quædam copiarum affluentia.) *εὐημερία* non est copiarũ uersi. 11. affluentia, sed suauitas, delectatio, & *εὐδαιμονία*, inquit Hesychius.

Fortuitò.) *κατὰ συμβεβηκός*, per accidens uulgo dicitur. uersi. 16. Audiui philosophiæ doctissimos uiros qui dicerēt te maximè falli, qui putares *κατὰ συμβεβηκός* uertendũ fortuitò uel fortuitu. Quod temere & casu fit, id fortuitò fieri dicimus, ut Perionius quum scriberet orationem, in hexametru uersum fortuitò incidit. non dices *κατὰ συμβεβηκός*. Id uerò *κατὰ συμβεβηκός* fieri dicimus, quod alio fine proposito fit

IN TERTIVM LIBRVM

alterius causæ interiectu: ut imperium herile, de quo nunc agitur, tendit ad utilitatem domini, & hunc spectat propositum finem, tamen accessione quadam seruis utile est. Non id fit temere, & casu & fortuito, quia non est incerta causa, sed quum paratum sit aliud, hoc accedit ac sequitur. Desine igitur gloriari quòd hoc tandem primus inueneris. Nemo sic loquetur nisi philosophiæ maximè ignarus.

Versi. 30. Magistratus uicissim uolunt imperare.) amphibologia uitiosa, quòd magistratus potest esse recti casus, tu uerò quartum uis accipi.

Pag. 3. uer. 6. Antea quum morborum essent.) νοστακεροῖς εἶσι. id est, tū quum morbo laborant. de præsentis non de præterito loquitur.

Versi. 11. Respublicæ, imitatur.) Solæcismus, sed multis uerbis interiectis, quæ breuitatis causa reliqui, factus.

In 5. cap. uersiculo 9.

Vel multitudinis.) desiderantur hæc uerba, uel unius uel paucorum.

Pag. 2. uersi. 3. Difficile est multos in omnibus uirtutibus excellere, sed longe difficillimum in uirtute bellica.) Non capis philosophi mentem. Non iudicat quod tu, sed difficillimum plures omni uirtute præditos esse, facillimum multitudinem uirtute bellica præstare: quia, ut tuis uerbis utar, bellica uirtus sedem habet in multis. Retulisti τὸ μάλιστα πρὸς τὸ χαλεπὸν, debuisti referre πρὸς τὸ διαφέρειν οὐδέχεται. quod fecisses si quæ sequuntur prouidisses.

Versi. 5. Equestris ordo.) Suauius hoc, equester ordo, & Ciceronianum magis. Non probo quod τὸ πεπολεμῶν uertis ordinem equestrem, quum pertineat & ad pedites.

*Versi. 8. Ea quæ est in optimorum potestate, in eam cui pauci præ-
sunt.*

sunt.) Confuse dictum. nam & Aristocratia pauci praesunt. Adeone grande scelus dicere Aristocratiam, Democratiam, Oligarchiam, quum millies sint ista repetenda, & semel exposita facile intelligi possint? Aristocratiam Cicero dixit, caetera inueniremus si libri de republica extarent. Ut nunquam dixerit, quis uetat graecis uti quando latina desunt? Sentisne quam molestum sit treis aut quatuor περιφρασεis copulare? Dum uis aptior uideri, sexcentis locis ineptus uideris.

Sicubi accidat ut inopum minor sit numerus, iique qui meliores sint, plurimum possint in republica.) εἴ τις συμβαίνει τὰς ἀπόρους ἐλάττωσεν μὲν εἶναι τῶν δὲ πούρων, κρείττωσεν δ' ὄντας κρείττωσεν εἶναι τῆς πολιτείας. id est, sicubi accidat egentes & pauperes locupletibus esse pauciores quidem, potentiores tamen & dominos reip. Quid ais, plurimum posse qui meliores sint?

Nominet rempublicam quae in paucorum sit potestate, eam in qua praesunt locupletes, qui numero pauci sint.) Quid nominet si nomen deest? Praeclarum loquendi genus, & Ciceroniano dignum. Nonne melius istuc, Oligarchiam uocet, in qua pauci diuites obtinent principatum?

Cum utriq; plurimum possunt.) κρείτοι δ' ἑκάτεροι τῶν πολιτειῶν. id est utrique principes rectoresq; suarum ciuitatum. Qui summæ rei praesunt, ij plurimum possunt. nō omnes qui plurimum possunt, reipublicæ praesunt.

In cap. 6. uersiculo. 3.

Quodq; sit ius utriusque reip.) quum paulò antè posuisses nomē reipublicæ, nihil erat cur frustra repeteres.

Ius quoddam tenent.) ἀπὸν τοῦ, attingunt. Quum loquatur Aristoteles de ijs qui partem iuris attingunt, totum non

assequuntur, & ἀπείρα sit attingere, non debuisti relinquere uerbum magis proprium. Addis, Nec totum ius perfecte enunciant. Quam iuris enunciationem praedicas?

Pag. 2. uersi. 13. Alij si sint inaequales, alteri si par eorum.) Varietate capitur Ioachimus. iam sic loquamur, homines alij sunt docti & exculti, alteri rudes & inculti

Pag. 3. uersi. 7. Paſtorū ratione tenetur.) Suauiter & proprie dictū: ut illud paulò post, Quæ uere hoc nomine nō uerbo appellatur.

Verſi. 16. Lex quasi stipulatio.) ὁ νόμος ἔγγυκτης. i. lex quasi sponsor. Pro spēfore stipulationem ponis. idēne spēfor & stipulatio?

Verſi. 19. Vt muri eorū Megarensium.) Cur ponis illud eorū? Perturbat orationem, quæ aliud quàm græca loquitur.

Pag. 4. uer. 18. Rationes uitæ uictusq; cōmunis) διαγωγαὶ τῆς συζῆν. διαγωγήν uertit iste rationē. Nulla pagina est in libellis eius quæ non habeat rationem decies sæpiusue repetitam.

Verſi. 21. Ad quem omnia referantur.) ταῦτα, id est hæc de quibus agimus, uertis omnia.

Verſi. 22. Ciuitas est gētium.) γένων, id est familiarum. At etiā gens est familia. Sic est, sed obscure & ambigue locutus es.

Verſi. 24. Ciuitas ponēda est esse cōstituta.) Nouū loquendi genus.

Verſi. 26. Ii potius ciues sunt.) τότοις τῆς πόλεως μέγα πλεον. id est, Plus debetur illis boni ciuilibis. Cur iste πλεον conuertit potius? & paulò post λέγει attingere?

In cap. 7. uersiculo 2.

Aut enim.) τὸ ἢ συνδεσμὸς ἀπορηματικῶς pro an. nam paulò ante dixit, ἔχει δ' ἀποιάν.

Verſi. 3. Bonos) ἐπιεικεῖς & ἀγαθὸς conuertis eodem modo.

Verſi. 5. Si pauperes quia uincunt numero, res copiosorum admittrent.) Aristoteles, Quid si pauperes diuidant sibi fortuna-

nas

nas & bona locupletum? Ἀγρεύματα, quod est μὲν ἰσχυροῦς, diuidere, conuertis administrare, & locum deprauas.

Iustum enim, si dijs placet, uisum est ei.) ἔδοξε γὰρ ἢ δία δικαίως. id est, Id certè quidem iure fieri uisum. Nescis ἢ ἢ affirmantis esse? Tu quum dicis, si dijs placet, negas. ironia est pro negatione. Negas igitur quod Aristoteles affirmat. Ille sic, Videtur æquum plebi bona diuitum uiritim partiri. Tu uerò sic, Iustum plebi uisum non est bona diuitum partiri. Nam illud, si dijs placet, dicitur ἀγανικῶς, ac negat.

Perspicuè euertent.) quod genus loquendi? pro eo quod est, non est dubium quin euertant. Versi. 9.

Legibus uim afferat.) Hoc uerbum νόμος non est in græco, quid ais de legibus? Arist. dicit diuites haud aliter à tyranno ἢ à plebe dominante spoliari. non agit de legibus. Versi. 14.

Si diuites adimant res suas multitudini, & hoc iustum est, alterum etiam igitur est.) Ὀυ̅ boni, quod genus interpretandi? Quærit Arist. nū̅ si diuites diriperent bona plebis, id esset iustum, & à superiore malo diuersum? Perionius non interrogat, sed quod erat negandum, cōfirmat, & ἄρα pro auertit igitur, ac uerbo reciproco suas, abutitur. Paulò post, An non necesse erit &c. utitur interrogatione, quæ apud Arist. nulla est. ἔστιν non semper est interrogantis. Versi. 17.

Quæ sunt à nobis disputata.) τὰ δὲ τῶν ἠπορημένων. id est, Pag. 2. uersi. 1. ab ijs quæ in controuersiam adduximus.

Multitudinem autem imperare potius, quàm optimos qui pauci sint, explicari, & in quadã quæstione uersari, ac fortassis uerum esse uideatur.) Balbus balbum rectius intelligit. Balbus erit quisquis hæc intelliget. Hic ἀπορίας conuer-

to uerisimilitudinem, propterea quòd sequitur ueritas, & quæ in controuersiam adducuntur, debent esse uerisimilia.

Vers. 17. Exquirunt & ponderant.) κείρασσι. κείραειν est exquirere & ponderare?

Vers. 22. Fiet ut pulchrior & præstantior sit huius imaginis oculus.) κάλλιον ἔχειν τὸ γράμμαίνε. i. ut sit aliquid pulchrius quàm rei pictæ. Nescit Ioachimus à græcis nomen comparationis casui iungi secundo, à latinis sexto. iccirco sententiam peruertit. Non erat dicendum, ut præstantior sit huius imaginis oculus, sed, ut aliquid sit præstantius uiui corporis quàm rei pictæ.

Pag. 3. uers. 3. Aditum patere.) Quum dixisses, pauperibus aditum patere ad summos magistratus haud esse tutum, retulisti, negari esse formidolosum. Patere & negari non sunt antitheta. aptius igitur excludendi uerbum collocasses.

Vers. 11. Solis autem, gerendi magistratus potestatem non permittunt.) ἀρχειν δε τῶν μόνων ἔκ ἐδωσι. id est, Legumlatores non sinunt homines qui diuitiis & uirtute carēt, gerere magistratus quibus unus præest. κατὰ μόνων ἀρχαίς refers ad homines, referri debet ad honores.

Vers. 12. Vt enim uniuersi tolerabili scientia doctrinâque periti, permixti si sint cum bonis, reipublicæ profint.) πάντες μὲν γὰρ ἔχουσι σωελεθόντες ἰκανὴν αἰσθησιν, καὶ μεγάλου τοῖς βελτίοσι ταῖς πόλεισ ὀφελῶσι. id est, omnes enim coacti & congregati, quantum sat est de rebus sentire possunt: quumque melioribus miscētur, ciuitatibus profint. Quod uerbum græcum significat hic, tolerabili scientia doctrinâque peritos? quæ scientia tolerabilis est? quis ita loquitur, sciētia peritus? Cur pro-

sint

sint potius quàm profunt? Quis utitur hac locutione, Vt lupi noctu exeant, quemadmodum fures, pro eo quod est, Vt lupi noctu exeunt, sic & fures? Sic enim loqueris, Vt profint, quemadmodum cibus.

Insaluber cibus.) μή να θαρξέ σοφί, non ausus est dicere Versi. 13.
Perionius alimentum impurum, id est græca sequi.

Eodem modo de cæteris experientijs & artibus iudicandum est.) τὸ δὲ τὰς ἄλλας ἐμπειρίας. Scribis in septimum caput libri primi, te non esse dicturum ἐμπειρίας experientiam pro exercitatione & usu: nunc oblitus illius commentarij, ἐμπειρίας dicis experientias, quum & hic & illic capiatur hoc nomen eodem modo. Versi. 19.

Iudicium tribuimus non minus eruditis quàm ijs qui artem ipsam tenent.) Ostende quæso quid uelis, & paulò post quum sic loqueris, Vt enim quorundam officiorum opera atque artificia cū idiotis & inscijs communicata sint, at cum doctis certè magis. Versi. 24.

Et quod de nonnullis rebus.) Superuacaneum est illud Pag. 4. uer. 5.
quod, non ut quum dicitur, Quod si.

Tam planum facit.) ὅπως non refertur ad planum. Aristoteles dicit, prima quæstio planum facit non aliud quicquã tam dominari quàm bonas leges oportere. Pag. 5. uer. 1.

Eiusque qui præsit, siue unus sit, siue plures.) Pulchre, Versi. 2.
eius qui præsit si sit plures. Quis fiet istuc?

Omnino & totum explicare.) Omnino & totum ponit Versi. 3.
pro eodem, pro uniuerso. Isti aduerbia sunt nomina.

Reip. mutationem.) Remp. deprauatam uocat reip. mutationem, quasi non possit in melius uerti respublica. Versi. 11.

IN TERTIVM LIBRVM

In Caput 8. Versic. 9.

Quarum autem rerum.) Γοίωv. Tam loquitur Aristoteles de hominibus quàm de rebus, aut potius de hominibus paribus & imparibus.

Versi. 18. Quod perspicuè falsum esse in cæteris artibus & scientijs perspicui licet.) ἢ ἴστω ἰδιόπολαιον ἢ ἰδύδης. id est, An hoc apparet in summo falsum? Ut iste seruat figuras? ut ducem propè sequitur? Putat se uicisse Latinos omneis, quum dixit perspicuè perspicui, relicta à superficie ducta metaphora, non reddito uerbo ἢ, interrogatione mutata.

Pag. 2. uersi. 9. Vnumquodque illorum, nobilitatem dico & pulchritudinem.) Vnumquodque pro utrouis dicit, aut utroque.

Versi. 16. Similis erit.) ἰμύλλον, id est æmulum, reddit similem.

Versi. 18. Et plus omnino uirtutis præstet magnitudo.) καὶ πλεον ὑπερέχειν ὅλως ἀρετῆς μέγιστος. id est, & longè superat uirtutem magnitudo. Hæc non intelligit Ioachimus, nec quæ sequuntur. Si hæc magnitudo illam superet, perspicuū est hanc esse alicui parem. Vbi τὸ ἑνὸς uertit hanc & illam: qui nos docet optimum genus interpretandi.

Versi. 20. Quod quoniam fieri non potest &c.) Hæc tota periodus græco minime respondet.

Versi. 23. Alij ualent tarditate.) βραδεῖς. Propriène dictum, ualent tarditate, ut ualent celeritate?

Versi. 25. Harum rerum excellentia gloriam præripit.) ἢ τῶν δειφορῶν λαμβάνει πῶν τιμῶν. id est, horum qui partim lenti, partim celeres sunt, contentio, aufert precium, tardorum dedecus, uelocium honorem. Iste ἢ τῶν refert ad res, quum Aristoteles dixerit βραδεῖς καὶ ταχεῖς. & Δειφορῶν conuertit excellentiam,

excellentiā, τιμὴν gloriam, quum sit utendum uerbis quæ dicantur & in laudem, & in uituperationem, qualia sunt contentio & precium.

Superioribus rebus sublatis nec stare, nec rectè habitari ciuitas potest.) Aliter philosophus, Sine prioribus ciuitas esse, sine his pulchrè frequentari non potest. Coniungit iste diuisa. Pag. 3. uersi. 3.

Quod ad ciuitatis statum attinet.) πρὸς τὸ πάλιν εἶναι. id est, ut sit ciuitas. Ne facillima quidem cōcipis, & pueriliter sic loqueris, de omnibus horum rectè controuersia uidetur esse. Et hic treis sententias contiguas detorques in prauum. Versi. 4.

Dixi omnes iure quodammodo contendere, diuites, quòd plus agri occupant: liberi & nobiles, quòd eorum similis cōditio est.) Barbare loqueris Ciceroniane. hæc oratio non est latina, dixi liberi & nobiles disceptare. Repetendum uerbū disceptant, inquis. Repeteres. Versi. 15.

Quæstio est.) πότρου ἀμφισβήτησις ἔσται. id est, ambigeturne? Dubitat Aristoteles, confirmat Perionius. Versi. 28.

Sed tamen si uidendum est, cum hæc in eodem tempore concurrunt, quo tandem modo explicāda sint, quomodo explicandum erit?) Quæ sunt hæc prodigia uerborum? Ecquid te pudet? Pag. 4. uersi. 3.

Quod eodem modo fiet, si quis generis nobilitate præstet ijs qui de libertate contendunt.) Nō hoc dicit philosophus, sed illud, Eodem modo si quis nobilitate excelleret, unus imperaret omnibus ijs qui libertate freti de imperio cōtendūt. Versi. 13.

Speḗtari putent oportere.) Superuacuum est in oratione tua uerbum Speḗtari. Versi. 25.

Pag. 5. uers. 3. Quod autē rectū est, æquabiliter intelligendū est.) τὸ δὲ ὀρθὸν ἀπιπέον ἴσως. id est, deligendum est quod æqualiter est rectum. Refers illud æquabiliter, ad intelligendum, quum referat paulò post Arist. πρὸς τὸ ὀρθόν. Lege quæ sequuntur, & senties te lapsum fuisse.

In cap. 9. uersiculo. 17.

Solæ ex omnibus æquitatem persequuntur maxime) διώκειν τὴν ἰσότητα, æquabilitatem sectari, male conuertis æquitatem. Is'ne persequitur æquitatē, qui bonos uiros exigit ciuitate, ut tum populus Atheniensis?

Pag. 2. uers. 1. Quasi uerò dignitate nautas longè multūmque supera-
ret) Abuteris illo quasi uerò. negationem petit, hic autē confirmandum.

Vers. 6. Summa autē papauera decussisse.) ἀφαίρειντα τὰς ὑπερέχοντας τῶν σάκων. id est spicas cæteris proceriores auferentem.) Papauer dicitur à græcis μίκων, non σάκων. σάκων autem est uel spica uel herba quædam non multum marrubio dissimilis. Si dicit Aristoteles spicas, cur dicit Ioachimus papauera? At papauera decussit Tarquinius Superbus. Quid tū? Num iccirco aliud dices interpretis? Dicendum tibi quod scripsit philosophus, etiam si non esset uerum. De re Periandri loquimur: de qua sic Herodotus interprete Laurentio Valla, Ingressus est rus, & quoddam satum & segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduētū, detruccans atque abiiciens ut quanque uidebat spicam inter alias extantem. Hic ἀφ' ἑρῶν interpretor segetem, quia ponitur pro aruo segete uestito. tu uerò sic conuertis, humo adæquasse, ὁμαλιῶσαι τὴν ἀφ' ἑρῶν. Vidēsne ut quū triūphare uis, è curru cadas?

cadat? Deinde, putasne te rectè dicere hoc modo, quò rei euentus ignarus caduceator, quid accidisset renunciasset &c. αἰτίας, id est causam, uertis euentum, & tenebras obducis.

Qui potentes sunt.) οἱ κύριοι τῆς δυνάμεως. nō exprimis uim Versi. 14. horum uerborum.

Vt primùm imperiũ tenuerunt.) ἐπεὶ γὰρ θάπρον ἐγκρατῶς, Versi. 15. ut primùm, inquit Perionius. Pauci norũt hoc genus interpretandi.

At quæstio hæc ad omnes reipublicæ formas rectas pertinet. πρὸς βλημᾶ significat & quæstionem, & propugnaculum ac præsidium, ut hoc in loco. Iste qui neq; de uerbis neq; de rebus iudicare potest, conuertit quæstionem. Versi. 18.

Neque pictor pedem feret superantem, neque nauium faber in puppi aut alia parte nauis.) dicendum erat, Neque pictor pedem feret, neque faber puppim. Arist. ἔπε γράφδ' ἐκείναι αὐτὸν πῆδα, ἔπε ναυπηγὸς πρὸς μύραν. Versi. 24.

Si modò quum id faciunt, ipsorum & proprium imperiũ omnium utilitati consulat) Quæ mens est orationis huius? εἰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὠφελίμῃ ταῖς πόλεσιν ἔσῃς τῷ το δρῶσι. Si id faciunt quia imperium proprium ciuitatibus est utile. Versi. 28.

Ea quæ de ostracismo habita oratio est) ὁ λόγος ὁ περὶ τὸν ὀστρακισμόν, id est ratio ostracismi. Iste loquitur perinde atq; siquis orator de ostracismo habuisset orationem. Pag. 3. uersi. 1.

Aequabile autem ius non esse, neque ius omnino, id etiã perspici licet.) ἴσως δὲ καὶ ὅτι ἔχ' ἀπλῶς δίκαιον, καὶ τῷ το φανερόν. Aristoteles non dicit ius ostracismi nō esse æquabile, quò sancitũ sit ad æquandos ciues. Et hic ἴσως nō significat æquabiliter, sed uacat. Nec dicit ostracismi non omnino ius esse, Versi. 7.

sed ostracismon aliquo iure niti, non tamen absoluto.

Versi. 14.

Vt si diuisis imperijs, dignos se qui Ioui imperent, censeant.) Qui imperent? non ostendis. Mutas casum rectum in latinum, & uerbum obscurum relinquis. Præterea non dicit Aristoteles, ut sit eiusmodi in ciuitatibus imperium sempiternum, sed ut similes hominis uirtute eximij, in ciuitatibus perpetui sint reges.

In cap. 10. uersiculo 5.

Vtrum è re sit reip. parere regi, sed alterius potius) πότερον συμφέρει βασιλεύειν, ἢ ἄλλη τις πολιτεία μάλλον. an utile regnum, an potius aliud reipublicæ genus. Nemini dubium erit quin hic barbarè & obscurè sis locutus.

Versi. 7.

Vnum est eius genus) Cuius? Non est quò referre possis. Arist. αὐτῶν, id est ipsorum regum.

Versi. 10.

Nam respublica Lacedæmoniorum quanquam uidetur regia potestas &c.) ἢ γὰρ ἐν τῇ λακωνικῇ πολιτείᾳ δοκεῖ εἶναι βασιλεία. Non dicit rempublicam Laconum esse regnum (sibi ipse, ut tu tibi, contradiceret) sed in eorum republica regiam potestatem maximè legibus tēperari. Adde quòd repugnantiā scribis, rempublicam esse regiam potestatem, & non habere omnium rerum potestatem. & diuisa coniungis, & paulò post ἐν χειρὸς νόμῳ nō conuertis, quia quid uelit, nō intelligis.

Pag. 2. uersi. 9.

Quem uerò pugna timidū ipse excedere cernam.) Versus est puerilis & abiectus, Ipse excedere cernā. Tres uersiculi proximi, Ille canū morsus non si uitarit hiātes,

Vulnificósue auium laniato corpore rictus,

Propterea tutus poterit sperare salutem:

nō explicāt quod Homeri uersus. interpretes Homeri sic, & &

ἔλεοντι

θέλοντι φύγειν τὸν πόλεμον, ἔχ' ἰκανὸν ἔδε αὐτάρκεις γλήσσει πρὸς τὸ
 μὴ ὑπὸ κνωῶν καὶ θερκοφάτων ὀρνέων διασπαδιῶσαι. i. uolēti fugere
 bellū, non erit tanta uis, ut nō à canibus auibusq; feris dila-
 nietur. Vide quid scripseris, ut τὸ ἀρῆκιον male conuerteris.

Barbari Græcorum ferunt principatum.) οἱ μὲν βάρβα- Versi. 21.
 ροὶ τῶν ἑλλήνων δολικώτεροι. id est, Barbari seruitutis patien-
 tiores quàm Græci. Nō uidebas quò referri deberet τὸ τῶν
 ἑλλήνων, iccirco miserè deerrabas. Ibidem, Asiatici ἢ qui
 accolæ sunt Europæ. pro eo quod est, Asiatici sunt magis pa-
 tiētes seruitutis, quàm quos genuit & aluit Europa. nō hoc
 olet optimum genus interpretandi?

Aliud est, quo ueteres Græci quos æsymnetas uocant, Versi. 30.
 utebantur.) Præclarū dicendi genus, pro eo quod est, Aliud
 regum genus erat apud ueteres Græcos, æsymnetas uocāt.
 Tuum illud quos, uidetur ad Græcos referri, quum perti-
 neat ad genus.

In quodam opusculo.) εἴ τιτι σκολιῶν. Num σκολιὸν signifi- Pag. 3. uersi. 9
 cat quod opusculum? Cur hic non conuertis εἰ ἀολλέες? Cur
 dicis ciuem urbis, ubi dicendum fuit, tyrannum urbis? Cur
 non ostendis an Alcæus imperaret exulibus, an Mitylenæis?

Atque hæc quidem.) Quia Aristoteles habet τὸ αὐταὶ, cō- Versi. 12.
 uertis hæc, quod uerbum non habet in oratione tua quò re-
 ferri possit. Ille supprimit τὸ ἀρχαί: tibi uerò dicendum est
 hæc imperia uel regna uel genera, quia non aliud uerbum
 antè posuisti. Nec dices istuc, hæc regiæ potestates, quia pau-
 lò post in eadem periodo tibi dicendum esset, Hæc regiæ po-
 testates ad regias potestates pertinent, quod est absurdum.
 σκολιῶν igitur.

Versi. 18.

Aut quia propagabant fines.) ἢ Ἄγ' ὃ συναγαγεῖν, num significat quod ais, aut quia propagabant fines? immo uerò, aut quia conciliabant homines in unum. Addis, erantque ijs qui ab illis acceperant, patria hæc imperia. pro illo, à quibus heroes erant honore regio suscepti, habebantur ut reges patrij. Num ciues accipiebant patria imperia? immo uerò dabant. Erras præterea quum paulò pòst dicis, Hi quidem olim, pro illo, qui priscis temporibus. Solis regibus, pro regibus solum. De oratione extrema non loquor, propterea quòd ambiguitate non caret.

In caput II. Versi. 3.

Versi. 11.

Imperator erat rex.) aptius istuc, Rex ducebat copias. Quemadmodum.) Hic abuteris uerbo quemadmodum.

Versi. 18.

Veluti ij qui in paucos habent imperium, ad eam pertineat quæ omnino regia dicitur: ij autem qui in plures, ad Lacedæmoniorum rempublicam.) O dij boni, quid est hoc interpretationis, aut potius delirationis? Aristoteles hoc modo, τῶν γὰρ ἄλλων αἰ πολλαὶ μετὰ τῶν εἰσὶν, ἐλαττόνων μὲν τῆς χύειοι τῆς παμβασιλείας, πλείονων δ' εἰσὶ τῆς λακωνικῆς. id est, Regni species multæ sunt aliæ intermediae. Nam in earum potestate sunt pauciora, quàm in pleno regis imperio: plura uerò quàm in Laconico regno. Quid ait Ioachimus? quid loquitur? quid dicit? quid sibi uult? quin legit illud opus de optimo genere interpretandi? Ausus es hoc scribere ad Episcopum Maclouensem, Id eò feci libētius, ut quoniam priores libros quos ab eodem auctore transtulisset, doctis omnibus probatos esse comperiebã, & quæ sequuntur. Comperisti ne? Omnes docti tam sunt indocti, ut ista probet? Iam scio

scio te iudice me non esse doctum, qui nec probavi nec probare possum.

An ex genere, an ex certa parte.) Sic cōuerto, an genere, Versi. 22.
an propria sorte, propterea quòd si capiamus genus pro summa imperij, non habebit locum proxima quæstio. genus de familia dico, propriam sortem de imperio à propinquis haud accepto.

Leges uidentur semel ac omnino dicere.) Quid est hoc, Versi. 30.
semel ac omnino dicere? Explicare solum genus uniuersum. O lepidū caput. Nisi me græca docuissent, non intellexissem.

Ius scriptum in quauis arte ualere stultum est.) Aristot. Pag. 2. uersi. 1.
non tātum de iure scripto loquitur, sed de omni scripto quod aliquid sequendum fugiendūue docet.

Scriptorem legis esse necessario.) Necessarium dicendum fuit. Versi. 12.

Docti & intelligentes.) σωϊόντες, id est coacti, congregati, qui coierunt. Versi. 16.

Secum rem cōmunicabit.) συμβαλλόμενος non est qui rem Versi. 18.
communicabit, sed qui confert aliquid: inde symbola nominata, unde mox similitudinem ducit.

Vnius de quaq; re iudicium.) εἰς ὅστις ἓν, id est unus quisquis est. iste, unus de quaque re. Versi. 22.

Quod si in multis hoc inuentu difficile est, at si multi sunt Versi. 28.
boni uiri & ciues.) Nouū loquendi genus, pro eo quod est, Quòd si in multis hoc inuentu difficile est, at non si multi sunt boni uiri & ciues.

An imperare debeant.) Non quærit an imperare debeant, sed an corrumpentur? Pag. 3. uersi. 1.
πότῳρον ὁ εἰς ἀδελφωτάτος ἄρ-

O ij

IN TERTIVM LIBRVM

ἓν ἢ μάλλον οἱ πλείους. id est, an unus in magistratu difficilius corrumpitur, an plures?

Versi. 21. Vt impetus fieret) ὥστ' ἐπιθῆδαι. id est, itaque multitudo conspiravit, & aggressa est. Quod hoc loquendi genus, Res populi firmiores reddiderūt, ut impetus fieret? an diuites cōfirmarunt populum, ut impetus fieret in ipsos? Eò tendunt uerba tua.

Versi. 17. Quum plus possit) κύνειος ὦν. male reddis quum plus possit. id non cōgruit sententiæ. dicēdum erat, is cui summa rerū potestas, non tradet filijs imperium.

Pag. 4. uer. 9. A multitudine autem coerceatur.) Sapienter dictum ab eo qui nugas istas scribit ad regem, Tantæ uires & copiæ Regi dari debent, ut à multitudine coerceatur. Aristoteles aliter, Opus est regi potētia, nō qua ciuiū uniuersitatē superet. Dātūrne cuiq̄ uires ut coerceatur, an ut coerceat? Quæ proximè sequuntur, sunt ineptissima. Sed aliò trāseamus.

In caput. 12 uersiculo 6.

Iurisdictionis.) διοίκησις non significat iuris dictionem.

Versi. 8. Quadā parte minor.) κατὰ τι μέρος ἔλαττον. uertis hæc nō aliter quàm si esset ἐλάττων ἀρχή.

Versi. 12. Vbi) ὅπου conuerto quandoquidem, non ubi, quia hoc in loco præponitur argumento.

Versi. 13. Nā cū inter eos, & quæ sequuntur.) Distorta periodus.

Pag. 2. uer. 7. Nam quum aliqui qui præsent, debeant esse necessariò, non tamen unum hunc præesse æquum esse confirmant.) Sic loquitur iste, quum dicendum est, Esse quidem magistratus est necesse: sed unum præfici nō putant æquum. Elegātiæ causa ponit illud tamen.

Et

Et magistratus & optimus quisq; à recta uia detorqueã- Versi. 17.
 tur) καὶ ὁ θυμὸς ἄεργοντας διαστρέφει, καὶ τὰς ἀρίστους ἀνδρασ. id
 est, Et ira peruertit eos qui præsunt, etiamsi optimi sunt uiri.
 Iste iram coniungit orationi superiori: & quæ de iisdẽ sunt
 dicta, refert ad diuersos.

Qui etiã cum pristinam ualetudinẽ restituerint, mercedẽ Versi. 23.
 ab ægrotis se negãt accepturos.) ἀλλ' ἀρνύονται τὸν μισθὸν τὰς
 κάμνοντας ὑγιαίνοντες. id est, Sed quum sanarunt ægros, acci-
 piunt mercedem. Iste dicit contrarium. Cur ita? nescio, nisi
 quòd putabat ἄεργοντα & ἀρνέομαι idem esse: sed falsus est.
 ἀρνύονται, inquit Hesychius, λαμβάνει

Illi in ciuilibus magistratibus.) οἷσ' ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀε- Versi. 24.
 χαῖς, id est qui gerunt magistratus ciuitatis. utitur iste latine
 phrasi græca.

Præterea quòd uir bonus quia præstantior est, dignus est Pag. 3. uer. 10.
 principatu, at qui uni duo boni anteponuntur.) Quum uertit
 εἰπερ quia, nõ si, relinquit orationẽ imperfectam. Paulò post,
 τὸ το γὰρ ὅτι τὸ. reddit, id est quod dici solet, quasi prouerbiũ
 sit uulgare, non carmen Homeri.

Non potest distinguere lex, nec distinguere potuisset.) Versi. 15. 16.
 Vtrunque ineptũ. & hoc paulò post, Quandoquidem quæ i-
 ipsa potest, nemini dubium est ea quin præscribat. Paulò post
 in eadẽ periodo ponit hæc, Alia sunt, circũscribi possunt, alia
 non possunt, hæc ipsa sunt, nata quæstio est. Paulo post, Sed
 hoc unum efficiunt, addit de suo. In eodẽ capite confuse scri-
 bit hoc modo, Quorum qui amici nõ sunt, eius qui solus præ-
 est, qui amici, & illius & imperij uoluntati obtemperabunt,
 cum sit amicus par ac similis. Ponit, quiddã seruilis imperij,

77
pro illo, est aliquid natum ad dominū ferendum. Tyrannorū
non est naturale, pro illo, Quod est tyrannicū, minime natu-
rale est. Quæ sit multitudo quæ regali potestati pareat, pro
illo, quid aptum sit ad regem ferendum. Regiæ potestatis
multitudo, pro eodem: nescit quid sit βασιλευσίν. Ineptè dicit,
Civilis multitudo, quæ cum in ea multitudo etiam una esse
soleat. Quid moror? Omnia penè quæ scribit, aut sunt bar-
bara, aut obscura, aut contorta, aut inusitata, aut affectata,
aut male consuta, aut decurtata, aut redundantia, aut repu-
gnantia, aut falsa, aut à græcis abhorrentia. Nihil unquam
viderã tam fœdū, tam deforme, tam prodigiosum paruo sub
fuo latere. Sed his de rebus hætenus. Si cætera persequi
uelim, nullus erit finis. Quanto longius prodeco, tanto plura
in eius oratione uitia comperio. Si mihi moueat stomachum,
ex tam multis deligam pauca, quibus planum faciam infra
scriptores omneis habendum.

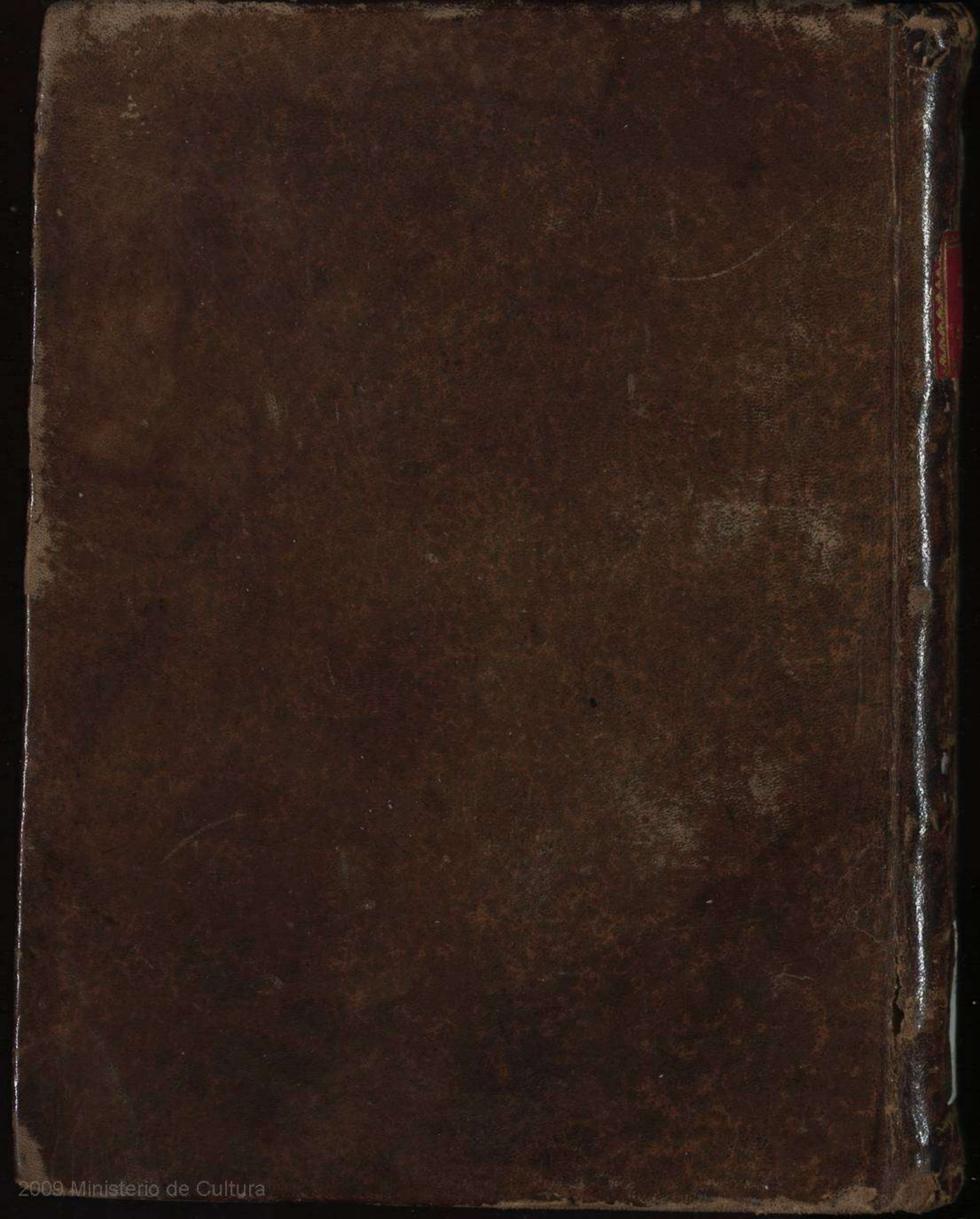
F I N I S.

6^a

A ARISTOTELES

POLITICA

PA

1542

1